МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Філологічний факультет

Катедра української мови

імені професора Івана Ковалика

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ ТА СТРУКТУРНО-СЛОВОТВІРНИЙ АНАЛІЗ МІКРОТОПОНІМІЇ ВОЛОДИМИРСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Магістерська робота

студентки ІІ курсу групи ФЛУм – 21с

спеціалізації 035. 01 Українська мова та література

(освітня програма «Українська мова та література»)

денної форми здобуття освіти

Зуб Юлії Едуардівни

Науковий керівник:

доктор філологічних наук, професор

Купчинська Зоряна Олегівна

Львів – 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ 4
ВСТУП 6
РОЗДІЛ 1. МІКРОТОПОНІМИ ЯК ОКРЕМИЙ КЛАС ОНІМІВ 10
1.1. З історії дослідження мікротопонімії 10
1.2. Сутність поняття «мікротопонім» та його ознаки 18
Висновки до розділу 1 26
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТВІРНИХ ОСНОВ МІКРОТОПОНІМІВ 28
2.1. Відапелятивні найменування 28
2.1.1. Мікротопоніми, мотивовані географічною номенклатурою 28
2.1.2. Мікротопоніми, мотивовані гідрографічною номенклатурою 33
2.1.3. Мікротопоніми, мотивовані фітотермінологією 35
2.1.4. Зоолексеми як твірні слова мікротопонімів 41
2.1.5. Мікротопоніми, похідні від назв, які вказують на просторові характеристики 43
2.1.6. Оніми, що містять назви споруд різного призначення та їхніх частин 47
2.1.7. Мікротопоніми, у яких засвідчено назви промислів та ремесел ... 48
2.1.8. Мікротопоніми відприкметникового, відчислівникового, відзайменникового та віддієслівного походження 52
2.1.9. Мікротопоніми, похідні від назв шляхів сполучень та транспорту 55
2.1.10. Лексеми, мотивовані назвами частин тіла та хворобами людини 56
2.1.11. Мікротопоніми, мотивовані землеробською лексикою 57
2.1.12. Оніми, твірні бази яких пов'язані з релігійною тематикою 58
2.1.13. Оніми, у назвах яких відтворено демонологічні образи 60
2.1.14. Мікротопоніми, у назвах яких засвідчена диференціація населення 60
2.1.15 Оніми, у назвах яких відображена погодна та кліматична термінологія 62

2.2. Відонімні найменування.....63
2.2.1. Відантропонімні мікротопоніми.....63
2.2.2. Відтопонімні мікротопоназви.....76
Висновки до 2 розділу.....79
РОЗДІЛ 3. СТРУКТУРНО-СЛОВОТВІРНИЙ АНАЛІЗ МІКРОТОПОНІМІВ.....80
3.1. Мікротопоніми простої структури.....80
3.1.1. Лексико-семантичний спосіб.....80
3.1.2. Морфологічний спосіб.....84
3.1.3. Морфолого-синтаксичний спосіб.....89
3.1.4. Лексикалізація прийменникових конструкцій.....92
3.2. Мікротопоніми складеної структури.....93
3.3. Прийменникові конструкції.....95
Висновки до 3 розділу.....96
ВИСНОВКИ.....97
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....101
ДОДАТКИ.....111

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Аркушин – Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок. У 2-х т. Луцьк: «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. Т. І. А-Н. 354 с., Т. ІІ. О-Я. 456 с.

ВТССУМ – Великий тлумачний словник сучасної української мови/ уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

Данилюк – Данилюк О. К. Словник народних географічних термінів Волині. Вид. 2-ге, випр. і доп. Луцьк, 2013. 148 с.

ЕСУМ – Етимологічний словник української мови: В 7 т. / ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), І. К. Білодід, В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. К.: Наукова думка.

Ірклієвський 1 – Ірклієвський В. Д. Наші ймення, їх походження та значення. Мюнхен : Iskra, 1968. 243 с.

Ірклієвський 2 – Ірклієвський В. Д. Етимологічний словник українських прізвищ. Прізвищезнавство. Мюнхен, 1987. 903 с.

Лозко – Лозко Г. С. Рідні імена. Слов'янський іменослов. Тернопіль: Мандрівець, 2011. 363 с.

СГУ – Словник гідронімів України / уклад.: І. М. Желєзняк, А. П. Корепанова, Л. Т. Масенко, А. П. Непокупний, В. В. Німчук, Є. С. Отін, О. С. Стрижак, К. К. Цілуйко. АН УРСР. Ордена Трудового червоного прапора Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, Українська ономастична комісія. К.: Наукова думка, 1979. 782 с.

СМН – Аркушин Г. Л. Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель. У 2-х т. / упоряд. Г. Л. Аркушин. Луцьк: РВВ «Вежа» ВДУ ім. Лесі Українки, 2006.

ССУП – Редько Ю. К. Словник сучасних українських прізвищ: У 2-х томах. Львів, 2007.

СУМ – Словник української мови: В 11 т. за ред. І. К. Білодіда. К.: Наук. думка, 1970-1980.

СУП – Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища. АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. К.: Наук. думка, 1966. 214 с.

Трійняк – Трійняк І. І. Словник українських імен. Київ: «Довіра», 2005. 509 с.

Чучка 1 – Чучка П. П. Слов'янські особові імена українців: історико-етимологічний словник. Ужгород: Ліра, 2011. 432 с.

Чучка 2 – Чучка П. П. Прізвища закарпатських українців : Історично-етимологічний словник / наук. ред. В. Німчук. Львів: Світ, 2005. XLVIII, 701 с.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ НАЗВ ГЕОГРАФІЧНИХ ОБ’ЄКТІВ

б. – болото
бер. – берег
вод. – водойма
вул. – вулиця
г. – гора
гай – гай
гал. – галявина
гор. – город
джер. – джерело
дол. – долина
дор. – дорога
клад. – кладовище
кут. – куток
л. – ліс
л-ок – лісок
луг – луг
оз. – озеро
п. – поле
паг. – пагорб
парк – парк
пас. – пасовище
р. – річка
роздор. – роздоріжжя
сад – сад
сін. – сінокіс
став. – ставок
стежк. – стежка
уроч. – урочище
хут. – хутір
ч. в. – частина вулиці
ч. п. – частина парку
ч. р. – частина річки
ям. – яма
яр – яр

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ НАЗВ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Бужк. – Бужковичі
Зар. – Заріччя
Зат. – Затурці
Зимн. – Зимне
Кол. – Колона
Маньк. – Маньків
Марк. – Маркостав
Пав. – Павлівка
Прив. – Привітне
Сух. – Суходоли
Холоп. – Холопичі

ВСТУП

Мікротопоніми є невід'ємною частиною історії та культури нашого народу. Завдяки цьому можна відстежити особливості рельєфу, ландшафту та навколишньої природи, наявність гідрооб'єктів, якими промислами та ремеслами займаються жителі населеного пункту тощо. Насамперед на творення мікротопонімної лексики впливають географічні, етнокультурні, історичні та лінгвістичні чинники. У ХХ столітті розпочалось активне дослідження мікротопонімії окремих регіонів України та їхніх районів, адже ще не так давно мікротопоніми використовували як додатковий матеріал при опрацюванні топонімів.

Дослідники вивчають матеріал певного населеного пункту або регіону з метою якнайповніше зібрати і проаналізувати лексико-семантичні та структурно-словотвірні особливості мікротопонімів, які постійно зазнають змін.

Переважно опрацьовано матеріали південно-західної та північно-західної України, зокрема Волинської (Г. Аркушин[1]), Рівненської (Я. Пура[2]), Львівської (Н. Сокіл[3], Н. Яніцька[4], О. Проць[5]), Хмельницької (І. Ординська[6], Н. Торчинська, М. Торчинський[7], Я. Янчишина[8]), Івано-Франківської (Н. Вебер[9]), Закарпатської (В. Баньої[10]), Тернопільської (Н. Бицко[11]).

---

[1] Аркушин Г. Л. Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель. У 2-х т. / упоряд. Г. Л. Аркушин. Луцьк: РВВ «Вежа» ВДУ ім. Лесі Українки, 2006.

[2] Пура Я. О. Походження назв територіальних мікрооб'єктів Рівненщини. Рівне, 1990. 206 с.

[3] Сокіл Н. В. Мікротопонімія Сколівщини : монографія. Львів : Афіша, 2008. 205 с.

[4] Яніцька Н. Р. Мікротопоніми центральних та східних районів Львівщини, мотивовані дендролексемами (етнолінгвістичний аспект). *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія : Філологічні науки. Мовознавство.* Луцьк, 2009. Вип. 5. С. 171–176.

[5] Проць О. І. Мікротопонімія півночі Львівської області: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Львів, 2011. 21 с.

[6] Ординська І. Я. Мікротопонімія Північної Хмельниччини : дис ... канд. філол. наук : 10.02.01. Вінниця, 2020. 279 с.

[7] Торчинська Н. М., Торчинський М. М. Словник власних географічних назв Хмельницької області. Хмельницький : Авіст, 2008. 548 с.

[8] Янчишина Я. В. Мікротопонімія Центральної Хмельниччини: дис. … канд. філол. наук. 10.02.01. Вінниця, 2021. 296 с.

[9] Слюзар (Вебер) Н. В. Мікротопоніми як окремий клас онімів. Українознавчі студії. Івано-Франківськ, 2019. С. 118–128.

[10] Баньої В. Ф. Мікротопонімія басейну річки Ужа (на матеріалі українських говірок Закарпаття): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Ужгород, 2009. 23 с.

[11] Бицко Н. І. Мікрогідроніми (назви ярів) Тернопільщини (лексикосемантичний аспект). *Науковий вісник Чернівецького університету*. Чернівці, 2007. Вип. 354–355. С. 95–98.

Також мікротопоніми описані в дисертаційних роботах Л. Білінської[12], О. Заінчковської[13], Н. Лісняк[14], О. Лужецької[15], О. Михальчук[16], І. Чеховського[17]. Незважаючи на те, що мікротопоніми є одним із найбільших класів онімів, досі мікротопонімія сходу України досліджена поверхнево (Р. Ляшенко[18], Т. Поляруш[19]).

Мовознавці аналізують семантику та структуру назв дрібних географічних об'єктів, більшість із яких не зафіксовані, а побутують у вжитку місцевого населення регіону. Вони відносно нестійкі, змінні, мають різні варіанти та обмежені певним регіоном. Перелік найменувань об'єктів у кожному населеному пункті буде залежати від особливостей рельєфу, рослинності, зайнятості мешканців, промислів та іншого. Відповідно до цього вивчення мікротопонімії є важливим завданням, зважаючи на те, що частину лексем жителі з часом забувають, перестають використовувати. Окрім цього мікротопонімний матеріал може стати основою досліджень для інших наук, зокрема історії, діалектології, історії мови та топонімії.

Актуальність дослідження зумовлена потребою детального вивчення мікротопонімії Володимирського району Волинської області щодо лексико-семантичного та структурного аналізу. Зважаючи на їхню відносну нестійкість та динамічність, дослідження дозволить відстежити умови та розвиток утворення слів, вплив соціальних, історичних чинників. Завдяки вивченню мікротопонімії Володиимирського району можна виявити закономірності творення мікротопонімів та простежити особливості номінації.

---

[12] Білінська Л. П. Формування мікротопонімії Покуття : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Івано-Франківськ, 2012. 17 с.

[13] Заінчковська О. В. Мікротопонімія південно-східного Поділля (на матеріалі Кіровоградської області) : дис. … канд. філол. наук : 10.02.01. Кіровоград, 2009. 295 с.

[14] Лісняк Н. І. Мікротопонімія Західного Поділля : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Ужгород, 2004. 21 с.

[15] Лужецька О. Б. Мікротопонімія Південно-Західного Опілля: дис. ... канд. філол. наук 10.02.01. Івано-Франківськ, 2015. 292 с.

[16] Михальчук О. І. Мікротопонімія Підгір'я: дис. … канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 1998. 219 с.

[17] Чеховський І. Г. Мікротопонімія Чернівецької області в історичному аспекті (утворення на базі народної географічної термінології) : автореф. дис. … канд. істор. наук : 07.00.01. Чернівці, 1996. 24 с.

[18] Ляшенко Р. О. Мікротопонімія Кіровограда: дис. … канд. філол. наук: 10.02.01. Харків, 2008. 192 с.

[19] Поляруш Т. І. З історичної мікротопонімії північно-східного Лівобережжя (лексико-семантичні моделі). Питання історичної ономастики України. Київ, 1994. С. 131–139.

Мета – здійснити лексико-семантичний структурно-словотвірний аналіз мікротопонімів, зафіксованих у Володимирському районі Волинської області.

Досягнення цієї мети передбачає виконання низки завдань:

1) з'ясувати теоретичні питання роботи, пов'язані з історією дослідження мікротопонімів;
2) описати основні засади дослідження мікротопонімії;
3) зібрати та систематизувати мікротопоніми;
4) класифікувати мікротопоніми за лексико-семантичними групами;
5) проаналізувати структурно-словотвірні особливості мікротопонімів;
6) укласти реєстр мікротопонімів.

Об'єктом дослідження є мікротопонімів 11 сіл Володимирського району Волинської області (Бужковичі, Заріччя, Затурці, Зимне, Колона, Маньків, Маркостав, Павлівка, Привітне, Суходоли, Холопичі).

Предметом є лексико-семантична і структурно-словотвірна характеристика мікротопонімів.

Джерельною базою є мікротопонімний матеріал, зібраний шляхом польового дослідження (опитування мешканців сіл).

Дослідження мікротопонімного фактажу проведено з використанням загальнонаукових та лінгвістичних **методів** аналізу, передбачених метою та завданнями роботи.

Першочергово для фіксації мікротопонімів використано *прийом досліджень у польових умовах* (опитування мешканців села).

Описовий метод використано не лише в першому розділі для простеження еволюції розвитку мікротопонімії як окремого класу онімів, а й у другому розділі для класифікації та інтерпретації мікротопонімів, що дозволяє також охарактеризувати семантику твірних основ та виділити тематичні групи. Також для лексико-семантичного аналізу використано *компонентний аналіз*, аби з'ясувати мотивацію з урахуванням семантики апелятивів.

При опрацюванні матеріалу в третьому розділі застосовано *структурний метод* для опису структурно-словотвірних особливостей простих, складених

мікротопонімів та прийменникових конструкцій, *етимологічний метод* для з'ясування походження назв.

Для опису висновків застосовано спосіб *аналізу й синтезу*.

Також, аби отримати точні статистичні дані лексико-семантичних та структурно-словотвірних груп, застосовано *прийом кількісних підрахунків*.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше здійснено ґрунтовний аналіз мікротопонімного матеріалу, зафіксованого у Володимирському районі Волинської області.

Відповідно до мети і завдань робота складається з переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів (Розділ 1. Мікротопоніми як окремий клас онімів; 1.1. З історії вивчення мікротопонімії України; 1.2 Сутність поняття «мікротопонім» та його ознаки; Розділ 2. Лексико-семантичний аналіз твірних основ; 2.1. Відапелятивні найменування; 2.2. Відонімні найменування; Розділ 3. Структурно-словотвірний аналіз мікротопонімів; 3.1 Мікротопоніми простої структури; 3.1.1. Лексико-семантичний спосіб; 3.1.1.1. Онімізація; 3.1.1.2. Трансонімізація; 3.1.2. Морфологічний спосіб; 3.1.2.1. Афіксація; 3.1.2.2. Основоскладання; 3.1.2.3. Словоскладання; 3.1.3. Морфолого-синтаксичний спосіб; 3.1.4. Лексикалізація прийменникових конструкцій; 3.2. Мікротопоніми складеної структури; 3.3. Прийменникові форми) висновків, списку використаної літератури, додатків.

РОЗДІЛ 1. МІКРОТОПОНІМИ ЯК ОКРЕМИЙ КЛАС ОНІМІВ

1.1. З історії дослідження мікротопонімії

Мікротопоніми є вагомим пластом ономастикону в слов'янській, зокрема українській онімії. Важливим є всебічне дослідження мікротопонімного матеріалу в перспективі подальшого розвитку пропріальної лексики, який досі залишається недостатньо опрацьованим. До вивчення цього різновиду топонімів можна залучити різні сфери гуманітарних наук. До другої половини XX століття географічними об'єктами цікавились історики, фольклористи, краєзнавці, географи та етнографи.

Перші дослідження в другій половині XIX – першій половині XX століття були спорадичними та набували поширення поступово. М. Максимович одним із перших розпочав вивчати мікротопонімний матеріал, а саме назви урочищ, які зараховував до лексем на позначення місцевості[20]. Робив дослідження на основі народної історії та етимології. Після цього М. Сумцов у своїх наукових працях закликав особисто збирати матеріал на певній території та досліджувати його. До того ж виділяв прості та складні власні назви, вказуючи на походження лексем від імен, прізвищ, кличок тварин, топонімів тощо[21]. Як автор у праці «Місцеві назви в українській народній словесності» фіксує мікротопоніми, що згадуються у фольклорних текстах[22].

М. Кордуба в праці «Земля свідком минулого. Географічні назви як історичне джерело» зазначає, що дослідження географічних назв є глибинним джерелом, яке дозволяє чітко окреслити межі українських етнографічних земель[23]. Дослідник є автором мікротопонімного питальника, що став основою для подальших ономастичних студій. Також у праці «Потреба організації збирання географічних назв» замість терміна «мікротопонім» вводить «межеві

[20] Цит. за вид.: Ординська І. Я. Мікротопонімія Північної Хмельниччини : дис ... канд. філол. наук : 10.02.01. Вінниця, 2020. С. 46

[21] Цит. за вид.: Ординська І. Я. Мікротопонімія Північної Хмельниччини : дис ... канд. філол. наук : 10.02.01. Вінниця, 2020. С. 47

[22]Цит. за вид.: Мосур О. С. Мікротопонімія кінця XVIII – початку XIX століття: Самбірський циркул : дис. … канд. філол. наук : 10.02.01. Львів, 2019. С. 49

[23] Кордуба М. М. Земля свідком минулого. Географічні назви як історичне джерело. Львів: Друкарня наук ім. Т. Г. Шевченко, 1924 С. 7.

назви»[24]. Класифікує топоніми на ті, «що мають краєзнавчий характер», ті, «що походять від особових імен» в праці «Що кажуть нам назви осель?»[25].

Активізація дослідження мовознавцями мікротопонімії розпочалась у другій половині XX – початку XXI століття. З 60-х років XX століття мікротопоніми стали розглядати як окрему систему не лише в українській, а й в усіх слов'янських мовах. У цей період автори зосередили увагу на детальній характеристиці мікротопонімів та з'ясуванню їхнього походження, обираючи при цьому певну територію для дослідження. Зародження інтересу до цієї теми невипадкове, мікротопоніми відносно нестійкі, рухливі, часто зазнають змін, зникають під впливом суспільно-історичних умов, тому є потреба їх вивчення не тільки з мовознавчої точки зору, а й історичної, культурологічної, географічної, ландшафтної. Більше того «мікротопоніми є нерідко єдиними фактами для пізнання генетичної природи топонімів (власних географічних назв) інших класів, навіть окремих апелятивів (невласних найменувань)»[26].

Термін «мікротопонім» вперше вжив у 1957 році український дослідник О. Мельничук у праці «Топоніміка Кодимського району Одеської області». Автор не подає чіткого визначення цього поняття, лише перераховує об'єкти, які є мікротопонімами (ліси, урочища, поля тощо), а також наголошує, що мікротопонімія дає більш детальну інформацію, ніж топоніміка[27].

Згодом у 1958 році Л. Гумецька в праці «Нарис словотворчої системи української актової мови XIV–XV століть» побіжно описує мікротопоніми в історичній канві, наголошуючи на тому, що вони є об'ємним пластом пропріальної лексики[28].

Декілька праць Й. Дзендзелівського є вагомим доповненням досліджень мікротопонімів: «Українські назви для витоку, початку, вершини річки»[29],

---

[24] Кордуба М. М. Потреба організації збирання географічних назв. *Кордуба Мирон. Вибрані статті*. Тернопіль, 2011. С. 123.
[25]Кордуба М. М. Що кажуть нам назви осель? Львів : Вид-во «Наша Батьківщина», 1938. С. 3.
[26] Пура Я. О. Походження назв територіальних мікрооб'єктів Рівненщини. Рівне, 1990. С. 1.
[27] Мельничук О. С. Топоніміка Кодимського району Одеської області. *Мовознавство*. Київ, 1957. Т. XIV. С. 59.
[28]Гумецька Л. Л. Нарис словотворчої системи української актової мови XIV–XV ст. Київ: Вид-во Акад. наук УРСР, 1958. С. 34.
[29]Дзендзелівський Й. О. Українські назви для 'витоку, початку, вершини річки'. *Slavica*. Дебрецен, 1968. Т. VII. С. 61–68.

«Українські назви для гирла, устя річки»[30], «Українські назви для острова на річці»[31], «Українські назви для притоки річки»[32].

Т. Поляруш описувала лексеми північно-східного Лівобережжя в порівняльному аспекті[33]. У 1996 році І. Чеховський у дисертації «Мікротопонімія Чернівецької області в історичному аспекті» дослідив буковинські мікротопоніми більш ніж 250 населених пунктів на історико-географічному рівні[34]. Він наголошував, що мікротопоніми «зберігають цінну, а то й унікальну інформацію про діяльність носіїв національної мови в історико-географічному середовищі»[35]. Важливим є словник, у якому подано базу та інформацію про регіональні мікротопоніми з урахуванням її етимології, а також у порівнянні з іншими регіонами.

Мікротопонімією Підгір'я цікавилась О. Михальчук, яка в 1998 році звернула увагу на те, що від апелятивних основ похідних у рази більше, ніж від онімних[36]. Дослідниця використовувала земельні планшети населених пунктів, польові записи, топографічні карти, відомості видання «Історія міст і сіл УРСР»[37].

В. Лучик стверджує, що на творення мікротопонімів впливають декілька чинників, зокрема людський (співвідношення власної назви з антропонімом), розташування об'єкта на певній території, внутрішній чинник, що окреслює риси та характерні особливості об'єкта, а також вірогідність надання об'єкту релігійних чи то політичних аспектів[38].

---

[30]Дзендзелівський Й. О. Українські назви для гирла, устя річки. *Onomastica. Pismo poświęcone nazewnictwu geograficznemu i osobowemu. 2.* Wrocław; Warszawa; Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, 1970. Rocz. XV. Zesz. 1. S. 125–142.

[31]Дзендзелівський Й. О. Українські назви для «острова на річці». *Studia Slavica.* Будапешт, 1966. Т. XII. С. 103–113.

[32]Дзендзелівський Й. О. Українські назви для притоки річки. *Slavia Orientalis.* Варшава, 1968. Т. XVII. С. 297–303.

[33] Поляруш Т. І. З історичної мікротопонімії північно-східного Лівобережжя (лексико-семантичні моделі). Питання історичної ономастики України. Київ, 1994. С. 131–139.

[34] Чеховський І. Г. Мікротопонімія Чернівецької області в історичному аспекті (утворення на базі народної географічної термінології) : автореф. дис. … канд. істор. наук : 07.00.01. Чернівці, 1996. 24 с.

[35] Там само. – С. 3.

[36] Михальчук О. І. Мікротопонімія Підгір'я: автореф. дис. … канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 1998. 16 с.

[37]Там само. – 16 с.

[38] Лучик В. В. Ретроспективний і перспективний погляди на українську ойконімію та стан її вивчення. *Linguistica slavica: ювілейний збірник на пошану Ірини Михалівни Желєзняк*. Київ, 2002. С. 93–94.

Н. Лісняк аналізує мікротопоніми Західного Поділля та поділяє усі відапелятивні назви на дві категорії: натурогенного (лексеми на позначення рельєфу, ґрунтового покриву, флори і фауни) та антропогенного (лексеми на позначення поселень, промислів, способів освоєння територій) походження[39]. Н. Лісняк опрацювала понад 6000 мікротопонімів та встановила, що велику частку займає відантропонімна лексика.

У 2008 році Р. Ляшенко, досліджуючи мікротопоніми Кіровограда другої половини XVIII – початку XXI століття, брав до уваги картографічні та архівні матеріали, а також додавав зібрану базу лексем від мешканців міста[40].

Заслуговує уваги дослідження О. Проць, яка вивчала мікротопонімії північних областей Львівської області, а саме назви малих географічних об'єктів в антропоцентричному аспекті[41].

Л. Білінська аналізувала структуру мікротопонімів Покуття, описавши зміни, які відбулись із кінця XVIII до початку XXI століття. Цікавими є запозичення з румунської та польської мов, які адаптувались до української. Дослідниця порівнювала покутські найменування з лексемами Центральної України та Волині. Джерельною базою дисертаційного дослідження були Йосифінська та Францисканська метрики [42].

Н. Яніцька поділила матеріал, зібраний у 620 населених пунктах, а це понад 17000 одиниць, на відапелятивні (більшість лексем, які містять вказівку на господарську діяльність) та відпропріальні (лексеми утворені на основі географічної термінолексики) утворення. Усе проаналізовано «в межах традиційної системно-структурної парадигми, але й у когнітивному, етнолінгвістичному, соціолінгвістичному, текстологічному, дискурсному й інших аспектах з урахуванням домінантної ролі антропоцентричної парадигми в

[39] Лісняк Н. І. Мікротопонімія Західного Поділля : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Ужгород, 2004. 21 с.
[40]Ляшенко Р. О. Мікротопонімія Кіровограда: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2008. 19 с.
[41] Проць О. І. Мікротопонімія півночі Львівської області: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Львів, 2011. 21 с.
[42] Білінська Л. П. Формування мікротопонімії Покуття : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Івано-Франківськ, 2012. С. 2.

сучасних мовознавчих студіях»[43]. У статті «Мікротопоніми центральних та східних районів Львівщини» наголошує, що найповніше дослідити мікротопонімний матеріал можна усвідомивши етнічні особливості народу, «якщо ж у назві не закладено оцінки об'єкта, якому вона належить, то не можна говорити про її перехід на пропріальний рівень»[44]. До того ж зазначає, що виникнення мікротопонімів закладено «на духовному рівні, на рівні етнічної ментальності, в способі світосприйняття, світовідчуття, осмислення та оцінювання реальної дійсності певним мовним колективом»[45].

О. Заінчковська дослідила класифікації географічних назв, досліджуючи 3000 мікротопонімів південно-східного Поділля[46].

У 2012 році Н. Бицко, досліджуючи лексеми Тернопільщини, враховувала «топонімний контекст із подальшим розкриттям природи їхньої номінації, визначенням міжмовних та міждіалектних зв'язків із потенційною вказівкою на праслов'янський характер іменування»[47].

Н. Вебер, вивчаючи мікроойконіми Івано-Франківщини, закцентувала увагу на лексемах, мотивованих географічними термінами, засвідчивши їх численну кількість[48].

Цінним є дослідження В. Баньої, яка здійснила аналіз 9 тисяч зібраних мікротопонімів на синхронному та діахронному рівнях, акцентуючи увагу на тому, що зібраний матеріал значною мірою впливає на загальне становлення мікротопонімної системи. Дослідниця запровадила класифікацію за назвотвірними та структурно-семантичними критеріями[49]. У статті «Деякі аспекти дослідження мікротопонімів» вказує, що деякі географічні об'єкти не

---

[43] Яніцька Н. Р. Мікротопонімія центральних та східних районів Львівської області : автореф. дис. … канд. філол. наук : 10. 02. 01. Львів, 2012. С. 5.

[44] Яніцька Н. Р. Мікротопоніми центральних та східних районів Львівщини, мотивовані дендролексемами (етнолінгвістичний аспект). *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія : Філологічні науки. Мовознавство.* Луцьк : Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. Вип. 5. С. 175.

[45] Там само. – С. 172.

[46] Заінчковська О. В. Мікротопонімія південно-східного Поділля (на матеріалі Кіровоградської області) : дис. … канд. філол. наук : 10.02.01. Кіровоград, 2009. 295 с.

[47] Бицко Н. І. Мікрогідронімія Тернопільщини (назви непротічних вод): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Чернівец. нац. ун-ту ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2012. С. 2.

[48] Вебер Н. В. Мікроойконіми Івано-Франківщини, мотивовані географічними термінами. *Studia Slovakistica: збірник наукових праць.* Ужгород, 2009. Вип. 10: Ономастика. Топоніміка. С. 327.

[49] Баньої В. Ф. Мікротопонімія басейну річки Ужа (на матеріалі українських говірок Закарпаття): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Ужгород, 2009. 23 с.

можна зараховувати до мікротопонімів, а саме дромоніми (назви шляхів зв'язку), еклезіоніми (найменування місць здійснення обрядів, поклоніння будь-якої релігії, тобто назви церков, дзвіниць, хрестів, тощо), частину ергонімів – так звані «культурні» назви, виокремлюючи при цьому основні умови для аналізу матеріалу: «1) точна фіксація найменувань методом транскрибування (фонетичною чи фонематичною транскрипціями), яка враховувала б якомога більше діалектних особливостей; 2) фіксація всіх наявних мікротопонімних варіантів, позаяк варіанти на синхронному рівні є результатом хронологічних процесів, своєрідних відбитків діахронних варіантів»[50].

О. Василик характеризувала мікротопонімію Уманщини XVII–XIX століття в діахронному аспекті[51]. На діахронному та синхронному рівнях О. Лужецька вивчала мікротопонімію Південно-Західного Опілля[52].

У дисертації «Мікротопонімія кінця XVIII – початку XIX століття: Самбірський циркул» О. Мосур застосовує матеріали Йосифінської (1785-1788) і Францисканської (1819-1820) метрик[53].

І. Ординська дослідила мікротопонімію Північної Хмельниччини[54], а Я. Янчишина присвятила дисертацію Центральній Хмельниччині[55].

Значний вплив мали праці іноземних науковців. Важливу роль відіграють напрацювання польських дослідників, які започаткували вивчення географічних назв, зокрема мікротопонімів. У 1946 році вийшла книга В. Ташицького, в якій поділив усі географічні назви на відтопонімні, відантропонімні та лексеми невідомого походження[56]. Вивчав семантичні особливості власних назв. Згодом у 1949 році З. Штібер проаналізував мікротопонімію Лемківщини, порівнюючи

---

[50] Баньої В. Деякі аспекти дослідження мікротопонімів. Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. 2015. Вип. 20. С. 15.

[51] Василик О. Б. Мікротопонімія Уманщини XVII–XI ст.: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Вінниця, 2015. 20 с.

[52] Лужецька О. Б. Мікротопонімія Південно-Західного Опілля: дис. ... канд. філол. наук 10.02.01. Івано-Франківськ, 2015. 292 с.

[53] Мосур О. С. Мікротопонімія кінця XVIII – початку XIX століття: Самбірський циркул: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Львівський національний університет ім. Івана Франка. Львів, 2019. 23 с.

[54] Ординська І. Я. Мікротопонімія Північної Хмельниччини: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Донецький національний університет ім. Василя Стуса. Вінниця, 2020. 18 с.

[55] Янчишина Я. В. Мікротопонімія Центральної Хмельниччини: дис. … канд. філол. наук. 10.02.01. Вінниця, 2021.

[56] Taszycki W. Siowiacskie nazwy miejscowe. Krakyw, 1946. 264 s.

її з бойківською[57]. Географічні об'єкти Бойківщини в 1939 році, а саме назви річок, озер, гір та місцевості, досліджував у той час Я. Рудницький[58]. Важливим є й структурований виклад географічної термінології досліджуваного краю в праці «Географічні назви Бойківщини»[59].

А ось описом південно-східної Бойківщини у XXI столітті займався український мовознавець Д. Бучко. Дослідник ділить загальнонародні та діалектні лексеми на дві групи: а) назви природних реалій; б) назви реалій, створених людиною, зазначаючи, що наявна велика кількість прийменникових конструкцій[60].

Не можна оминути й польського мовознавця, автора праць з ономастики, зокрема української. С. Грабець у праці «Nazwy geograficzne Huculszczyzny» подає класифікацію найменувань присілків, кутків, озер, річок, гір, які постійно були назвами місцевості та лексеми, які походять від імен та прізвищ людей[61]. Ще один польський лінгвіст С. Роспонд класифікував топоніми за структурно-граматичними ознаками, вказував на те, що всі назви походять одне від одного та виділяв первинні, вторинні лексеми, композити, які у свою чергу ділить на афіксальні та безафіксні пропріативи[62]. Ще одну класифікацію запропонувала Є. Якусь-Боркова, яка виділяє заселені (назви міст, сіл, хуторів, селищ) та незаселені (гори, озера, річки, поля, ліси, луги) об'єкти[63]. Г. Борек так само виокремлював ойконіми та анойконіми, вивчаючи їх структуру[64]. А ось Х. Гурнович виокремлює лексеми на позначення суходолу та водних об'єктів[65].

К. Хандке розрізняє назви географічних об'єктів за способом поширення та ділить їх на офіційні, літературні та народні, до яких власне й зараховує мікротопоніми. Зауважує, що лексема може мати різні конотації: позитивну,

---

[57] Stiber Zd. Toponomastyka Łemkowszczyzny. Łodź: Łódzkie Towarzystwo Naukowe, 1949. № 6. Cz. II. Nazwy terenowe. 114 s.
[58] Рудницький Я. А. Географічні назви Бойківщини. Українська Вільна Академія Наук. Серія: Назвознавство. Ч. 23–24. 1962. 246 с.
[59]Rudnicki J. Nazwy geograficzne Bojkowszczyzny. Lwów, 1939. 248 s.
[60] Бучко Д. Г. Лексико-мотиваційні та структурно-словотвірні особливості мікротопонімії Перегінщини. *Історична та сучасна українська ономастика: Вибрані праці.* Чернівці: «Букрек», 2013. С. 384–394.
[61] Hrabec S. Nazwy geograficzne Huculszczyzny. Kraków, 1950. 264 s.
[62] Rospond S. Stratygrafia toponimiczna. Z polskich studio siawistycznych. Warszawa, 1958. S. 159–186.
[63] Jakus-Borkowa E. Nazewnictwo polskie. Opole, 1987. S. 49.
[64] Borek H. Rozważania o toponimii. Onomastika. Kraków, 2002. Rocz. XLVII. S. 5–23.
[65] Gyrnowicz H. Wstyp do onomastyki. Gdacsk : Wydawnictwo Uniwersytetu Gdacskiego, 1988. 124 s.

негативну та нейтральну, яка залежить від ставлення людини до об'єкта[66]. Існує й одне з найповніших видань у сфері ономастики, праця «Польська ономастична термінологія»[67].

Візьмімо до уваги й те, що дослідники укладають словники мікрогідронімів та мікротопонімів, які відіграють неабияку роль, адже фіксують матеріал для досліджень: «Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель»[68], «Словник мікрогідронімів України: Волинь, Житомирщина, Запоріжжя, Київщина, Кіровоградщина, Полтавщина, Черкащина»[69], «Словник власних географічних назв Хмельницької області»[70]. У «Словнику мікротопонімії Черкащини» міститься транскрипція та народна етимологія походження назв[71]. Наявні іноземні довідники та енциклопедії, а саме польські, чеські та македонські, в яких опрацьовано поняття мікротопонім: «Основен систем и терминологија на словенската ономастика»[72], «Słovnik pomístních jmen v Čechach»[73], «Słowiańska onomastyka: encyklopedia» в якій описано досягнення слов'янських мовознавців[74], «Słownik geograficzny Krolestwa Polskiego i innych krajow słowianskich», у якому автори фіксували та описували географічні об'єкти, зазначаючи історичну довідку до кожного терміна. Цей словник став основою для вивчення не лише мікротопонімів Польщі, інколи трапляються лексеми зафіксовані на території Поділля[75].

---

[66] Handke K. Nazewnictwo miejskie (szkicteoretyczno-metodologiczny). Nazewnictwo miejskie. Warszawa-Poznac, 1989. 89 s.
[67] Czerny A. Polska terminologia onomastyczna. Warzawa, 2011. 266 s.
[68] Аркушин Г. Л. Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель. У 2-х т. / упоряд. Г. Л. Аркушин. Луцьк: РВВ «Вежа» ВДУ ім. Лесі Українки, 2006.
[69] Словник мікрогідронімів України: Волинь, Житомирщина, Запоріжжя, Київщина, Кіровоградщина, Полтавщина, Черкащина / за ред. О. П. Карпенко. Київ, 2004. 440 с.
[70]Торчинська Н. М., Торчинський М. М. Словник власних географічних назв Хмельницької області. Хмельницький: Авіст, 2008. 548 с.
[71] Словник мікротопонімії Черкащини. Укладачі Т. О. Гаврилова, З. М. Денисенко. Черкаси, 2010. 494 с.
[72] Основен систем и терминологија на словенската ономастика. Скопје, 1983. 412 с.
[73] Słovnik pomístních jmen v Čechach. Uvodní svazek / pod red. L. Olivová-Nezbedová, J. Malenínská. Praha: Academia, 2000. 172 s.
[74] Słowiańska onomastyka: encyklopedia: w 2 t. / pod red. E. Rzetelskiej-Feleszko i A. Cieślikowej przy współudziale J. Dumy. Warszawa; Kraków: Tow. Naukowe Warszawskie. 2002 T. 1. 535 s.; 2003. T. 2. 616 s.
[75] Słownik geograficzny Krolestwa Polskiego i innych krajow słowianskich. T. 1–8. Warszawa, 1880–1914.

Автори «Слов'янської ономастики» зазначають, що різниця між макро- та мікротопонім є незначною, окрім цього обидва терміни є недоречними, хоч і в слов'янській ономастиці вони набули значного поширення[76].

Дехто з українських науковців брав до уваги іноземні праці та словники. Зокрема Н. Сокіл-Клепар, яка зосередила увагу на етимології, структурі та словотворі аналізованого матеріалу, послуговувалась вищезгаданим польським словником «Słownik geograficzny Królewstwa Polskiego i innych krajów słowiańskich», «Матеріали до географічного словника Буковини і Галичини» Мирона Кордуби, матеріали Йосифінської та Францисканської метрик, матеріали Григорія Дем'яна та зафіксованими дослідницею лексемами. У своїй дисертації довела, що більшу частину мікротопонімів становлять прості лексеми лексико-семантичного способу творення[77].

Усі наукові праці сприяли активізації дослідження мікротопонімного матеріалу в Україні, але одностайної думки щодо визначення терміна «мікротопонім» немає.

1.2. Сутність поняття «мікротопонім» та його ознаки

Існують деякі відмінності в трактуванні поняття «мікротопонім», його структури та ознак, які можна відстежити в наукових працях та словниках. Є дві протилежні думки: одні дослідники вважають доцільним використовувати термін «мікротопонім», що дозволяє виокремити ще один клас онімів, а інші не розмежовують поняття «топонім» і «мікротопонім». Виникають труднощі й у тому, які об'єкти варто зараховувати до мікротопонімів.

В. Баньої звертає увагу на те, що вочевидь немає одного й того ж підходу до трактування терміна, проте він все ж вкоренився в українському мовознавстві, особливо на сучасному етапі. Найбільше виникає запитань щодо окреслення меж та обсягу пласту мікротопонімів[78].

---

[76] Słowiańska onomastyka. Encyklopedia. Pod redakcją E. Rzetelskiej-Feleszko i A. Cieślikowej. Warszawa; Kraków: Wyd-wo Naukowe Warszawskie, 2002–2003. T. 1–2. S. 154

[77] Сокіл Н. В. Мікротопонімія Сколівщини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Львів, 2007. 20 с.

[78] Баньої В. Ф. Мікротопонімія басейну річки Ужа (на матеріалі українських говірок Закарпаття) : дис. … канд. філол. наук : 10.02.01. Ужгород, 2009. С. 33.

У проєкті В. Німчука подано визначення: «Мікротопонім – назва об'єкта локального значення», поряд з ним поняття «макротопонім – назва об'єкта ширшого значення»[79]. При цьому дослідник відносить назви хуторів, кутків не до мікротопонімів, а до ойконімів.

В. Лучик розглядає мікротопоніми в порівнянні з макротопонімами і вказує на їх чисельність та різноманітні семантичні підгрупи, що зумовлюються кількістю та характером мікрооб'єктів[80]. Натомість польські дослідниці А. Цеслікова та Є. Жетельська-Фелешко вважали, що обидва терміни не є вдалими, хоч вони й набули загальнослов'янського характеру та їх активно використовують[81].

Схожої думки дотримувались й українські мовознавці. Деякі з них не вбачали потреби у виокремлені та використанні терміна «мікротопонім». Д. Ганич та І. Олійник у «Словнику лінгвістичних термінів» використовують поняття: «Макротопонім – власна назва великого фізико-географічного об'єкта, який має широку сферу вживання, широко відомий»[82], яке протиставляють ширшому терміна «топонім», не подаючи визначення «мікротопонім», що вказує на незакріпленість та малодослідженість цього поняття.

Не поділяв географічні назви на мікротопоніми та макротопоніми та не виокремлював їх в окремий клас К. Галас, адже не вважав доцільним використання цих термінів[83].

О. Карпенко в енциклопедії «Українська мова» робить згадку лише про мікротопонім як вид топоніма, власну назву невеликого місцевого географічного об'єкта та частини макрооб'єктів (лісків, урочищ, полів, сінокосів, стежок, пасовищ, окремих каменів тощо), зазначаючи, що більшість мікротопонімів виконують функцію локальних орієнтирів на прилеглій місцевості, мають тісний

---

[79] Німчук В. В. Українська ономастична термінологія (проєкт). *Повідомлення української ономастичної комісії.*/ за ред. К. К. Цілуйко. Київ, 1966. Вип. 1. С. 34.
[80] Лучик В. В. Власні назви місцевостей в українській мові. *Студії з ономастики та етимології.* Київ, 2002. С. 124.
[81] Siowiacska onomastyka. Encyklopedia: w 2 t. / pod redakc. Ewy Rzetelskiej-Feleszko i Aleksandry Cieślikowej; przy wspyi J. Dumy. Warzawa; Krakyw: Wyd-wo Naukowe Warszawskie, 2002–2003. T. 1. S. 154.
[82] Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ, 1985. С. 124.
[83] Галас К. Й. Словник українських топонімів Закарпаття. *Українська мова на Закарпатті у минулому і сьогодні: матеріали науково-практичної конференції.* Ужгород, 1993. С. 109–117.

зв’язок із апелятивами, а тому зберігають певну наближеність до загальних назв[84].

Найлаконічніше окреслює це поняття Я. Пура: «Мікротопоніми – це назви малих, суспільно незначних реалій (хуторів, урочищ, озерець, стежок, лісів, боліт, вулиць)»[85].

О. Михальчук зазначає, що «Мікротопонім – власна географічна назва локальних географічних об’єктів, які відзначаються у мовному вжитку певною факультативністю, мають деяку специфіку принципів номінації та деривативної структури»[86]. У праці вказує на деякі ознаки, серед них те, що лексеми часто мають діалектну основу та зберігають номенклатурний термін, який у деяких випадках онімізується та стає повноправною частиною складеної назви. Дослідниця зазначає, що не лише мікротопоніми є нестійкими, а й самі найменовані реалії можуть видозмінюватись, наприклад на місці поля утворитись болото, а замість лугу буде пасовище, а тому може виникнути нова назва, а стара втратить свою актуальність[87]. Також «серед характерних рис мікротопонімів виділяють також можливість існування «цілого ряду мікротопонімів у вигляді декількох рівноправних лексико-семантичних варіантів»[88].

Деякі дослідники розмежовують два типи мікротопонімів: природного та штучного походження. Н. Лісняк у дисертації «Мікротопонімія Західного Поділля» трактує поняття так: «Мікротопоніми – це назви малих географічних об’єктів, до яких належать іменування природних реалій (боліт, горбів, гір, джерел, долин, шляхів, лугів, пасовищ, полів, ставків, струмків, урочищ, ярів тощо) та іменування рукотворних невеликих об’єктів (вулиць, кутків й частин села, доріг, стежок, криниць, мостів, кладовищ, хуторів)»[89]. Серед особливостей наголошує на тому, що здебільшого мікротопоніми позначають невеликі об’єкти,

---

[84] Українська мова: Енциклопедія/ ред. кол.: В. М. Русанівський та ін. 2-е вид., випр. і допов. Київ, 2004. С. 345.
[85] Пура Я. О. Походження назв територіальних мікрооб’єктів Рівненщини. Рівне, 1990. С. 150.
[86] Михальчук О. І. Мікротопонімія Підгір’я: автореф. дис. … канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 1998. С. 3.
[87] Михальчук О. І. Мікротопонімія Підгір’я: дис. … канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 1998. С. 5–6.
[88] Там само. – С. 5–6.
[89] Лісняк Н. І. Мікротопонімія групи сіл Лемківщини. *Studia Methodologica : альманах*. Тернопіль : ТНПУ, 2009. Вип. 27. С. 109.

мають тісний зв’язок із апелятивами, історично нестійкі, а тому з часом зникають та творяться вустами народу[90].

О. Проць у своїй дисертації зазначає, що поняттям «мікротопонім» найменують власні назви дрібних географічних об’єктів, як природних, так і штучно створених. Серед головних ознак вона виділяє елемент індивідуалізації невеликого найменованого об’єкта в просторі. Зважаючи на обмежене територіальне поширення, вузьке коло поширення, а відтак нестійкість. Окрім цього мікротопоназви виникають із відбитком місцевого мовлення та переважно не фіксуються письмово[91].

Детальніше про це пише Р. Ляшенко: «Мікротопоніми – це назви дрібних географічних об’єктів, створених як людиною, так і природою. До першої групи передусім належать назви вулиць, провулків, площ (майданів), релігійних споруд, селищ і частин міста, скверів, шляхів сполучення, будинків. Друга група представлена власними назвами, що вживаються на позначення природних реалій: річок, ставків, струмків, шляхів, ярів (балок), рослин (переважно довговічних дерев – дуба, сосни, верби, чагарнику), диких птахів»[92].

Д. Бучко та Н. Ткачова детально характеризують та стверджують, що «мікротопонім (від гр. micros «малий, маленький, невеликий + топонім») – власна назва невеликого найчастіше природного фізико-географічного, рідше створеного людиною об’єкта, земельної ділянки господарського призначення; до складу мікротопонімів нерідко зараховують ще мікрогідроніми, мікрооронімі, мікрохороніми та ін.»[93]. Це трактування певною мірою збігається з думками іноземних дослідників. Зокрема зі словниковою статтею в македонському довіднику, де мікротопонім, як складник топонімів, пояснюється як власна назва необроблюваної (ліси, гаї, заповідники тощо) та обробленої (поля, луги, пасовища, виноградники тощо) земельної ділянки господарського призначення[94].

---

[90] Лісняк Н. І. Мікротопонімія групи сіл Лемківщини. *Studia Methodologica : альманах*. Тернопіль : ТНПУ, 2009. Вип. 27. С. 109.
[91] Проць О. І. Мікротопонімія півночі Львівської області: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Львів, 2011. С. 6.
[92] Ляшенко Р. О. Мікротопонімія Кіровограда: дис. … канд. філол. наук: 10.02.01. Харків, 2008. С. 3.
[93] Словник української ономастичної термінології. Укладачі Бучко Д. Г., Ткачова Н. В. Харків : Ранок: НТ, 2012. С. 121-122.
[94] Основен систем и терминологија на словенската ономастика. Скопје, 1983. С. 113-114.

А також із думкою чеського дослідника В. Шмілауера, який стверджував, що мікротопонімами є лише назви земельних ділянок (поля, урочища, ниви, пасовища)[95].

О. Заінчковська до мікротопонімів зараховує як природні, так і штучно створені географічні реалії, вказуючи на те, що найменують об'єкт переважно за його видом та найхарактернішими ознаками[96]. «Мікротопоніми – це найбільш змінюваний пласт топонімії, який, як правило, відомий лише місцевим жителям одного, двох, рідше кількох населених пунктів»[97].

Н. Сокіл, вивчаючи мікротопонімію Сколівщини, трактує, що «Мікротопонім – це власне ім'я природного фізико-географічного мікрооб'єкта чи створеного людиною, що має вузьку сферу вживання і функціонує на певній мікротериторії»[98].

Н. Вебер у дисертації «Мікроойконімія Івано-Франківщини» характеризує 5000 мікротопонімів другої половини XX – початку XXI століття як власні найменування природних чи створених людиною місцевих реалій, яким властива обмежена сфера вживання та вузькорегіональне побутування. Дослідниця вказує на тісний зв'язок з апелятивами, нефіксованість, неофіційність, передачею під час безпосереднього усного спілкування та діалектними різновидами[99]. Вона звертає увагу на фактичну мінливість та маловідомість мікротопонімів, які дозволяють зорієнтуватись серед малих географічних об'єктів у регіоні чи районі. Як й інші дослідники вона пише про усну форму побутування лексем, близькість з апелятивами, а відтак доступність та зрозумілість для місцевих жителів. Важливими ознаками є й семантична вмотивованість, наявність морфологічних та фонетичних варіантів, що часто відображає діалектну мову регіону, переважною більшістю є прийменникові та двослівні конструкції[100].

---

[95] Smilauer V. Uvod do toponomastiky. Praha, 1966. 211 s.
[96] Заінчковська О. В. До проблеми збирання і дослідження мікротопонімії південно-східного Поділля. *Наукові записки: серія філологічна.* Вип. 73. Ч. І. Кіровоград, 2007. С. 331.
[97] Там само. – С. 331.
[98] Сокіл Н. В. Мікротопонімія Сколівщини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Львів, 2007. С. 1.
[99] Вебер Н. В. Мікроойконімія Івано-Франківщини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Івано-Франківськ, 2012. С. 4.
[100] Слюзар (Вебер) Н. В. Мікротопоніми як окремий клас онімів. Українознавчі студії. Івано-Франківськ, 2019. С. 123–124.

О. Лужецька пише, що мікротопонім – це власна назва невеликого місця чи географічного об’єкта чи частини макрооб’єктів (лісів, урочищ, полів, сінокосів, стежок, пасовищ, окремих каменів тощо). Дослідниця наголошує на тому, що вони тісно пов’язані з апелятивами, здебільшого з географічними поняттями[101].

М. Торчинський розмежовував власні назви за розміром денотатів, виокремлював тричленну структуру: макро-, мезо-, мікрономінацію)[102]. Він пише про те, що поняття «мікротопонім» можна трактувати як компонент власних назв, які класифікуються за розміром, а саме як різновид мікроонімів. Деякі назви недоречно зараховувати до мікротопонімів, зокрема назви закладів культури, спортивних споруд, які належать до прагматонімів[103].

Схожої думки дотримується Я. Янчишина, яка схиляється до того, що «мікротопонім (від грецьких mikros – «малий» + топонім) – різновид топонімів як елемент систематизації власних назв за розмірами іменованого денотата»[104]. Головною ознакою найменованого об’єкта вважає його невеликий розмір. Окрім цього вона вказує, що є варіативність типів та способів найменування мікротопонімів різної структури[105]. Мікротопоніми також мають тісний зв’язок із власними та загальними назвами, в переважній більшості наближений до апелятива та має достатню рухливість, відносну нестійкість та мінливість через те, що назви не фіксують письмово, що призводить до їх втрати. Авторка наголошує й на тому, що цей клас онімів найповніше відтворює народні традиції, які побутують у певному регіоні[106].

Д. Бучко рекомендує замість терміна «мікротопонім» вживати «анойконім»: «Мікротопоніми (інакше анойконіми), тобто назви незаселених географічних об’єктів – це найменування полів, лук, лісів, пасовищ, гір, і под..,

---

[101] Лужецька О. Б. Актуальність регіонального дослідження місцевої топонімії на прикладі мікротопонімії Південно-Західного Опілля. *Актуальні проблеми іншомовної комунікації: лінгвістичні, методичні та соціально-психологічні аспекти* : зб. матеріалів всеукраїнської науково-методичної Інтернет-конференції, 11 квітня 2014 р. Луцьк, 2014. С. 223–224.

[102] Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови : монографія. Хмельницький : Авіст, 2008. С. 53.

[103] Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови. Частина 2. Функціонування власних назв. Хмельницький, 2009. С. 331–332.

[104] Янчишина Я. В. Мікротопонімія Центральної Хмельниччини: дис. … канд. філол. наук. 10.02.01. Вінниця, 2021. С. 33.

[105] Там само. – С. 36–37.

[106] Там само. – С. 36–37.

які виконують винятково важливу роль у житті людей передусім сільської місцевості»[107]. До анойконімів не зараховують назви заселених територій, а саме хуторів, кутків та вулиць. Так само німецька мовознавиця Е. Васер виокремлює лише незаселені об'єкти: поля, чагарники, гори, долини, струмки, ставки, озера, річки тощо[108].

Дослідниця О. Заінчковська стверджувала, що мікротопоніми виникли природно в мовленні місцевих жителів тісно пов'язані з ним, і це обов'язково мають бути неофіційні, народні назви вулиць, кутків, частин населеного пункту, які ніде не зафіксовані та існують тільки в мовленні місцевих жителів[109].

Л. Білінська пише, що: «Мікротопоніми – назви невеликих за розміром та формою рукотворних об'єктів, зокрема частин села, кутків, вулиць, доріг, стежок, криниць, мостів, а також природних реалій – боліт, горбів, гір, джерел, долин, лугів, пасовищ, полів, ставків, урочищ, ярів і под.»[110]. Саме так найчастіше дослідники трактують поняття «мікротопонім» у своїх працях.

Трохи менше географічних об'єктів зараховує В. Баньоі: «Мікротопоніми – це назви, що виникли для найменування таких географічних об'єктів, як частини населених пунктів, дороги, стежки, поля, пасовиська, урочища, ліси, ріки, потоки, джерела, озера, болота, загати, підвищення, вершини, гірські хребти, низини, урвища, кладовища, огороджені місця, різні споруди тощо»[111].

І. Чеховський наголошував на продуктивності, але недослідженості цього явища, а також структурував склад (агрооніми, дріміоніми, дромоніми, мікрогідроніми, мікроойконіми). Загалом писав, що мікротопонімія – «сукупність власних назв локальних об'єктів (місцевостей, урочищ, які відзначаються в мовному вжитку певною факультативністю)»[112].

---

[107] Бучко Д. Г. Лексико-мотиваційні та структурно-словотвірні особливості мікротопонімії Перегінщини. *Історична та сучасна українська ономастика: Вибрані праці.* Чернівці: «Букрек», 2013. С. 384.

[108] Waser E. Flurnamen. Namenarten und ihre Erforschung : ein Lehrbuch für das Studium der Onomastik. Hamburg : Baar, 2004. S. 350.

[109] Заінчковська О. В. Мікротопонімія південно-східного Поділля (на матеріалі Кіровоградської області) : дис. … канд. філол. наук : 10.02.01. Кіровоград, 2009. С. 21.

[110] Білінська Л. П. Формування мікротопонімії Покуття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Івано-Франківськ, 2012. С. 1.

[111] Баньоі В. Ф. Мікротопонімія басейну річки Ужа (на матеріалі українських говірок Закарпаття): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Ужгород, 2009. С. 1.

[112] Чеховський І. Г. Мікротопонімія Чернівецької області в історичному аспекті (утворення на базі народної географічної термінології) : автореф. дис. … канд. істор. наук : 07.00.01. Чернівці, 1996. С. 4.

І. Ординська вважає, що термін «мікротопонім» поєднує різні номінації (гідронімів, ойконімів, оронімів, хоронімів тощо), адже це термінопозначення вже є звичним та зрозумілим. Дослідниця робить власне визначення: «Мікротопонім – це власна назва невеликого географічного об'єкта водного / підводного, просторового, рельєфного або підземного характеру, а також денотата, пов'язаного з місцем поселення людей»[113]. Проаналізувавши матеріал, дослідниця виокремлює деякі особливості мікротопонімів:

1) невеликий розмір найменованого об'єкта;

2) обмеженість вживання певною територією (одним або двома населеними пунктами);

3) відтворення діалектів певної території, а також відбиття вірувань та традицій народу крізь найменування об'єктів;

4) тісний зв'язок із загальними назвами, пріоритетно географічною номенклатурою, проте частина мотивована і антропонімами, і топонімами;

5) нестійкість, зважаючи на усну форму побутування[114].

В. Баньої зазначає, що головними рисами мікротопонімів є: «1) вузька сфера вживання (в основному в межах одного населеного пункту); 2) утворення переважно на базі місцевої говірки; 3) усна передача та поодинока фіксованість у письмових джерелах; 4) відносна недовготривалість функціонування назв у зв'язку зі зміною поколінь мовців та перетвореннями в географічному середовищі; 5) варіативність мікротопонімів, що зумовлюється вищенаведеними фактами»[115].

Дослідник М. Торчинський виокремлює одну з головних особливостей – чисельність, загалом зафіксовано 121 500 мікротопонімів, з них власне мовних – не більше ніж 5 000, іншомовних – до 3 000[116]. Важливою рисою є те, що

---

[113] Ординська І. Я. Мікротопонімія Північної Хмельниччини : дис ... канд. філол. наук : 10.02.01. Вінниця, 2020. С. 36.
[114] Там само. – С. 40.
[115] Баньої В. Ф. Мікротопонімія басейну річки Ужа (на матеріалі українських говірок Закарпаття): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Ужгород, 2009. С. 18.
[116] Торчинський М. М. Квантитативна характеристика власних географічних назв. Вісник Львівського університету. Серія Філологічна. Львів, 2019. Вип. 72. С. 282.

мікротопоніми відомі лише вузькому колу людей, які живуть поблизу названого об’єкта[117].

На нашу думку, мікротопонім – це власна назва природно або штучно створеного невеликого географічного об’єкта, а саме найменування кутків, вулиць, шляхів, урочищ, сінокосів, пасовищ, полів, озер, боліт тощо.

Висновки до розділу 1

Перші дослідження мікротопонімії були здійснені істориками, географами, фольклористами, що свідчить про залученість інших сфер до вивчення цього пласту тононімів та важливість її ґрунтовного дослідження. Загалом зауважимо, що в більшості слов’янських країн дослідження мікротопонімії на завершальному етапі, на відміну від України, адже існує низка запитань, які потребують детальнішого опрацювання. Зокрема немає чіткої класифікації, єдиного визначення терміна «мікротопонім», а також зарахування деяких об’єктів до класу мікротопонімів. Здебільшого науковці вивчають найменування, зафіксовані на Буковині, Закарпатті, Волині, Галичині, які часто порівнюють з лексемами, зафіксованими на суміжних територіях. Зазвичай матеріал надають жителі села за допомогою наперед складених питальників, які допоможуть детальніше розкрити особливості тієї чи іншої назви. Люди найменували навіть найменші географічні об’єкти, що допомагало їм краще орієнтуватись у місцевості. Крім того, жителі можуть подавати різні варіанти назви одного й того ж об’єкта. Деталізоване найменування місцевості, наприклад кутків села, свідчить про намагання мешканців виділити конкретний об’єкт серед групи однотипних. Це дозволяє краще зорієнтуватись у просторі.

Основними рисами мікротопонімів є:

1) чисельність;

2) обмежена сфера вживання;

3) відносна нестійкість;

4) відчутний вплив місцевого мовлення досліджуваного регіону;

5) невеликий розмір названого об’єкта;

---

[117] Словник української ономастичної термінології. Укладачі Бучко Д. Г., Ткачова Н. В. Харків : Ранок: НТ, 2012. С. 121-122.

6) переважно усна форма побутування.

Перераховані ознаки дозволяють зарахувати мікротопоніми в окремий клас власних назв. Бачимо, що в Україні ще й зараз існують пошуки нових та досконаліших методів дослідження мікротопонімів із метою визначення їх видів, структури, лексико-семантичного наповнення тощо.

РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТВІРНИХ ОСНОВ МІКРОТОПОНІМІВ

Зафіксовані мікротопоніми Володимирського району поділяємо на дві групи: відапелятивні та відонімні найменування. Мотивувальними базами є лексема або її похідні, від яких походять та творяться мікротопоніми. Д. Бучко зазначає, що «власні назви – це вторинні, а відповідно й молодші від назв загальних. Вони надаються конкретним об'єктам, реаліям лише тоді, коли останні (тобто об'єкти, реалії) вже мають свої загальні найменування. Стосовно апелятивів оніми є по суті видовими, частковими назвами. Можливо, власне цим пояснюється той факт, що наукове вивчення власних назв почалося на кілька чи навіть на кільканадцять століть пізніше від вивчення назв загальних»[118]. Варто зважати й на те, що між апелятивом та твірною основою пропріатива може бути як прямий зв'язок, коли названий об'єкт повністю уподібнюється відповідно до семантики апелятива, так і опосередкований, коли зв'язок лише частковий[119].

2.1. Відапелятивні найменування

Відапелятивний спосіб номінації є найпродуктивнішим. Відапелятивні оніми – це власні назви, утворені від загальної назви (апелятива – тобто узагальнене найменування як предметів, так і істот, явищ природи та ін.[120]). Мотивувальними базами таких назв могли бути найменування рельєфу, флори та фауни, культурних та історичних об'єктів, господарської діяльності людини тощо. Як зазначає І. Ковалик у взаємопереходах між словами «відбуваються відповідні способи словотворення в залежності від того, який напрям переходів та які типи слів переходять з одного розряду в інший»[121].

2.1.1. Мікротопоніми, мотивовані географічною номенклатурою

Часто процес онімізації відбувається із загальними назвами із географічним значенням, адже обидва класи лексики і мікротопоніми, і

---

[118] Бучко Д. Класифікація ойконімів України (словотвірно-мотиваційний аспект). *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Філологічні науки (мовознавство).* Кіровоград, 2001. Вип. 37. С. 10.

[119] Сокіл Н. В. Мікротопонімія Сколівщини : монографія. Львів : Афіша, 2008. С. 30

[120] Бучко Д. Г., Ткачова, Н. В. Словник української ономастичної термінології. Харків, 2012. с. 46

[121] Львівська ономастична школа: хрестоматія / відп. ред. Купчинська З. О. Львів: Вид. «Растр-7», 2019. С. 122.

географічна номенклатура взаємопов'язані. Географічні терміни не просто вказують на певний об'єкт, а й надають йому функції локального орієнтира.

Загалом цей пласт лексики є не лише одним із продуктивних, а й одним із найдавніших, адже є найбільш вживаним серед людей, внаслідок постійної взаємодії із навколишнім середовищем.

Також географічна номенклатура може бути дотична до інших лексико-семантичних груп, зокрема із частинами тіла (хребет, горб), частинами будівель (поріг), речами побуту (гребінь), будівельні матеріали (балка) тощо. Проте дослідниця Т. Поляруш вважає, що утворення мікротопонімів саме за допомогою метафоричного перенесення за зовнішньою подібністю на кшталт Жолоб, Макітра, Рукав тощо, є малоймовірним[122]. Мовознавці опрацьовували явище переходу та взаємозв'язки географічної номенклатури та омінів, зокрема Т. Громко[123], О. Данилюк[124], Н. Лісняк[125], О. Михальчук[126] та інші.

А. Лексеми на позначення підвищеного рельєфу

Берег. В українські мові лексема *берег* об'єднує декілька значень: «край землі, що межує з поверхнею річки, озера, моря і т. ін.», «суходіл, територія, що прилягає до річки, озера, моря і т. ін.»[127] [СУМ, І, с. 158], «низина біля річки», «низина на місці колишньої річкової долини, поросла травою»[128] [Данилюк, с. 12]. Зафіксовано мікротопоніми у множині > **сін. Береги** (Бужк.), **уроч. Береги** (Прив.), прикметникову форму > **кут. Берегове** (Бужк.), **вул. Набережна** (Холоп., Бужк.) > «який міститься на березі, біля берега» [СУМ, V, с. 12].

---

[122] Цит. за вид.: Заінчковська О. В. Лексико-семантичні моделі творення мікротопонімів південно-східного Поділля. STUDIA SLOVAKISTICA, 2009. С. 350–356.

[123] Громко Т. В. Семантичні особливості народних географічних термінів Центральної України (на матеріалі Кіровоградщини) : автореф. дис. … канд. філол. наук : 10.02.01. Кіровоград, 2000. 18 с.

[124] Данилюк О. К. Географічні терміни як твірні основи мікротопонімів. *Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр.* Чернівці : Рута, 2007. Вип. 356–359 : Слов'янська філологія. С. 272–276.

[125] Лісняк Н. І. Географічна термінологія в мікротопонімії Західного Поділля. *Studia Slovakistica. Ономастика. Топоніміка : зб. наук. пр.* Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2009. Вип. 10. С. 357–363.

[126] Михальчук О. І. Мікротопонімія Підгір'я: дис. … канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 1998. 219 с.

[127] Тут і далі лексичне значення слів подаємо за словником: Словник української мови: В 11 т. за ред. І. К. Білодіда. К.: Наук. думка, 1970-1980. У дужках указуємо том і сторінку.

[128] Тут і далі лексичне значення слів подаємо за словником: Данилюк О. К. Словник народних географічних термінів Волині. Вид. 2-ге, випр. і доп. Луцьк, 2013. 148 с. У дужках указуємо том і сторінку

Вал. Термін *вал* вживається на позначення: «високого земляного насипу навколо поселення, міста або фортеці для захисту від ворога», «купки сіна в яку згрібається покіс» [СУМ, І, с. 283] > **кут. Вал** (Маньк.), **паг. Вал** (Прив.).

Гора. Лексема *гора* має такі значення: «підвищення земної поверхні»[129] [ЕСУМ, І, с. 562], «значне підвищення над навколишньою місцевістю або серед інших підвищень» [СУМ, ІІ, 124] > **паг. Ластівчина Гора** (Пав.), **паг. Чубата Гора** (Бужк.). Якщо звернути увагу на лексичне навантаження у волинському лексиконі, то воно реалізується із значенням «підвищення на поверхні рівнини», «невелике підвищення» [Данилюк, с. 35–36]. Лексему використовують переважно для найменування горбів, пагорбів, що вказує на те, що фактично зв'язок між денотатом і його назвою дуже тісний, оскільки усі вказують на підвищення рельєфу. Наявні прикметниково-іменникових конструкцій, які вказують на: колір об'єкта > **уроч. Біла Гора** (Зар.), інші характеристики > **кут. Торгова Гора** (Зимн.). Зауважимо, що в складених назвах лексема поєднується із атрибутивами різного характеру. Похідна форма *підгірок* менш продуктивна. «Те саме, що підгір'я = нижній схил гори, що переходить у рівнину; місцевість біля підніжжя гори, гір»[130] [ВТССУМ, с. 951] > **пас., сін. Підгірок** (Марк.).

Кемпа. Лексема *кемпа* позначає «горб на рівнині; невелике підвищення», а також «острів на річці, озері» [Данилюк, с. 44] > **паг. Кемпа** (Прив.).

Насип. Слово *насип* позначає «штучне земляне підвищення», «насипана купа чого-небудь» [СУМ, V, с. 184] > **кут. Насип** (Зат.).

Б. Лексеми на позначення зниженого рельєфу

Кількісно найбільша група слів.

Байрак. Лексема *байрак* позначає «ліс у яру, в долині або яр, порослий лісом, чагарником» [СУМ, І, с. 91] > **яр Байрак** (Прив.).

Безодня. Слово *безодня* має декілька визначень: «дуже глибокий» [ЕСУМ, І, с. 162], «глибоке провалля, прірва», «безмежний простір, безмірна глибина»

[129] Тут і далі лексичне значення слів подаємо за словником: Етимологічний словник української мови: В 7 т. / ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), І. К. Білодід, В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. К.: Наукова думка.

[130] Тут і далі лексичне значення слів подаємо за словником: Великий тлумачний словник сучасної української мови/ уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с. У дужках указуємо сторінку.

[СУМ, I, с. 136] > **яма Безодня** (Прив.). Зафіксовані й мікротопоніми, які в основі мають кольороназву **оз. Чорна Безодня** (Пав.) або вказівку на присвійність **провал. Радійонова Безодня** (Сух.). Назву фіксуємо із протетичним приголосним *й*.

Долина. Лексема *долина* вказує на зниження рельєфу «рівна плоска місцевість, розташована між горбами чи горами» [СУМ, II, с. 358], «низина біля річки», «заболочена низина» [Данилюк, с. 45] > **пас. Долина** (Прив.). Географічний термін поєднується із відносним прикметником > **кут. Хмарна Долина** (Маньк.) та присвійним > **п. Блащукова Долина** (Зат.).

Жолоб. «Про западину, заглиблення між скалами, горами» [СУМ, II, с. 543], «балка», «найглибше місце у водоймі» [Данилюк, с. 49] > **став. Жолоб** (Бужк.). Окрім цього подано й інше значення: «дерев'яна посудина у вигляді довгастого чотирикутника, призначена для годівлі та напування тварин» [СУМ, II, с. 543].

Макітра. Слово *макітра* у звичному соціально-побутовому вжитку має значення «вид глиняного посуду великого розміру напівсферичної форми з широким отвором», проте лексема також має й додаткове значення, яким і мотивовано зафіксований мікротопонім «улоговина» [СУМ, IV, с. 602] > **п. Макітра** (Сух.).

Низ. «Низька місцевість; низина» [СУМ, V, с. 410], «низовина, долина» [ЕСУМ, IV, с. 85] > **п. Низи** (Прив.). Мікротопонім зафіксовано у плюральній формі. Значення лексеми *низ* можна також співвіднести з гідронімами: «нижня течія ріки, а також прилегла до неї територія» [СУМ, V, с. 410].

Окоп/окіп. Лексему *окоп/окіп* вживають на позначення «рову із земляним насипом, валом навколо чого-небудь» [СУМ, V, с. 675], [ЕСУМ, IV, с. 172] > **кут. Окіп** (Пав.), **п. Окописька** (Прив.). У військовій термінології лексема буде мати інше значення: «земляна споруда, що служить укриттям від вогню, вогневою позицією та місцем спостереження за ворогом для одного бійця або підрозділу; шанець» [СУМ, V, с. 675].

Поділля. Назва *поділля* вказує на «низовинну місцевість; долину» [СУМ, VI, с. 746] > **кут. Поділля** (Сух.). Лексема також поєднується із головним компонентом – фітолексемою > **п. Грибове Поділля** (Сух.).

Рів. Апелятив *рів* означає «довга глибока канава, розмита водою або викопана в землі» [СУМ, VIII, с. 547], «канава, рів, безодня» [ЕСУМ, V, с. 87]. Мікротопонім зафіксовано у множинній формі > **кут. Рови** (Прив.), **пас. Міжрови** (Кол.).

Стрем'я/ стромовина. Зміст поняття *стрем'я* формує таку сему «круте урвище, провалля», «швидка, бурхлива течія ріки» [СУМ, IX, с. 786]. У досліджуваному районі зафіксовано один мікротопонім > **уроч. Стремінь** (Зимн.) > стрем'- + -ін'.

Яма. Географічний термін *яма* має достатньо широку семантику та позначає «заглибину на дорозі, вибиту транспортом» [Данилюк, с. 145], «велику заглибину в землі; могили» [ЕСУМ, VI, с. 546], «заглиблення в землі» > **уроч. Ведмежі Ями** (Холоп.), «примітивну шахту для добування нафти» та «глибоку вирву на дні річки, ставка, озера» [СУМ, XI, с. 644]. Останнє наведене значення можна частково співвіднести з гідронімною лексикою. Спільнокореневе слово із префіксально-суфіксальною конструкцією ви-…-к-: **п. Виямки** (Прив.).

Яр. Слово *яр* має таке семантичне навантаження «долина з крутими боками» [ЕСУМ, VI, 548], «глибока довга западина (перев. з крутими або прямовисними схилами), що утворилася внаслідок розмиву пухких осадових порід тимчасовими потоками» [СУМ, XI, 647]. Географічний термін поєднано із основним компонентом – антропонімом, а саме прізвищем, що вказує на приналежність об'єкта > **п. Кішкин Яр** (Сух.).

<u>В. Лексеми на позначення рівнинної території</u>

Лука. Лексема *лука* номінує «рівну місцевість, вкриту трав'янистою рослинністю, що розвивається протягом усього вегетаційного періоду» [СУМ, IV, с. 553], «вигин річки або берега моря» [ЕСУМ, III, с. 302] > **кут. Луки** (Холоп.).

2.1.2. Мікротопоніми, мотивовані гідрографічною номенклатурою

Баюра. Гідрографічний термін *баюра* вживається для позначення «великої, глибокої калюжі» [СУМ, І, с. 116] «великої заглибини на дорозі, заповненої водою», «ями, заповненої водою після дощу», «низини, залитої водою», «стоячої водойми» [Данилюк, с. 11] > **кут. Гапчина Баюра** (Зимн.). Простежуємо поєднання із жіночим іменем, що вказує на приналежність найменованого об'єкта.

Болото. Апелятив *болото* вказує на «грузьке місце з надмірно зволоженим ґрунтом, часто з стоячою водою та вологолюбною рослинністю; багно, трясовина» [СУМ, І, с. 215] > **кут. Болото** (Сух.).

Витік. *Витік* це «місце, де ріка бере початок» [СУМ, І, с. 512]. Зафіксовано прийменникову конструкцію > **ч. р. Біля Витоку** (Зат.).

Відстійник. Лексема *відстійник* найменує «басейн, резервуар або спеціальна посудина для очищання рідини відстоюванням» [СУМ, І, с. 642], «болото з іржавою водою» [Данилюк, с. 28] > **кут. Відстійники** (Пав.).

Джерело. Слово *джерело* номінує «потік води, що утворюється внаслідок виходу підземних вод на поверхню землі» [СУМ, ІІ, с. 262], «місце, звідки витікає вода», «місце в річці, де вирує вода» [Данилюк, с. 43] > **п. Джерела** (Прив.). Зафіксовано прикметникову форму > **пас., сін. Джерельна** (Марк.). Один із мікротопонімів утворений за допомогою суфікса -иц'(а) > **бер. Джерелиця** (Холоп.). Похідну демінутивну форму *джерельце* простежуємо також > **уроч. Джерельце** (Прив.).

Затока. Загальна назва *затока* позначає «частину океану, моря, озера, річки що вдається в сушу» [СУМ, ІІІ, с. 354] > **бер. Затока** (Кол.).

Копанка. Лексема *копанка* об'єднує два значення «невелике водоймище з ґрунтовою водою, викопане для господарських потреб; сажавка», «криниця без зрубу» » [СУМ, IV, с. 291] > **став. Копанка** (Прив.), **б. Копанки** (Холоп.).

Кубань. Слово *кубань* позначає «яму в річці», «місце, де більша глибина річки», «маленьке болото», «викопану водойму» [Данилюк, с. 71]. Похідну лексему утворено із демінутивним суфіксом -к- > **уроч. Кубанка** (Марк.).

Додатковим значенням слова *кубанка* є «сорт ярої пшениці; пшениця цього сорту» [СУМ, IV, с. 380].

Межиріччя. Слово *межиріччя* позначає «простір, місцевість між двома річками» [СУМ, IV, с. 667], «парні острівки на річці» [Данилюк, с. 81] > **пас. Межиріччя** (Сух.).

Озеро. Загальна назва *озеро* найменує «природну або штучну заглибину, заповнену водою» [СУМ, V, с. 653], «природну стоячу водойму» [Данилюк, с. 89] > **уроч. Озеро** (Бужк.), **кут. Степанове Озеро** (Маньк.). Зауважмо, що крайній мікротопонім містить заголовний компонент – антропонім. Зафіксовано прикметникову форму > **вул. Озерна** (Холоп.), а також похідну форму із суфіксом -ськ- > **п. Озересько** (Кол.).

Острів. Апелятив *острів* позначає «ділянку суші, оточену з усіх боків водою», «ділянку землі, що різко виділяється на фоні решти місцевості» [СУМ, V, с. 789]. Зафіксовано мікротопонім у зменшувально-пестливій формі множини > **уроч. Острівки** (Марк.). Зафіксована назва утворена зменшувально-пестливим суфіксом -ок від *острів*: **хут. Острівок** (Зар.).

Перекалка. Лексема *перекалка* означає «брудні рови, струмки поперед шляху» [ВТССУМ, с. 911] > **стеж. На Перекалі** (Зимн.).

Плотина. Калька з російської *плотина – гребля* означає «гідротехнічна споруда, що перегороджує річку або інший водотік для створення водосховищ, одержання енергії і т. ін.» [СУМ, II, с. 163] > **кут. Плотина** (Зат.).

Потік. Слово *потік* позначає «річку (перев. невелику), струмок із стрімкою течією» [СУМ, VIII, с. 409], «невелику водну артерію, меншу, ніж річка» [Данилюк, с. 107]. Зафіксовано прийменникову форму мікротопоніма > **п. На Потоці** (Зимн.).

Річка. Гідротермін *річка* найменує «водний потік, що живиться із джерела або стоком атмосферних опадів і тече по видовжених зниженнях рельєфу від верхів'я до гирла» [СУМ, VII, с. 574] **кут. Підрічка** (Зар.). Від даної лексеми утворено похідна прикметникова форма > **вул. Надрічна** (Холоп.), **вул. Річкова**

(Зар.). Апелятив поєднано й з відносним прикметником > **сад Кругла Річка** (Зат.).

Саджавка/ сажалка. Загальна назва сажалка «невелике штучне водоймище, в якому розводять і утримують рибу; копанка» [СУМ, IX, с. 15], «штучна водойма», «природна стояча водойма», «ділянка, яка заповнюється водою під час повені» [Данилюк, с. 123–124] > **став. Саджавка** (Сух.).

Став. Лексема *став* об'єднує ряд значень «водоймище (у природному чи штучному заглибленні) з непроточною водою; місце розлиття річки, струмка перед загатою» [СУМ, IX, с. 624], «штучна водойма», «природна стояча вода» [Данилюк, с. 128]. Похідними лексеми є прикметникова форма > **вул. Ставкова** (Зар.), зменшувально-пестлива форма *ставок* > **став. Петрусів Ставок** (Кол.) (спостерігаємо, що мікротопонім утворився зі ще одним компонентом – антропонімом, а саме прізвищем людини), множинна форма > **став. Ставочки** (Зар.), префіксально-суфіксальна > **кут. Застав'я** (Сух.).

Студня. Слово *студня* позначає «криницю без зрубу» [СУМ, IX, с. 801], «криницю» [ЕСУМ, V, 456], «викопану яму, яка наповнюється водою джерела» [Данилюк, с. 132] > **кут. Студні** (Зар.).

2.1.3. Мікротопоніми, мотивовані фітотермінологією

Мікротопоніми, утворені від фітолексем, у Володимирському районі відтворюють його ж рослинний світ. Вірогідно, що такі назви вказують на ті дерева, кущі та квіти, які ростуть у тому чи іншому регіоні.

А. Лексеми на позначення кущів та дерев

Береза/ березина. Лексема *береза* позначає переважно незаселені території, а саме ліси та означає «лісове білокоре дерево з тоненьким довгим гіллям і серцевидним листям» [СУМ, I, с. 159]. Зафіксовано мікротопонім у формі множини з демінутивним суфіксом -к-: **л. Берізки** (Маньк.). Дана лексема творить достатньо велику кількість похідних із різними суфіксами, наприклад *березина*, яке має декілька значень «березове дерево; береза», «дрова або будівельний матеріал із цього дерева», «березовий гай, ліс; березник, березняк» [СУМ, I, с. 160] > **л. Березина** (Сух., Зат., Кол.). Засвідчено лексему *березняк*

«березовий гай, ліс» [СУМ, І, с. 160] > **л. Березняк** (Зат.). Мікротопоніми утворені ще й у прикметниковій формі від апелятиву *береза*: **вул. Березова** (Зар.).

Бузок. Лексема *бузок* позначає «густий чагарник з великими волотями ясно-лілових, фіолетових або білих дуже запашних квітів», «квіти цієї рослини» [СУМ, І, с. 250]. Мікротопонім вживається у скалькованій формі з російської мови > **стеж. Сіренєва Стежка** (Зар.).

Васильок. Апелятив *васильок* зі значенням «кущова трав'яниста рослина з запашними синіми квітками, що в давнину використовувалася при певних народних обрядах; деякі види її вирощуються як ефіроолійні культури» [СУМ, І, с. 296] представлений в одному онімі із суфіксом -ов-: **дол. Василькова** (Бужк.). Можливим є й відонімне походження назви: мікротопонім Васильок > антропонім Василь.

Верба. Фітолексема *верба* позначає «дерево або кущ з гнучким гіллям, цілісними листками і зібраними в сережки одностатевими квітками» [СУМ, І, с. 325] > **бер. Верба** (Зар.). Лексема побутує й у формі множини > **уроч. Верби** (Прив.). Апелятив є твірною основою для похідних з префіксально-суфіксальною конструкцією > **кут. Підверб'я** (Зар.) < під- + верб- + j(a) та прикметникових форм > **пас. Вербовий** (Пав.).

Вишня. Фітолексема *вишня* презентує такі семеми «плодове дерево (іноді кущ) звичайно з довгими тонкими гіллячками, на яких визрівають ягоди, і цілісним темно-зеленим листям», «соковита темно-червона (рідше ясно-червона) ягода з кісточкою — плід цього дерева (куща) [СУМ, І, С. 544]. Мікротопонім представлений у прикметниковій формі > **вул. Вишнева** (Зар.).

Вільха. Апелятив *вільха* позначає «листяне вологолюбне дерево або кущ родини березових» [СУМ, І, с. 675] > **л. Вільха** (Пав.), **кут. Вільха** (Зат.).

Граб. Досліджуваний регіон репрезентує лише один мікротопонім, мотивований лексемою *граб* із суфіксом -ин- *грабина* «одне дерево граба» [СУМ, ІІ, с. 150] > **парк Грабина** (Сух.). Загалом лексема вказує на територію, де ростуть ці дерева.

Груша. Номен *груша* зафіксований в основі одного мікротопоніма зі значенням «садове і лісове фруктове дерево з темно-зеленим цупким листям та плодами, що перев. мають форму заокругленого конуса» [СУМ, II, с. 183] > **п. Груша** (Прив.).

Діброва. Загальна назва *діброва* це «листяний ліс на родючих ґрунтах, у якому переважає дуб» [СУМ II, с. 296] > **п. Домброва** (Маньк.).

Дуб. Апелятив *дуб* позначає «багаторічне листяне дерево з міцною деревиною та плодами – жолудями» [СУМ, II, с. 428] > **кут. Дуб** (Пав.). Побутує лексема *дубина* із значенням «дубовий ліс, гай: дубова памолодь» [СУМ, II, с. 429] > **л. Дубина** (Прив.), **уроч. Дубина** (Зат.), **уроч. Задубина** (Бужк.). Окрім цього побутує лексема *діброва* «листяний ліс на родючих ґрунтах, у якому переважає дуб» [СУМ, II, с. 296] > **кут. Діброва** (Маньк.).

Ізюм. Лексема *ізюминка* є зменшувально-пестливою формою слова *ізюм* «сушені ягоди винограду» [СУМ, IV, с. 15] > **п. Ізюминка** (Зат.).

Каштан. Апелятив *каштан* зі значенням «дерево з видовжено-ланцетними листками й спрямованими догори суцвіттями» [СУМ, IV, с. 126] творить один онім із суфіксом -івк- > **кут. Каштанівка** (Зат.).

Ліщина. Апелятив *ліщина* означає «кущ родини березових з їстівними плодами – горіхами», «чагарник з кущів цієї рослини» [СУМ, IV, с. 534] > **л. Ліщина** (Прив.). У цьому ж населеному пункті на означення того ж лісу вживають лексему із демінутивним суфіксом -к-: **л. Ліщинка** (Прив.).

Лоза. Вербу часто називають *лозою*. Відповідно фітолексема *лоза* іменує «народна назва деяких кущових порід верби», «зарості лози» [СУМ, IV, с. 541], «місце, де росте багато лози» [Данилюк, с. 78] > **пас. Лози** (Сух.), **л. Довга Лоза** (Зимн.). В останньому прикладі лексема приєднана до атрибутиву, який вказує на форму найменованого об’єкта.

Лохина. Фітолексема *лохина* зі значенням «кущова рослина родини брусницевих з темно-синіми їстівними ягодами; голубика» [СУМ, IV, с. 550], творить похідний відносний прикметник > **л-ок Лохинське** (Зар.).

Малина. Загальна назва *малина* об'єднує ряд значень, найбільш вірогідним, що зафіксований мікротопонім походить від назви «багаторічної чагарникової ягідної рослини з кисло-солодкими запашними ягодами, звичайно темно-червоного кольору» [СУМ, IV, с. 607] > **кут. Малинівка** (Сух.). Окрім цього лексема *малинівка* найменує «невеличку перелітну співучу пташку родини дроздових; вільшанка», «наливку з ягід малини» [СУМ, IV, с. 607].

Пень. Лексема *пень* вказує на «нижню частину стовбура дерева, яка залишилась на корені після того, як дерево зрубали, спиляли, зламали і т. ін.» [СУМ, VI, с. 117]. Мікротопонім зафіксовано у формі множини > **ч. р. Пеньки** (Зар.).

Тополя. Апелятив *тополя* із значенням «дерево родини вербових із високим прямим стовбуром» [ВТССУМ, с. 1256] мотивує низку пропріативів > **кут. Тополевий Ставок** (Маньк.), **уроч. Топольники** (Марк.) < «зарості тополь» [СУМ, X, с. 198]. У складеній назві заголовний компонент приєднано до гідрографічної назви.

Черемшина. Лексема *черемшина* номінує «одне дерево або кущ черемхи» [СУМ, XI, с. 306] > **паг. Черемшина** (Зар.).

Ялинка. Зменшувально-пестлива форма до *ялина* «високе хвойне вічнозелене дерево родини соснових» [СУМ, XI, с. 642] зафіксована у плюральній формі > **л. Ялинки** (Сух.). Також *ялинка* трактується як «зрубана й прикрашена ялина в свято Нового року або Різдва» [СУМ, XI, с. 642].

Ясен. Одна мікротопоназва мотивується лексемою *ясен* «дерево родини маслинових з перистим листям і міцною деревиною, яку використовують на різні вироби» [СУМ, XI, с. 652]. Досліджуваний регіон репрезентує мікротопонім із суфіксом -івк-: > **л. Ясенівка** (Зат.).

Б. Лексеми на позначення квітів, злакових, трав'янистих та інших рослин

Волошка. Апелятив *волошка* вживається зі значенням «польова трав'яниста рослина із синіми квітками, що росте переважно серед озимих культур» [СУМ, I, с. 734]. Утворено похідний відносний прикметник > **п. Волошкове** (Зар., Пав.).

Гатарак. *Гатарак* «Acorus calamus (лепеха)» «Carex riparia (осока)» [СУМ, I, с. 263] = гав'яр = галяр > **кут. Галярики** (Кол.).

Гриб. *Грибом* найменують «нижчу безхлорофільну рослину, що має форму шапки, надітої на ніжку, і розмножується головним чином спорами» [СУМ, II, с. 165] > **п. Грибове Поділля** (Сух.). Назва утворена завдяки поєднанню фітолексеми із географічним терміном.

Картопля. Загальна назва *картопля* має два значення «однорічна трав'яниста рослина з їстівними бульбами, багатими на крохмаль», «бульби цієї рослини, що вживаються як їжа і як корм для тварин» [СУМ, IV, с. 112]. Фіксуємо мікротопонім із суфіксом згрубілості -иськ- > **п. Картоплисько** (Зар.).

Королиця. Лексема *королиця* найменує «багаторічну дику трав'янисту рослину, що має жовті або білі квітки з жовтими осередками; польова ромашка; білий ромен» [СУМ, IV, с. 296] > **р. Королиця** (Зимн.).

Кропива. В українській мові слово *кропива* означає «трав'яниста рослина, стебло та листя якої густо вкриті жалкими волосками» [СУМ, IV, 365]. Серед зафіксованих є похідна лексема із демінутивним суфіксом -иц'(а)- > **вул. Кропивниця** (Кол.).

Мак. Одну мікротопоназву мотивовано похідною лексеми *мак* «трав'яниста рослина з довгим стеблом і великими квітками (переважно червоного кольору), що дає кулястий плід, наповнений дрібним насінням; вирощується як лікарська та олійна культура, а також як декоративна рослина» [СУМ, IV, с. 601] > **п. Макове** (Зар.).

Моріг. Слово *моріг* найменує «густу молоду траву; мураву» [СУМ, IV, с. 803] > **вул. Моріг** (Сух.).

Печериця. «Їстівний гриб родини пластинникових із сірою або білуватою шапинкою на тонкій білій ніжці, який росте на полях, луках, городах, у садках і т. ін.; шампіньйон» [СУМ, VI, с. 347] > **л. Печериська** (Зимн.),

Пирій. Одна лексема на позначення сінокосу похідна від номена *пирій* «трав'яниста багаторічна рослина родини злакових, звичайно бур'ян; інколи використовується як корм для худоби» [СУМ, VI, с. 357] > **сін. Пирій** (Зар.).

Пшениця. Загальна назва *пшениця* вживається зі значенням «злакова рослина, зерна якої використовують для виготовлення круп, борошна, на корм худобі, а також як сировину для пивоварної промисловості» [СУМ, XI, с. 661] та творить похідний відносний прикметник > **п. Пшеничне** (Кол.).

Хміль. У досліджуваному районі зафіксовано один мікротопонім у плюральні формі в основі якого міститься лексема *хміль* «однорічна або багаторічна витка рослина родини шовковицевих, деякі види якої використовують у пивоварінні» [СУМ, XI, с. 97] > **л. Хмелі** (Сух.).

В. Мікротопоніми, похідні від назв на позначення сукупності рослин

Гай. «Невеликий, переважно листяний ліс» [СУМ, II, с. 15] номінують *гаєм* > **л. Костючий Гай** (Прив.). У складеному мікротопонімі лексема поєднана з головним компонентом, а саме антропонімом. Зафіксовано похідну лексему із префіксом за- та суфіксом j > **уроч. Загая** (Бужк.).

Гуща. У досліджуваному районі зафіксовано один мікротопонім, утворений від фітолексеми *гуща* «густий ліс» > л**. Гуща (**Марк.).

Корчунок. Лексема *корчунок* означає «місце, де викорчувано ліс» [ЕСУМ, III, с. 46] > **п. Корчунок** (Прив.), **кут. Корчунки** (Бужк., Зимн.), **п. Корчунки** (Сух.).

Липник. Слово *липник* позначає «липовий гай,.. обсаджене липами кладовище» [ЕСУМ, III, с. 237] > **уроч., л. Липник** (Зат.).

Ліс. Лексема *ліс* позначає «велику площу землі, зарослу деревами і кущами» [СУМ, IV, с. 522] > **кут. Ліс** (Бужк.), **л. Поліс** (Марк.). Зафіксовано прикметникову форму > **вул. Лісна** (Пав), а також **кут. Підлісне** (Зат.) < «який розташований біля лісу, поруч із лісом» [СУМ, VI, с. 450]. Ще один мікротопонім **кут. Узлісся** (Марк.) > «смуга на краю лісу» [СУМ, X, с. 408].

Парк. *Парком* найменують «великий сад або гай для прогулянок з алеями, квітниками, а також звичайно з обладнанням для відпочинку і розваг» [СУМ, VI, с. 70] > **л. Панський Парк** (Сух.). Фітолексема творить мікротопонім у поєднанні з основним компонентом – відносним прикметником.

Поруб. Один мікротопонім походить від лексеми *поруб*, який позначає «місце, ділянка, де вирубано ліс», «рубання лісу, дерев; вирубування» [СУМ, VIII, с. 292] > **п. Поруби** (Сух.).

Посадка. Апелятив *посадка* вказує на «посаджені де-небудь дерева, кущі» [СУМ, VIII, с. 307], «молодий ліс» [Данилюк, с. 106] > **л. Посадка** (Пав.).

Сад. Лексема *сад* позначає «спеціально відведена значна площа землі, на якій вирощують плодові дерева, кущі», «присадибна ділянка, засаджена плодовими деревами, кущами, квітами тощо» [СУМ, IX, с. 9]. Зафіксовано прикметникові форми > **вул. Садова** (Сух.), **кут. Садове** (Марк.). Також утворено похідні із суфіксом -івщин- > **кут., л. Садівщина** (Зат.).

Самосів. *Самосів* це «природний посів рослин насінням, що осипається», «рослина, що виросла внаслідок такого висівання» [ВТССУМ, 1291]. Якщо взяти до уваги волинський лексикон, то значення буде трохи іншим «малий ліс» [Данилюк, с. 124] > **л. Самосів** (Холоп.).

Соснина. Апелятив *сосна* творить похідний мікротопонім *соснина* «окреме дерево сосни», «сосновий гай, ліс; сосняк» [СУМ, IX, с. 469] > **л. Соснина** (Прив.), **п. Соснина** (Зимн.).

2.1.4. Зоолексеми як твірні слова мікротопонімів

Бик. Апелятив *бик* позначає «велику свійську рогату тварину; самця корови», «назву робочої тварини; віл» [СУМ, I, с. 165]. Фіксуємо множинну форму > **дор. Бички** (Зар.).

Ведмідь. Слово *ведмідь* вказує на «великого хижого ссавця з незграбним масивним тілом, укритий густою шерстю» [СУМ, I, с. 316] > **уроч. Ведмежі Ями** (Холоп.). Мікротопонім сформовано не лише завдяки апелятиву ведмежі, а й за допомогою географічної назви *ями.* Також утворено похідну лексему із суфіксом -івк- > **кут. Ведмедівка** (Зат.). Однак цілковито точно трактувати, що ця назва походить від апелятива не можемо, адже мікротопонім може бути відантропонімного походження: мікротопонім Ведмедівка < прізвище Ведмідь < прізвисько Ведмідь.

Віл. Один мікротопонім похідний від апелятива *віл* «кастрований бик, якого використовують як тяглову силу» із суфіксом -ов- [СУМ, І, с. 727] > **сін. Воловий** (Холоп.).

Вовк. Лексемою *вовк* номінують «хижака родини собачих, звичайно сірої масті» [СУМ, І, с. 711]. У досліджуваних районах фіксуємо префіксальні та суфіксальні форми: із префіксом за- > **п. Завовче** (Пав.), із суфіксом -ан- > **кут. Вовчани** (Зат.).

Вуж. Зоолексема *вуж* вказує на «неотруйну змію середнього розміру, що має жовті плями з обох боків голови» [СУМ, І, с. 782]. Утворено похідне із суфіксом -івк- > **кут. Вужівка** (Бужк.).

Жаба. *Жаба* це «невелика безхвоста земноводна тварина, задні кінцівки якої довші, ніж передні, і пристосовані до стрибання» [СУМ, ІІ, с. 499] > **ч. р. Жабокрич** (Зар.). Зафіксований мікротопонім утворений основоскладанням та вказує на частину річки, де купаються діти. Вірогідно можна прирівняти голосний крик жаб із криком дітей.

Кінь. Слово *кінь* має таке значення «велика свійська однокопита тварина, яку використовують для перевезення людей і вантажів» [СУМ, IV, с. 167] > **луг Кінське** (Зат.).

Кобила. Лексема *кобила* номінує «самку жеребця; лошицю» [ВТССУМ, с. 549]. Зафіксовано похідні із суфіксом -анк- > **паг. Кобилянка** (Зат.), **кут. Кобилянка** (Зимн.).

Ластівка. Апелятив *ластівка* найменує «перелітного птаха ряду горобцеподібних з вузькими гострими крилами, стрімкий у льоті» [СУМ, IV, с. 452] > **паг. Ластівчина Гора** (Пав.). Складений мікротопонім окрім основного компонента містить апелятив *гора*, що вказує на підвищену місцевість.

Лис. В українській мові слово *лис* означає «хижий ссавець родини собачих з цінним рудим або сріблястим хутром і з довгим пухнастим хвостом» [СУМ, IV, с. 489]. Лексеми утворені за допомогою суфіксів -ач-, -ин-, -ов- > **л. Лисячі Гори** (Холоп.), **уроч. Лисина Гора** (Пав.), **паг. Лисова Гора** (Прив.). Усі мікротопоніми утворено поєднанням атрибутиву та географічного терміна *гора.*

Зафіксовано лексему *лиска*, яку трактуємо як зменшувально-пестливу форму до *лисиця* «те саме, що лисичка» [СУМ, IV, с. 491] > **уроч. Лиска** (Холоп.). Лексема має ще одне додаткове значення: «болотний птах родини пастушкових з чорно-сірим пір'ям і білим роговим наростом на лобі» [СУМ, IV, с. 490].

Ополоник. Загальна назва *ополоник* об'єднує декілька сем. Зафіксований мікротопонім швидше за все мотивований значенням слова «личинка жаби; пуголовок», проте є й інші, зокрема «черпак», «кругла, дерев'яна посудина, де тримають матку бджіл» [Аркушин, II, с. 15] > **став. Ополоник** (Холоп.).

Рак. Апелятив *рак* зі значенням «покрита панцером безхребетна прісноводна тварина класу членистоногих з великими клішнями біля голови і черевцем, схожим на хвіст» [СУМ, VII, с. 443] творить два похідних мікротопоніма із суфіксом -ов- > **кут. Ракова** (Пав.) та суфіксом -иц'(а)- > **вул. Раковиця** (Сух.).

Тхір. *Тхором* називають «хижого звірка родини куницевих з коштовним пухнастим хутром» [СУМ, X, с. 332] > **кут. Тхір** (Зар.).

2.1.5. Мікротопоніми, похідні від назв, які вказують на просторові характеристики

А. Вказівка на місцезнаходження і призначення

Віддалений. Слово *віддалений* позначає об'єкт «який знаходиться або розташований на далекій відстані від кого-, чого-небудь; далекий» [СУМ, I, с. 577] > **вул. Віддалена** (Пав.).

Головний. Прикметник *головний* найменує об'єкт «який рухається попереду чого-небудь; передній», «який перебуває в центрі чого-небудь або є центром чогось; центральний» [СУМ, II, с. 112] > **вул. Головна** (Сух.).

Зад. *Зад* об'єднує ряд значень «задня частина, сторона чого-небудь; протилежне перед», «місце за дворами, позаду будинків, хат» [СУМ, III, с. 101]. Мікротопонім представлено у плюральній формі > **п. Зади** (Прив.), **бер. Зади** (Пав.).

Закордон. Апелятив позначає «чужоземні, зарубіжні країни» [СУМ, III, с. 159] > **кут. Закордонщина** (Пав.).

Кут. Лексема *кут* найменує «частину якої-небудь території, місцевості» [СУМ, IV, с. 417] > **кут. Кути** (Маньк.), **п. Закутки** (Прив.), **кут. Кутяни** (Сух.).

Лагєр. Скалькована з російської лексема *легєр = табір* «місце тимчасового розташування великої групи людей; група людей, що перебуває в такому місці», «кілька або більше родин циган, що кочують разом, а також їх стан, обоз» [СУМ, X, с. 10] > **кут. Лагєр** (Пав.).

Середній. *Середній* вказує на того «який міститься, знаходиться в середині, між двома особами, предметами, смугами і т. ін.; який однаково віддалений від кінців, країв чого-небудь» [СУМ, IX, с. 135] > **вул. Середня** (Холоп.). Атрибутив, що вказує на просторові характеристики поєднано з назвою шляхів сполучень > **д. Середня дорога** (Кол.).

Центр. Загальна назва *центр* позначає «середину, середню частину чого-небудь», «місце зосередження якої-небудь діяльності, керівництва чимсь; осередок», «місто, населений пункт, який має адміністративне, промислове, культурне і т. ін. значення для якоїсь місцевості, країни» [СУМ, XI, с. 197] > **кут. Центр** (Пав.), **вул. Центр** (Зат.), **вул. Центральна** (Кол., Сух., Холоп.).

Б. Тип поселення та їхні частини

Волиця. Загальна назва *волиця* вказує на «вільне поселення, слобода, слобідка» [ЕСУМ, I, с. 417] > **кут. Волиця** (Кол.)

Городище / городець. Один мікротопонім мотивований назвою *городище* «поселення, укріплене валами і ровами» [СУМ, II, с. 136] > **уроч. Городище** (Зимн.). Щодо лексеми *городець*, то вона позначає «місце, де було поселення» [Данилюк, с. 38] > **паг. Городець** (Зат.).

Двір. Слово *двір* це «господарська ділянка, на якій розміщені садибні будівлі, та місце біля них (часто відгороджене)», «сільська хата з усім господарством при ній», «присадибне господарство землевласника – поміщика, монастиря і т. ін.; маєток» [СУМ, II, 218]. Зафіксовано прийменникову форму > **уроч. За двором** (Прив.).

Заселення. Дія за значенням *заселяти* означає «займати ненаселене місце для проживання (про людей), робити його населеним» [СУМ, ІІІ, с. 304] > **вул. Заселення** (Кол.).

Колонія. Апелятив *колонія* найменує «поселення переселенців з іншої країни, області», додатковим значенням є «товариство земляків у чужій країні; земляцтво» [СУМ, ІV, с. 231] > **кут. Колонія** (Зимн., Кол., Холоп.).

Маєток. Загальна назва *маєток* використовується на позначення «земельного володіння поміщика, найчастіше із садибою та будинком» [СУМ, ІV, с. 594] > **кут. Маєток** (Зат.).

Майдан. Назва *майдан* «велике незабудоване місце в селі або місті; площа» [СУМ, ІV, с. 597] > **кут. Майдан** (Зат.).

Місто. Лексема *місто* «великий населений пункт; адміністративний, промисловий, торговий і культурний центр» [СУМ, ІV, с. 751]. Часто у селі *містом* позначають «місце, де відбувається базар» > **кут. Місто** (Пав.).

Подіум. Це «підвищення або підставка для чого-небудь» [ВТССУМ, с. 1009] > **кут. Подіум** (Зар.).

Село. Апелятив *село* іменує «населений пункт (звичайно великий) неміського типу, жителі якого займаються переважно обробітком землі», «сільська місцевість взагалі» [СУМ, ІХ, с. 119] > **кут. Село** (Маньк.). У досліджуваному регіоні зафіксовано прийменникову форму > **кут. До Села** (Сух.), а також згрубілу форму із суфіксом -иськ- [ЕСУМ, V, с. 209] > **п. Селисько** (Холоп.).

Фільварок. *Фільварок* це «панський маєток із господарчими будівлями», «хутір або виселок» [СУМ, Х, с. 595] > **сад Фільварок** (Зат.).

Хорал. *Хорал* це «церковний багатоголосий хоровий спів; хвалебна духовна пісня» [СУМ, ХІ, с. 125]. Проте варто зауважити, що така мотивація не видається достовірною. У ЕСУМ знаходимо лексему *хор*, похідну від *хорос* з грецької, що первісно мав значення «обгороджене місце для танців» та був спорідненим із *хортос* «двір, подвір'я» [ЕСУМ, VI, с. 200]. Припускаємо, що така

мотивація із додаванням суфікса *-ал-* до основи *хор* більш вірогідна > **уроч. Хорали** (Кол.)

Хутір. Лексемою *хутір* номінують «відокремлене селянське господарство разом з садибою власника», «невелике селище, яке виникло внаслідок переселення людей з сіл, козачих станиць тощо; виселок» [СУМ, XI, с. 176] > **кут. Хутір** (Маньк.). Утворено похідну прийменникову конструкцію > **кут. На Хуторі** (Бужк.). Зафіксовано фемінітив > **хут. Хуторянка** (Зар.).

В. Тип ґрунту

Глина. Апелятив *глина* вказує на «багатомінеральну гірську породу, переважно осадочного походження, яка з водою утворює пластичну масу; широко використовується у будівництві, гончарстві, скульптурі і т. ін.» [СУМ, II, с. 84] > **п. Глиняне** (Пав.).

Засуха. *Засуха* це «тривала відсутність дощу влітку, що призводить до висихання ґрунту і загибелі рослинності» [СУМ, III, с. 339] > **ч. р. Засуха** (Зар.).

Пісок. Слово *пісок* позначає «сипучу гірську породу, що складається з крупинок твердих мінералів, переважно кварцу» [СУМ, VI, с. 544] > **кут. Пісок** (Сух.). Зафіксовано похідний атрибутив > **кар. Піски-річинські** (Прив.), **п. Піщане** (Зат.).

Пустиня. Назва *пустиня* «те саме, що пустеля» [СУМ, VII, с. 399] < «великий (посушливий) простір з бідною рослинністю або позбавлений рослинності», «відлюдне місце, ненаселена або малонаселена місцевість» [СУМ, VII, с. 397] > **п. Пустиня** (Зар.).

Торф. Загальна назва *торф* це «суцільна маса, що утворюється в болотах і являє собою скупчення напіврозкладених рослинних решток із домішкою мінеральних частинок (піску, глини тощо); належить до горючих корисних копалин, а також використовується як добриво» [СУМ, X, с. 210]. У досліджуваному регіоні засвідчено згрубілу форму із суфіксом -иськ- > **вод. Торфисько** (Сух.), **б. Торфисько** (Кол.).

2.1.6. Оніми, що містять назви споруд різного призначення та їхніх частин

База. Слово *база* іменує «місце скупчення матеріалів, сировини, використовуваних для забезпечення якого-небудь району, підприємства і т. ін» [СУМ, І, с. 87] > **кут. База** (Прив.), **уроч. База** (Маньк.).

Буда. Загальна назва буда позначає «невелику будівлю для господарських потреб, для захисту від негоди та ін.; будка» [СУМ, І, с. 246] > **кут. Будки** (Сух.).

Вишка. Один мікротопонім Володимирського району походить від апелятива *вишка* «висока вузька дерев'яна або металева споруда на стовпах, призначена для спостережень, стрибків у воду і т. ін. або для укріплення чи розміщення чого-небудь (свердел, радіо та телевізійних приймально-передавальних апаратів і т. ін.) на певній висоті над землею» [СУМ, І, с. 541] > **уроч. Вишка** (Сух.).

Городок. Лексема *городок* це «декілька будинків або будов, споруд, об'єднаних спільним призначенням» [СУМ, ІІ, с. 136] > **кут. Городок** (Зар.), **уроч. Городки** (Пав.).

Гумно. Апелятив *гумно* «тік з господарчими будівлями біля житла або й за селом» [СУМ, ІІ, с. 193] > **кут. Загуманки** (Бужк.).

Дача. Два мікротопоніми мотивовані лексемою *дача* «дітній будинок для відпочинку за містом», додатковим є значення «лісова ділянка — самостійна господарська одиниця» [СУМ, ІІ, с. 214–215] > **л. Дача** (Бужк.), **став. Дачний** (Бужк.).

Замок. Лексема *замок* це «укріплене житло феодала доби середньовіччя з оборонними, господарськими, культовими і т. ін. будівлями, звичайно оточене високим кам'яним муром з кількома вежами» [СУМ, ІІІ, с. 218]. Похідна лексема утворена із суфіксом згрубілості -иськ- > **уроч. Замчисько** (Марк.).

Козинець. У ЕСУМ знаходимо, що *козинець* це «сарай для кіз» [ЕСУМ, ІІІ, с. 494] > **пас. Козинець** (Пав.).

Магазин. Загальною назвою *магазин* номінують «приміщення для роздрібної торгівлі; крамниця», «приміщення для зберігання запасів харчування,

боєприпасів, деталей і т. ін.; комора, склад» [СУМ, IV, с. 589] > **кут. Магазинна** (Маньк.).

Школа. *Школою* іменують «навчальний заклад, який здійснює загальну освіту і виховання молодого покоління» [СУМ, XI, с. 480]. Утворено прикметникову форму > **вул. Шкільна** (Зат.).

2.1.7. Мікротопоніми, у яких засвідчено назви промислів та ремесел

А. Видобування корисних копалин

Кар'єр. Загальна назва *кар'єр* «місце відкритого добування копалин, які залягають неглибоко, а також гірниче підприємство для такого добування» [СУМ, IV, с. 105] представлена у двох мікротопонімах > **кут. Кар'єр** (Прив.), **л. Кар'єр** (Сух.). Якщо звернути увагу на лексичне навантаження у волинському лексиконі, то воно реалізується із значеннями «місце, де вибрали глину, пісок», «висохле русло» [Данилюк, с. 61].

Крейда. Один мікротопонім мотивований апелятивом *крейда* «м'який білий вапняк, що використовується в хімічній, паперовій та ін. галузях промисловості» [СУМ, IV, с. 332] > **кар. Крейда** (Прив.).

Руда. Апелятив *руда* найменує «гірську породу або мінеральне утворення, що містить у собі метали та їх сполуки» [СУМ, VII, с. 895]. Похідна лексема *рудня* це «рудокоп» [ВТССУМ, с. 1277] > **л-ок Рудня** (Холоп.).

Б. Харчова промисловість та продукти діяльності

Бровар. Лексема *бровар* це «пивоварня», «робітник пивоварні, броварник» [ЕСУМ, I, с. 261] > **кут. Бровар** (Пав.).

Завод. Один мікротопонім мотивований апелятивом *завод* «промислове, переважно велике підприємство» [СУМ, III, с. 54]. Зафіксовано похідну лексему > **вул. Пивзаводська** (Пав.).

Млин. Загальна назва *млин* позначає «споруда, що розмелює зерно на борошно за допомогою вітряної, водяної, парової та ін. енергії» [СУМ, IV, с. 764]. Зафіксовано прийменникову форму > **кут. Біля Млина** (Зимн.).

В. Інші промисли

Цегельня. Апелятив *цегельня* «завод, який виробляє цеглу» [СУМ, XI, 91], «місце, де вибрали глину» [Данилюк, с. 141] утворює три мікротопоніми > **вул., уроч. Цегельня** (Сух.), **уроч. Цегельня** (Бужк.), **уроч. Цегельня** (Бужк.).

Хімія. «Наука про склад, будову, властивості та перетворення речовин», «практичне використання цієї науки, її законів у житті, виробництві, промисловості» [СУМ, XI, с. 73]. За словами респондентки колись на поле виливали різні хімічні речовини або інші рідини > **п. Хімія** (Холоп.),

Г. Торгівля

Торгівля/ торговиця. *Торгівля* це «купівля й продаж товарів» [СУМ, X, с. 201] > **кут. Торгова Гора** (Зимн.). Звертаємо увагу на те, що атрибутив поєднано із географічним терміном. Лексема *торговиця* використовується на позначення «місця, де відбувається торгівля; базар» [СУМ, X, с. 202] > **кут. Торговиця** (Пав.).

Ґ. Сільсько-господарська діяльність, промисли та їх товари, дозвілля

Вигін. Загальна назва *вигін* це «простора вільна ділянка біля села або в селі, куди виганяють пастися худобу, птицю» [СУМ, I, с. 373], «луг, де випасають корів» [Данилюк, с. 23] > **кут. Вигін** (Пав.).

Загорода. Один мікротопонім мотивований лексемою *загорода* «загороджене місце» [ЕСУМ, I, с. 571], «огороджена ділянка в господарстві, на випасі, у полі для літнього утримування або ночівлі свійських тварин і птахів» [СУМ, III, с. 85] > **вул. Загорода** (Кол.).

Електрика. Лексема *електрика* позначає «… енергія як предмет народногосподарського і побутового використання» [СУМ, II, с. 467] > **уроч. Ліктровня** (Пав.). Швидше за все назва мотивована тим, що на місці урочища знаходяться лінії електропередач, стовпи.

Іподром. Назва *іподром* вказує на «спеціально підготовлений та обладнаний майдан для випробування коней і для кінноспортивних змагань» [СУМ, IV, с. 45] > **пас. Іподром** (Зар.).

Колгосп. Лексема *колгосп* «скорочення: колективне господарство (соціалістична форма виробничого об’єднання трудящих селян для колективного

ведення сільського господарства, що ґрунтується на усуспільненні основних засобів виробництва)» [СУМ, IV, с. 216] творить похідне слово м*іжколгоспний* «який існує, відбувається між колгоспами», «спільний для кількох колгоспів» [СУМ, IV, с. 728] > **кут. Міжколгоспна** (Зат.).

Кошеля. «Те саме, що кошик», «виплетена з лози або соломи велика кругла посудина для зберігання зерна; солом'яник». Мікротопонім утворений суфіксами -н- та -к- > **кут. Кошелянка** (Бужк.)\

Курятник. Один мікротопонім мотивований лексемою *курятник* «приміщення для курей» [СУМ, IV, с. 414] > **дол. Курятниківська Долина** (Прив.). Мікротопонім мотивований також апелятивом *долина,* що вказує на знижений рельєф місцевості.

Пастовень. Лексема *пастовень* найменує «пасовище» [СУМ, VI, с. 91], «луг, де випасають корів» [Данилюк, с. 96] > **пас. Пастовні** (Марк.). Однак лексема має ще одне додаткове значення «низина біля річки», «глухий, непроточний рукав річки» [Данилюк, с. 96]. Схиляємось до того, що мікротопонім мотивований все ж першим значенням лексеми, адже використовується на позначення пасовища.

Прес. Загальна назва *прес* означає «машина для обробки тисненням різних заготовок і матеріалів», «пристосування для ущільнення чогось, зміни форми, видалення рідини тощо за допомогою тиснення» [ВТССУМ, с. 1106] > **бер. Пресик** (Бужк.).

Прядиво. Лексема *прядиво* означає «волокно конопель, льону, бавовни, вовни і т. ін., приготовлене для прядіння» [СУМ, VII, с. 365] > **кут. Запрєдки** (Пав.).

Сандалі. Слово *сандалі* «те саме, що сандалії» [СУМ, IX, с. 52] позначає «у давніх греків і римлян — взуття, що являло собою дерев’яну або шкіряну підошву без каблуків, яку прив’язували до ноги ремінцями», «сучасне легке взуття без каблуків із застібкою-ремінцем» [СУМ, IX, с. 52] > **б. Сандалі** (Зар.). Зі слів респондента назва виникла через те, що колись чоловік, загрузши у болоті, загубив там свої сандалі.

Сервітут. Слово *сервітут* «обмеження права користування чужою власністю, головним чином землею, заборона проїзду через приватні володіння» [СУМ, IX, с. 129]. До цього ж додаємо мотивацію, яку подає Г. Аркушин у Словнику мікротопонімів та мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель «від *сервітут*, тобто право селян користуватись пасовищами та сінокосами»[131] [СМН, II, с. 338] > **б., п. Сирвота** (Пав.). Мікротопонім вірогідно може бути мотивований й від лексеми *сирість* «надмір вологи де-небудь, у чомусь; підвищена вологість» [СУМ, IX, с. 198]. Г. Аркушин подає й інші значення «де завжди вогко і сиро», «має сірий колір», «землі якого не дуже родючі, то їх могли придбати сироти» [СМН, II, с. 338].

Скотомогильник. Загальна назва *скотомогильник* вказує на «місце, де закопують трупи тварин, небезпечні у санітарному відношенні» [СУМ, IX, с. 308] > **п. Скотомогильник** (Зимн., Сух.).

Совхоз. Калька з російської *совхоз* = *радгосп* найменує «соціалістичне державне сільськогосподарське підприємство» [СУМ, VII, с. 427] > **кут. Совхоз** (Зат., Сух.), **п. Совхозне** (Сух.).

Тарзанка. Припускаємо, що лексема *тарзанка* походить від імені головного героя мультфільму «Тарзан», який часто гойдався та перестрибував по ліанах. За схожим принципом діти катаються на тарзанці, яка прикріплена зазвичай біля береза річки чи озера > **ч. р. Тарзанка** (Зимн.)

Шопа. Слово *шопа* позначає «навіс, повітка, хлів», «сарай або великий навіс» [ЕСУМ, VI, с. 453]. Зафіксовано похідну лексему зі згрубілим суфіксом -иськ- > **кут. Шописька** (Зимн.).

Ферма. Один мікротопонім мотивований апелятивом *ферма* «приватне капіталістичне сільськогосподарське підприємство на власній або орендованій землі», «господарське спеціалізоване підприємство радгоспу або колгоспу, що займається певною галуззю тваринництва» [СУМ, X, с. 577] > **кут. Ферма** (Маньк.).

---

[131] Тут і далі приклади зі словника Григорія Аркушина за виданням: Аркушин Г. Л. Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель. У 2-х т. / упоряд. Г. Л. Аркушин. Луцьк: РВВ «Вежа» ВДУ ім. Лесі Українки, 2006. У дужках указуємо абревіатуру, том та сторінку.

2.1.8. Мікротопоніми відприкметникового, відчислівникового, відзайменникового та віддієслівного походження

А. Колір

Білий. Кольороназва *білий* це той, що «має колір крейди, молока, снігу; протилежне чорний» [СУМ, І, с. 181] > **оз. Біле** (Пав.), **бер. Білі Береги** (Зимн.), **кут. Білі Гори** (Зимн.), **уроч. Біла Гора** (Прив.). Простежуємо, що атрибут поєднано із лексемами, які вказують на підвищення рельєфу.

Зелений. Слово *зелений* є «одним з основних кольорів спектра — середній між жовтим і блакитним» [СУМ, ІІІ, с. 553] > **вул. Зелена** (Прив.).

Червоний. *Червоний* найменує об’єкт, що «має забарвлення одного з основних кольорів спектра, що йде перед оранжевим; кольору крові та його близьких відтінків» [СУМ, XI, с. 296] > **п. Червоне** (Пав.).

Чорний. *Чорний* вказує на об’єкт «кольору сажі, вугілля, найтемніший; протилежне білий» [СУМ, XI, с. 352] > **л. Чорний** (Пав.), **оз. Чорна Безодня** (Пав.).

Б. Форма

Вузький. Слово *вузький* вказує на той «який має невелику ширину; протилежне широкий» [СУМ, І, с. 784] > **сін. Вузенькі** (Пав.).

Довгий. *Довгий* «який має велику довжину; протилежне короткий» [СУМ, ІІ, с. 330] > **п. Довга Лоза** (Сух.), **л. Довга Лоза** (Зимн.). Атрибутивне утворення вказує на розмір об’єкта.

Кривий. *Кривий* «непрямий, вигнутий, покручений» [СУМ, IV, с. 339] > **уроч. Крива** (Прив.).

Круглий. Це той «який має форму круга, кулі, циліндра тощо або формою нагадує їх; округлий» [СУМ, IV, с. 368] > **сад Кругла річка** (Зат.). Складений мікротопонім вказує на форму найменованого об’єкта.

Широкий. *Широкий* «який має велику ширину; протилежне вузький» [СУМ, XI, с. 456] > **сін. Широкі** (Пав.).

В. Час виникнення

Молодіжний. *Молодіжний* це «прикметник до *молодь*» – «молоде, підростаюче покоління; юнацтво» [СУМ, IV, с. 789] > **вул. Молодіжна** (Зат.)

Новий. *Новий* «який недавно виник, з'явився, не існував раніше; недавно зроблений, створений і т. ін.» [СУМ, V, с. 433] > **вул. Нова** (Сух.), **клад. Нові Могилки** (Сух.).

Старий. *Старий* «який існує довгий час, давно створений; протилежне новий» [СУМ, IX, с. 654] > **клад. Старі Могилки** (Сух.), **кут. Стара Школа** (Пав.), **паг. Старий Міст** (Зар.). Опозиція новий – старий у зафіксованих мікротопонімах слугує розрізнювальною ознакою.

Г. Глибина

Глибокий. Це той «який має велику глибину» [СУМ, II, с. 82] > **дор. Глибока** (Сух.).

Ґ. Смак

Солоний. *Солоний* «який містить у собі сіль», «який має смак солі, містить у собі сіль» [СУМ, IX, с. 451] > **луг Солоний** (Пав.)

Д. Розмір

Великий. Слово *великий* найменує об'єкт «значний своїми розмірами, величиною; протилежне малий» [СУМ, I, с. 318] > **кут. Великий Міст** (Зимн.).

Е. Від відносних прикметників

Гнилий / гнида. *Гнилий* найменує «зруйнований або зіпсований гниттям; який гниє, розкладається», «сповнений вологи; дощовий, туманний (про клімат, погоду)» [СУМ, II, с. 93] > **оз. Гниле** (Бужк.), уроч. Гнила груша (Прив.). Також фіксуємо мікротопонім > **р. Гнида** (Сух.). Вважаємо, що мікротопонім мотивований дієсловом *гнити*, що вірогідно може вказувати на заболочену ділянку річки [ЕСУМ, I, с. 536]. Спорідненою є лексема *гниловід*, що вказує на «болото, поросле травою і лісом», «болота, що не замерзають» [ЕСУМ, I, с. 536].

Кований. Прикметник *кований* творить один онім > **оз. Коване** (Зат.).

Лихий. *Лихий* вказує на того, «який чинить лихо, здатний чинити лихо», «сповнений лиха, страждання» [СУМ, IV, с. 496] > **б. Лихе** (Сух.).

Неудобне. Калька з російської *неудобне* українською трактуємо як *некомфортне, незручне* «погано пристосований для користування ним, перебування в ньому і т. ін.; позбавлений зручності» [СУМ, V, с. 323] > **сін. Неудобне** (Зимн.).

Спокійний. Лексема вказує на того, «який перебуває в стані спокою», «приємний для ока, який не дратує, не подразнює (про колір, світло)» [СУМ, IX, с. 561] > **вул. Спокійна** (Сух.). Ймовірно, найменована вулиця є спокійною через відсутність шуму на дорозі.

Тракторний. Один мікротопонім мотивований словом *трактор* «гусенична або колісна самохідна машина для переміщення та приведення в дію сільськогосподарських та інших знарядь» [СУМ, X, с. 226] > **кут. Тракторна** (Кол.).

Є. Відчислівникові

Пара. Зафіксована лексема *пара* вживається у значенні «дві істоти, що знаходяться і діють разом або зв'язані чим-небудь спільним; двоє як щось ціле», «чоловік і жінка, як подружжя» > **ч. п. Парочки** (Зар.). Респонденти зауважили, що назва цієї частини парку мотивована тим, що на цьому місці зустрічались пари для побачень чи прогулянок.

Перший. Порядковий числівник *перший* творить двослівні конструкції > **сад Перша Бригада** (Сух.), **кут. Перша Бригада** (Зимн.), **кут. Перша Лінія** (Марк.). Атрибут виступає розрізнювальним елементом у зафіксованих назвах.

Другий. Числівник *другий* зафіксовано в основі двох мікротопонімів > **кут. Друга Лінія** (Марк.), **кут. Другий Маньків** (Маньк.). Простежуємо, що числівники *перший* та *другий*, у селі Маркостав, допомагають диференціювати два кутки.

П'ять. Зафіксований мікротопонім утворений основоскладанням > **кут. П'ятихатка** (Маньк., Сух.), **кут. П'ятихатки** (Холоп.).

Стогектарний. Апелятив *стогектарний* «площа якого дорівнює ста гектарам; який простягається на багато гектарів» [ВТССУМ, с. 1395] > **п. Стогектарний** (Зимн.).

Сьомий. Порядковий числівник *сьомий* > **вул. Сьомий Тупік** (Зар.).

Тринадцять. *Тринадцятка* > **уроч. Тринадцятка** (Прив.).

Чотирнадцять. Утворено субстантивовану форму > **пас., сін. Чотирнадцятка** (Марк.).

Ж. Відзайменникові

Свій. Займенник *свій* > **вул. Своя** (Холоп.).

З. Віддієслівні

Дерти. У ЕСУМ знаходимо значення «розривати на шматки, дерти; здирати, грабувати; дряпати» із приміткою, що дієслово може вживатись в контексті «переробляти зерно на крупу» [ЕСУМ, ІІ, с. 40]. Це значення є найбільш спорідненим із зафіксованим мікротопонімом > **уроч. Оліндерня** (Пав.). Вірогідно йдеться про виробництво олії з якоїсь культурної рослини (сої, соняшника тощо) > *дерти олію*. Лексема утворена не лише основоскладанням, а й суфіксацією.

Чаяти. Дієслово *чаяти* означає «чекати, сподіватись» [ЕСУМ, VI, с. 286]. Зафіксований мікротопонім, утворений від дієслівної основи та додавання зменшувальних суфіксів -н-, -к- > **кут. Чаїнка** (Бужк.).

2.1.9. Мікротопоніми, похідні від назв шляхів сполучень та транспорту

Аеродром. Апелятив а*еродром* найменує «місце стоянки, зльоту й посадки літальних апаратів» [СУМ, І, с. 22] > **п. Аеродром** (Холоп.).

Брід. Лексема *брід* позначає «мілке місце річки, озера або ставка, в якому можна переходити або переїжджати на інший бік» [СУМ, І, с. 237] > **уроч. Брід** (Зимн.), **ч. р. Брідок** (Пав.), **бер. Бродок** (Бужк.).

Дорога. Один онім мотивований похідним від лексеми *дорога,* яка позначає «смугу землі, по якій їздять і ходять» [СУМ, ІІ, с. 378] > **сін. Задорожнє** (Зар.).

Залізниця. Апелятив *залізниця* найменує «дорогу з рейковою колією, призначену для пересування залізничного рухомого складу» [СУМ, ІІІ, с. 189] > **дор. Залізнична** (Пав.).

Колія. Термін *колія* вживається на позначення «лінії з двох паралельно прокладених рейок, призначеної для руху поїздів, трамваїв і т. ін.» [СУМ, IV, с. 226] > **п. Колія** (Пав.), **кут. Колія** (Зат.). Зафіксовано прийменникову форму > **п. За Колією** (Пав.) та демінутивну форму > **уроч. Колєйка** (Пав.).

Міст. Один мікротопонім походить від лексеми *міст* «споруда для переїзду або переходу через річку, залізницю, автомагістраль, яр і т. ін.» [СУМ, IV, с. 749] > **кут. Міст** (Пав.).

Перехрестя. Загальна назва *перехрестя в*казує на «місце перетину шляхів, стежок, вулиць і т. ін.» [СУМ, VI, с. 315] > **розд. Перехрестя** (Сух.). Ще одне додаткове значення подає О. Данилюк «місце, де сходяться дві річки» [Данилюк, с. 98].

Середохрестя. Назва с*ередохрестя* об'єднує декілька значень «два бруски, дві планки і т. ін., з'єднані навхрест», «те саме, що середопі́стя», проте схиляємось вважати, що найдоречнішим є значення «роздоріжжя» [СУМ, IX, с. 137], «місце, де розходяться дві дороги» [Данилюк, с. 125] > **дор. Середохресна** (Зимн., Зат.).

Траса. Апелятив *траса* найменує «широкий асфальтовий шлях, що з'єднує великі міста, важливі об'єкти тощо» > **дор. Траса** (Кол.).

2.1.10. Лексеми, мотивовані назвами частин тіла та хворобами людини

Апендицит. *Апендицит* це «запалення апендикса» [СУМ, I, с. 54] > **вул. Апендицит** (Холоп.). Серед лексем зафіксовано один із різновидів усічення слова – аферезу > **кут. Пендицит** (Холоп.), **уроч. Пендицит** (Маньк.). Мікротопонім вказує на метафоричність назви, ймовірно, що об'єкти найменовано зважаючи на схожу форму *апендициту*.

Голова. Апелятив *голова* означає «частина тіла людини або тварини, в якій міститься мозок — вищий відділ центральної нервової системи», «керівник установи, об'єднання, товариства, організації та їх відділів» [СУМ, II, с. 109]. Мікротопонім, утворений за допомогою суфіксів > **хут. Голов'янівка** (Прив.).

П'ятá. Слово *п'ята* позначає «задню частину ступні», «опорну частину чого-небудь, іноді місце з'єднання з чимсь» [СУМ, VII, с. 419] > **п., уроч. П'ята**

(Маньк.), **п., сін. П’ята** (Зат.), **б. П’ята** (Зар.). Простежуємо, що у назві закладена метафоричність, яка вказує на схожість форми названого об’єкта із *п’ятою*.

Рука. В українській мові поняття *рука* це «кожна з двох верхніх кінцівок людини від плечового суглоба до кінчиків пальців», «кожна з верхніх кінцівок людини як знаряддя діяльності, праці» [СУМ, VII, с. 899] > **уроч. Підзарука** (Бужк.).

2.1.11. Мікротопоніми, мотивовані землеробською лексикою

А. Лексеми, які відображають спосіб освоєння, використання та призначення земельного наділу

Клин. Слово *клин* найменує «частину земельного угіддя, що виділяється за певною ознакою (за родом посіву тощо)» [СУМ, IV, с. 182] > **уроч. Клин** (Бужк.).

Лонка. Апелятив *лонка* іменує «сінокіс»[132] [Аркушин, І, с. 291], «луг, де випасають корів» «луг, який заливається водою» [Данилюк, с. 78] > **пас. Лонки** (Маньк.). Додатковим є значення «низина біля річки» [Данилюк, с. 78].

Наділ. Лексема *наділ* вказує на «ділянку поля» [Данилюк, с. 85], «ділянку землі, яку отримувала селянська сім’я для користування» [СУМ, V с. 69] > **п. Наділ** (Прив.).

Нива. В українській мові лексема *нива* це «ділянка або смуга землі, на якій ростуть хлібні культури або яка призначена для їх вирощування; поле» [СУМ, V с. 408], «ділянка поля», «оброблене поле», «необроблене поле», «сосновий ліс у вигляді квадрата» [Данилюк, с. 86] > **п. Нива** (Холоп.). Зафіксовано лексему із демінутивним суфіксом -к- > **уроч. Нивки** (Марк.).

Пасіка. Загальною назвою *пасіка* найменують «відведену на зруб ділянка лісу», «місце, де розставлено вулики з бджолами і розташовано спеціальні будівлі» [СУМ, VI, с. 86] > **кут. Пасіка** (Прив.), **п. Пасіка** (Маньк., Сух.).

Придаток. Слово *придаток* вказує на «город, доданий до основного біля будинків, або розміщений у полі» [Данилюк, с. 108] > **п. Придаток** (Пав.), **п. Придатки** (Бужк.).

---

[132] Тут і далі лексичне значення слів подаємо за словником: Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок. У 2-х т. Т.І. А-Н. Луцьк: Ред,-вид. відд. «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. 354 с. У дужках указуємо том і сторінку

Сіножать. Назва *сіножать* «місце, відведене для косіння трави на сіно» [СУМ, IX, с. 226], «луг, де косять сіно» [Данилюк, с. 125] > **сін. Сіножать** (Пав.).

Цілина. Апелятив *цілина* найменує «необроблене поле» [Данилюк, с. 141], «ще не оброблювана, не орана земля», «місце без доріг, неходжене, неїжджене» [СУМ, XI, с. 230] > **п. Цілина** (Прив.).

Б. Оніми, похідні від назв неосвоєних ділянок

Паранина. Загальна назва *паранина* найменує «необроблене поле», «поле, підготовлене до обробітку», «поле, яке відпочиває», «поле, на якому протягом кількох років випасають корів» [Данилюк, с. 94] > **п. Паранина** (Зат.).

Пустка. В українські мові лексема *пустка* це «необроблене поле» [Данилюк, с. 113], «незаселена, необроблена ділянка землі; пустище» [СУМ, VII, с. 400]. У досліджуваному районі зафіксовано похідну лексему > **хут. Запустка** (Зат.), **хут. Запустка** (Зат.).

В. Лексеми, які містять інформацію про наявність або відсутність лісного покриву

Лисий. Прикметник *лисий* «позбавлений рослинності; голий (про землю, гори тощо)» [СУМ, IV, с. 489] утворює достатньо велику кількість онімів > **кут. Лиса** (Пав.), **г. Лиса** (Зат.), **кут. Лиса Колонія** (Кол.). Якщо звернути увагу на лексичне навантаження у волинському лексиконі, то мікротопонім *Лиса Гора* реалізується із значенням «гора без рослинності» [Данилюк, с. 75] > **вул., паг. Лиса Гора** (Пав.). Атрибутив поєднано з географічним терміном, що вказує на підвищення рельєфу.

2.1.12. Оніми, твірні бази яких пов’язані з релігійною тематикою

Католицький. Прикметник *католицький* стосується *католицизму* «Віровчення та віросповідання західної християнської церкви, яку очолює папа римський» [СУМ, IV, с. 119] > **клад. Католицьке** (Пав.).

Кладовище. *Кладовище* це «місце для поховання померлих; цвинтар, гробовище» [СУМ, IV, с. 172] > **стеж. До Кладовища** (Бужк.).

Костел. Зміст поняття *костел* «римсько-католицький храм» [СУМ, IV, с. 309] формує такі мікротопоніми > **вул. Костельна** (Зат.).

Криж. *Криж* це «хрест» [СУМ, IV, 342] , «роздоріжжя» [Данилюк, с. 67] > **розд. Криж** (Зимн.). Простежуємо, що лексема *криж* зафіксована у Володимирському районі найменує роздоріжжя, де стоїть хрест. Відповідно до цього обидва значення підходять для трактування даного мікротопоніма.

Могила. Апелятив *могила* найменує «високий насип на місці давнього поховання», «яма для поховання померлого» [СУМ, IV, с. 772], «штучне земляне підвищення, курган» [Данилюк, с. 82]. Мікротопонім утворено за допомогою зменшувально-пестливого суфікса -к- > **кут. Могилка** (Прив.).

Монастир. Загальна назва *монастир* іменує «релігійну громаду ченців або черниць, що з належними їй землями та капіталами становить церковно-господарську організацію», «церква, будівлі й територія, належні цій громаді» [СУМ, IV, с. 794] > **п. Монастирське** (Зимн.).

Пам'ятник. Слово *пам'ятник* позначає «архітектурну або скульптурну споруда в пам'ять чи на честь кого-, чого-небудь» [СУМ, VI, с. 38] > **повор. Біля Пам'ятника** (Пав.).

Піп. Апелятив *піп* вказує на «духовне звання у православній церкві, середнє між єпископом і дияконом» [СУМ, VI, с. 538] та формує декілька похідних > **п. Попівські Поля** (Кол.), **п. Попове** (Кол.), **уроч. Попова Могила** (Бужк.). Лексема *попівщина* «релігійно-містичний напрямок в ідеології, релігійні переконання, вірування, забобони», «попова садиба» [СУМ, VIII, с. 200] > **кут. Попівщина** (Кол., Прив.).

Православний. Прикметник *православний* стосується *православ'я* «східне відгалуження християнства, один з трьох (поряд з католицизмом і протестантизмом) його головних напрямів» [СУМ, VIII, с. 509] > **клад. Православне** (Пав.).

Хрест. Апелятив *хрест* це «предмет і символ культу християнської релігії, який являє собою стрижень з однією або кількома поперечками у верхній половині (за євангельською легендою, на стовпі з перехрестям був розіп'ятий Христос)» [СУМ, XI, с. 139] > **повор. Біля Хреста** (Пав.).

Цвинтар. Два оніми мотивовані словом *цвинтар* «подвір'я і кладовище біля церкви», «місце, відведене для поховання померлих; кладовище» [СУМ, XI, с.185] > **кут. Цвинтар** (Зимн., Кол.).

Церква. В українські мові *церквою* найменують «будівлю, в якій відбувається християнське богослужіння» [СУМ, XI, с. 202] > **кут. Церковний** (Зар.), **п. Церковне** (Сух.). Утворено похідну лексему із суфіксом -н'- > **вул. Церковня** (Сух.).

2.1.13. Оніми, у назвах яких відтворено демонологічні образи

Відьма. Апелятив *відьма* «за народним повір'ям — жінка, яка, знаючись з «нечистою силою», завдає людям шкоди; чаклунка» [СУМ, I, с. 666] > **кут. Відьмин Куток** (Зар.).

Чорт. Лексема ч*орт* «за забобонними уявленнями — надприродна істота, що втілює в собі зло і має вигляд темношкірої людини з козячими ногами, хвостом і ріжками; злий дух, нечиста сила, біс, диявол, сатана» [СУМ, XI, с. 362] > **п. Чортове** (Холоп.), **п. Чортові Гори** (Сух.), **ч. р. Чортів Вир** (Зар.). Атрибутив поєднано з апелятивами географічного та гідрографічного походження.

2.1.14. Мікротопоніми, у назвах яких засвідчена диференціація населення

А. Соціальний статус

Пан. Лексема *пан* позначає «поміщика у старій Польщі, Литві, Україні…», «того, хто займав привілейоване становище в дореволюційному суспільстві, належав до забезпечених верств міського населення, інтелігенції» [СУМ, VI, 41] > **кут. Панський** (Зат.), **п. Панське** (Сух.), **сін. Панський** (Пав.), **оз. Панське** (Пав.), **л. Панський Парк** (Сух.), **уроч. Панське Поле** (Марк.), **п. Панська Нива** (Холоп.), **сін. Панщина** (Прив.). Зазначені складені мікротопоніми, окрім атрибутива мають залежний компонент, пов'язаний або з фітолексемами, або із землеробською лексикою.

Цар. Один мікротопонім мотивований лексемою *цар* «володар якої-небудь країни (як загальна назва, не титул)» [СУМ, XI, с. 180] > **паг. Царська гора** (Сух.).

Б. Професія людини

Дяк. Загальна назва *дяк* вказує на «служителя православної церкви, що допомагає священику під час богослужіння; псаломщик» [СУМ, II, с. 450], Похідну лексему утворено за допомогою складного форманта -івщин- > **кут. Дяківщина** (Кол.). Суфікс -івщин- переважно творить лексеми зі значенням «суспільно-побутове явище, ідейна течія тощо»[133]. За основу можна брати й власні імена історичних осіб або героїв книг. У нашому випадку формант додано до назви професії людини.

Пасічник. Слово *пасічник* найменує «того, хто розводить бджіл, працює на пасіці; бджоляр» [СУМ, VI, с. 86] > **п. Пасічник** (Кол.).

Учитель. Апелятив *учитель* найменує «особу, яка навчає, викладає який-небудь навчальний предмет у школі», «людину, яка є авторитетом у якій-небудь галузі, яка впливає на інших, передає свій досвід, знання, служить для них прикладом» [СУМ, X, с. 536] > **вул. Вчительська** (Холоп.).

В. Етнічна належність людини

Австрійський. *Австрійський* означає «прикметник до австрійці і Австрія» [СУМ, I, с. 10] > **уроч. Австрійський Цвинтар** (Холоп.). Атрибутив приєднаний до апелятива *цвинтар* виконував розрізнювальну функцію.

Кацап. «Зневажлива назва росіянина» [СУМ, IV, с. 123] *кацап* > **кут. Кацапи** (Зар.).

Лях. *Ляхи* це «поляки» [СУМ, IV, с. 582] > **кут. Ляхів** (Пав.).

Німецький. *Німецький* це «прикметник до німці і Німеччина» [СУМ, IV, с. 424] > **кут. Німецьке Кладовище** (Холоп.). Основний атрибутивний компонент поєднується із апелятивом *кладовище.*

Польський. Прикметник *польський* «…до поляки і Польща» [СУМ, VIII, с. 110] > **вул. Польська** (Сух.). Наведені складені назви, утворені не лише

[133] Словотвір сучасної української літературної мови. К.: Наук. думка, 1979. С. 85

завдяки атрибутиву, а й апелятивами на позначення будівель > **п. Польська Школа** (Сух.), **вул. Польська Колонія** (Кол.), або пов'язаними із релігійною тематикою > **кут. Польські Могилки** (Зат., Пав.), **п. Польські Могилки** (Сух.).

Циганський. *Циганський* прикметник «до цигани» [СУМ, XI, с. 209] > **вул. Циганська** (Прив.). Похідною лексемою є > **кут. Циганщина** (Кол.) < «те саме, що циганство» [СУМ, XI, с. 210].

2.1.15 Оніми, у назвах яких відображена погодна та кліматична термінологія

Грім. Лексема *грім* «гуркіт і тріск, що супроводять електричні розряди в атмосфері», «сильні, гучні звуки» [СУМ, II, с. 170] покладена в основу мікротопоніма Володимирського району > **паг. Громош** (Зат.). Ще одне значення знаходимо у словникові П. Тутковського «ледниковый галечникъ», «шутрище, громуш»[134].

Дюдя. Один мікротопонім Володимирського району мотивований лексемою *дюдя* «холод; холодно» [СУМ, II, с. 449] > **уроч. Дюдянка** (Бужк.).

Морожений. Один із зафіксованих мікротопонімів вірогідно походить від дієприкметника до *морозити* «дуже охолоджувати», «охолоджуючи, перетворювати на лід; заморожувати», [СУМ, IV, с. 804] *морожений*. Усічена форма слова передає фонетичне наближення звуку [о] до [у] > **кут. Муружени** (Сух.).

Хмара. Лексема *хмара* найменує «скупчення краплин води, кристаликів льоду та їхньої суміші в атмосфері у вигляді суцільної маси світлого або темного кольору, що несе дощ, град, сніг» [СУМ, XI, с. 93] > **дол. Хмарна** (Зат.), **гал. Хмарна** (Холоп.), **л. Хмарна Долина** (Холоп.), **кут. Хмарна Долина** (Маньк.). Одну з похідних лексем утворено за допомогою демінутивного суфікса -к- > **дол. Хмарка** (Холоп.).

Підгрупа відапелятивних мікротопонімів містить 381 найменування (68,2%) (див. Додаток Б). Вагому частку займають й оніми, похідні від фіто- (18,3), менше від зоолексем (5,3%), які ймовірно відтворюють природу населених

[134] Словник геологічної термінології (проєкт) / акад. П. А. Тутковський; Всеукраїнська академія наук., Інститут наукової мови, Природничий відділ. Київ: Державне видавництво України, 1923. С. 19; 99.

пунктів. У мікротопонімії досліджуваного району велика кількість проаналізованих назв мотивована географічною (8,7%) та гідрографічною (9%) номенклатурою. Таким чином простежується тісний зв'язок із водними об'єктами та з лексемами на позначення підвищеного, рівнинного та низинного рельєфу. Домінантними в обох групах є лексеми *гора, безодня, джерело, озеро та річка.* Невід'ємною частиною є твірні бази, пов'язані з релігійною тематикою (4,5%), адже українці є віруючими людьми. Переважають лексеми *церква* та *могила*, що засвідчує важливість цих об'єктів на мешканців сіл. Найменш продуктивними є мікротопоніми, похідні від назв на позначення хвороб та органів людини (2,6%), кліматичної термінології (2,1%), а також демонологічних образів (1,1%) (див. Додаток В).

2.2. Відонімні найменування

Апелятиви здебільшого виконують узагальнювальну функцію, натомість оніми вирізняють та індивідуалізують найменовані об'єкти, виокремлюють певні предмети з класу однотипних, тому на позначення цього пласту лексики використовують поняття онімна або пропріальна лексика[135]. Серед відонімних виділяємо відантропонімні та відтопонімні мікротопоназви.

2.2.1. Відантропонімні мікротопоніми

Відантропонімні мікротопоніми вказують на належність об'єктів певній особі. Основою для формування мікротопонімів є власні імена, прізвища та прізвиська людей. У праці «З історії української антропонімії», М. Худаш окреслює антропонімію як окрему галузь, а також розкриває значення терміна «антропонімійна система», зазначаючи, що це «внутрішньо організована сукупність засобів і моделей мовної ідентифікації особи, властивих тому чи іншому народові»[136]. Зауважимо, що іноді чітко встановити прізвисько, прізвище чи ім'я в основі мікротопоніма важко, оскільки часто прізвище могло утворитись від імені.

[135] Кравченко Л.О. Українська ономастика : навч. посібник. Київ : Знання, 2014. С. 5
[136] Худаш М.Л. З історії української антропонімії : монографія. Київ : «Наукова думка», 1977. С. 76

2.2.1.1. Назви, мотивовані церковно-християнськими іменами

Значна кількість мікротопонімів походить від імен, зокрема від церковних, запозичених з інших мов. Як зазначає Л. Кравченко «християнство принесло не тільки нову релігію, а новий реєстр імен, що кількісно суттєво поступався традиційному іменнику»[137]. З часом канонічні імена почали вживати як у побутовій, так і офіційній сфері, зважаючи на їх повну адаптацію[138]. Більшість імен досліджуваного регіону запозичено з латинської, єврейської та грецької мов.

А. Запозичення з грецької

Андрій[139] [Ірклієвський 1, с. 28]. Лексему зафіксовано із суфіксом -івк- > **кут. Андріївка** (Марк.).

Василь[140] має пестливу форму **Василько** [Трійняк, с. 60] > **дол. Василькова** (Бужк.). Окрім цього мікротопонім може походити й від апелятива *васильок* у значенні квітки.

Гапка утворене від Агафія, форма якого від чоловічого **Агапій** [Ірклієвський 1, с. 22, 172, 177] > **кут. Гапчина Баюра** (Зимн.).

Гелена [Ірклієвський 1, с. 177] > **хут. Геленів** (Зат.).

Дмитро [Трійняк, с. 107] > **хут. Дмитрівка** (Зат.).

Микола [Трійняк, с. 229]. Утворений мікротопонім завдяки додаванню префікса не- до основи, що вказує на заперечення та суфіксів -ин-, -ов-, що вказують на присвійність > **п. Немикинове** (Сух.).

Митрофан [Трійняк, с. 235] > **л. Митрофанів Гай** (Кол.), **п. Митрофанове Поле** (Маньк.). Відбувається апаптація *ф* іншими приголосними[141], у нашому випадку заміною на *х* > **сад Митрохонів** (Кол.). У словнику І. Трійняка знаходимо форми Митрохван та Митроха, що також засвідчують процес ападпації *ф*.

---

[137] Кравченко Л. О. Українська ономастика : навч. посібник. Київ : Знання, 2014. С. 34
[138] Там само. – С. 36
[139] Тут і далі приклади зі словника Василя Ірклієвського за виданням: Ірклієвський В. Д. Наші ймення, їх походження та значення. Мюнхен : Iskra, 1968. 243 с. У дужках указуємо сторінку.
[140] Тут і далі приклади зі словника Івана Трійняка за виданням: Трійняк І. І. Словник українських імен. Київ: «Довіра», 2005. 509 с. У дужках указуємо сторінку.
[141] Західнополіська діалектологія: навч. посіб. з регіон. діалектології для студ. спец. «Укр. мова та літ.» / Аркушин Г. Л. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. С. 213

Муза [Трійняк, с. 243] > **пас. До Музи** (Бужк.).

Олександр [Трійняк, с. 261]. Мікротопонім утворений із суфіксом -івк- > **п. Олександрівка** (Холоп.).

Палажка утворене від **Пелагія** [Ірклієвський 1, с. 192] > **кут. Палажка** (Пав.).

Панас [Трійняк, с. 282] > **п. Панасове** (Холоп.), **кут. Панасикові Гори** (Зимн.).

Параска утворене від **Парасковія** [Ірклієвський 1, с. 192] > **сад Параска** (Маньк.).

Пилип [Ірклієвський 1, с. 135] > **хут. Пилипів Хутір** (Прив.).

Порф від **Порфирій** [Ірклієвський 1, с. 138] > **п. Порфове** (Бужк.).

Родіон [Трійняк, с. 313] > **провал. Радійонова Безодня** (Сух.). Назву фіксуємо із протетичний приголосним *й*.

Софія [Ірклієвський 1, с. 195], мікротопонім утворений із додаванням суфікса -івк- > **кут. Софіївка** (Зимн.).

Степан [Трійняк, с. 348] > **кут. Степанове Озеро** (Маньк.).

Тарас [Трійняк, с. 355] > **паг. Тарасові Гори** (Зимн.).

Трохим [Трійняк, с. 365] > **дол. Трохимцева** (Прив.).

Фаїна [Ірклієвський 1, с. 199] > **л. Фаїна** (Зимн.).

Филимон [Трійняк, с. 388]. Талимон одна з форм імені Филимон > **п. Талімона** (Зимн.).

Юрій [Трійняк, с. 408] > **п. Юркові Штани** (Холоп.).

Юхим [Трійняк, с. 410] > **кут., п. Юхимівка** (Холоп.).

Б. Староєврейське походження

Ганна [Трійняк, с. 81] > **гор. Ганьчине Поле** (Холоп.).

Зинаїда = Зенаїда [Ірклієвський 1, с. 182] > **сад Зинаїдин** (Бужк.). Зважаючи на фонетичні особливості волинських говірок, виявлено фонетичну особливість вокалізму, де в ненаголошеній позиції звуки [е] та [и] замінюються[142].

[142] Західнополіська діалектологія: навч. посіб. з регіон. діалектології для студ. спец. «Укр. мова та літ.» / Аркушин Г. Л. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. С. 211

Лісавета [Трійняк, с. 129] > **сад Лісаветин** (Бужк.).

Малахій [Ірклієвський 1, с. 102] > **вул. Малахівка (Сух.).**

Марусина утворене від **Марія** [Ірклієвський 1, с. 187] > **вул. Маруśина** (Зат.), **уроч. Марусúна** (Марк.), **кут. Марисін** (Пав.), **л. Марисін Ліс** (Пав.).

Марфа [Трійняк, с. 219] > **повор. Коло Марфи** (Бужк.).

Михайло [Ірклієвський 1, с. 108] > **кут. Михайловець** (Пав.), **уроч. Михайлівщина** (Пав.).

Яким [Ірклієвський 1, с. 169] > **хут. Якимівка** (Зат.).

В. Запозичення з латинської

Віктор [Ірклієвський 1, с. 42]. Мікротопонім утворено із суфіксом -івк- > **кут. Вікторівка** (Пав.).

Кіндрат [Трійняк, с. 175]. Зафіксовано зменшувально-пестливу форму > **паг. Кіндрашко** (Прив.).

Лаврін [Трійняк, с. 187] > **п. Лаврінове Поле** (Холоп.).

Лев [Ірклієвський 1, с. 97] > **крин. Левова** (Бужк.).

Лука [Ірклієвський 1, с. 98]. Зафіксована назва **оз. Лукове** (Зат.).

Мартин [Ірклієвський 1, с. 104]. Зафіксована назва із суфіксом -івк- > **кут. Мартинівка** (Зат.).

Роман [Ірклієвський 1, с. 142] > **кут. Романівка** (Сух.).

Октавія [Трійняк, с. 260] > **уроч. Октавин** (Зимн.).

Харитон [Трійняк, с. 398] > **кут. Харитонів Сад** (Холоп.).

Г. Запозичення зі скандинавської

Ольга [Ірклієвський 1, с. 191]. Фіксуємо особливості консонантизму, адже зафіксована назва із протетичним *г* > **хут. Голін** (Пав.).

Ґ. Запозичення з польської

Варвара [Трійняк, с. 57]. Барбара є однією з форм імені Варвара > **кут. Барбарівка** (Пав.).

Яна [Трійняк, с. 416] > **кут. Новоянка** (Сух.). Вірогідно в назві закладено пестлива форма імені Яна, що вказувало на проживання або першопоселення жінки з цим іменем в зазначеному кутку села.

2.2.1.2. Назви, мотивовані слов'янськими іменами

Зафіксовані відантропонімні найменування найчастіше мотивовані слов'янськими іменами.

Ім'я **Мирко** є «здрібніло-пестливий варіант імені виник усічувально-суфіксальним способом на базі котрогось із двоосновних слов'янських імен зразка Мирослав або Словомир»[143] [Чучка 1, с. 240] > **кут. Мірківщина** (Кол.).

Ростислав утворене від дієслова *рости* та іменника *слава.* «Хай росте твоя слава!» [Чучка 1, с. 308], «слава, що зростає» [Лозко, с. 178] > **став. Ростиковий** (Кол.).

Деякі з найменувань первісно маю відапелятивне походження. Зокрема зафіксовано одне ім'я, мотивоване фізичними здібностями людини:

Сила «сильний, міцний, силач»[144] [Лозко, с. 194] > **кут. Силени** (Сух.).

2.2.1.3. Мікротопоніми, мотивовані прізвищами та прізвиськами

Мікротопоніми також походять з прізвищ та прізвиськ жителів досліджуваного району. Розрізнити та встановити точно чим мотивована назва об'єкта важко, адже часто прізвище походить із прізвиська або ж раніше існувало як особове ім'я. Раніше «в багатьох селах України вуличне прізвисько, поряд з офіційним, носив кожен мешканець села, нерідко одна й та ж сама особа мала два або більше прізвиськ[145].

А. Вказівка на зовнішню ознаку носія (зріст, статура) та на внутрішню ознаку носія (розумові здібності, риси характеру)

Ватраль[146] [Ірклієвський 2, с. 127] < *ватроль* «йолоп, бевзь» [ВТССУМ, с. 113] > **уроч. Ватраль** (Маньк.). Ю. Редько схиляється вважати, що *Ватраль* це варіант прізвища *Ватрала*, утворене суфіксом -ал(а) та пов'язане із лексемами *ватра* (багаття), *ватралька* (рід кочерги) [147] [ССУП, І, 134]. Прізвище із суфіксом

---

[143] Тут і далі приклади зі словника Павла Чучки за виданням: Чучка П. П. Слов'янські особові імена українців: історико-етимологічний словник. Ужгород: Ліра, 2011. 432 с. У дужках указуємо сторінку.
[144] Тут і далі приклади зі словника Галини Лозко за виданням: Лозко Г. С. Рідні імена. Слов'янський іменослов. Тернопіль: Мандрівець, 2011. 363 с. У дужках указуємо сторінку.
[145] Масенко Л. Т. Українські імена і прізвища. Київ: Т-во "Знання" УРСР, 1990. С. 32
[146] Тут і далі приклади зі словника Василя Ірклієвського за виданням: Ірклієвський В. Д. Етимологічний словник українських прізвищ. Прізвищезнавство. Мюнхен, 1987. 903 с. У дужках указуємо сторінку.
[147] Тут і далі приклади зі словника Юліана Редька за виданням: Редько Ю. К. Словник сучасних українських прізвищ: У 2-х томах. Львів, 2007. У дужках указуємо сторінку.

-аль у цьому випадку вказує на наявність певної ознаки та твориться від іменника[148].

Горбаш = Горбач [Ірклієвський 2, с. 189] < *горб* «випуклість на спині, на грудях людини, що утворюється внаслідок викривлення хребта або грудної клітки» [СУМ, II, с. 125] > **кут. Горбашівка** (Пав.).

Куц[149] [СУП, с. 66] < *куций* «низького зросту; малий» [СУМ, IV, с. 422] > **паг. Куцова** (Зимн.). Прізвище утворене від нечленного прикметника *куц* від *куций* [ССУП, I, с. 568].

Махно < *махно* «навіжений, вітряний» [Ірклієвський 2, с. 465] > **вул. Махнівка** (Сух.).

Прикседа ймовірно утворене від польського за походженням слова *прик*, що означає «дідуга» [ССУП, II, с. 858] із доданим непродуктивним суфіксом[150]> **кут. Прикседа** (Прив.).

Пузь [ССУП, II, 869]. Ю. Редько зазначає, що воно походить з неясного прізвиська, проте можемо відстежити аналогію із прізвищем *Пуза* [Ірклієвський 2, с. 608] < *пузо* «великий, товстий живіт» [СУМ, VII, с. 386] > **п. Пузьова Гора** (Зимн.).

Шокало. Прізвище мотивоване тим, що особа часто вживала слово «шо» [СУП, с. 75] > **вул. Шокала** (Холоп.). Утворене за допомогою суфікса -ал(о) від основи діалектологічного слова *шокати* – «той, хто шокає» [ССУП, II, с. 1215].

Шут утворене з форми нечленного прикметника *шут* від *шутий* – позбавлений чого-небудь: безрогий, безвухий [ССУП, II, с. 1229] > **джер. Шутове** (Холоп.). Також прізвище Шут від нім. «сторож» або ж **Шут = Шустер** від нім. «швець» [Ірклієвський 2, с. 830].

Щасливий [Ірклієвський 2, с. 831] < *щасливий* «який має щастя, який зазнає щастя, радості» [СУМ, XI, с. 571] > **п. Щасливого Долина** (Холоп.).

Б. Похідні від звуконаслідувальних слів

---

[148] Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища (походження, словотвір, поширення). Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2023. С. 232

[149] Тут і далі приклади зі словника за виданням: Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища. АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. К.: Наук. думка, 1966. 214 с. У дужках указуємо сторінку.

[150] Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища (походження, словотвір, поширення). Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2023. С. 250

Шелепіна [СУП, с. 182] < *шелеп* «звук від падіння чого-небудь або несподіваний прихід» [СУП, с. 182] > **фер. Шелепіни** (Зар.).

Дзигун. Основа прізвища походить від дієслівної основи дзигати із суфіксом -ун [ССУП, І, с. 303]. *Дзиг* «вигук, що наслідує посвист батога, дзиґи і под.», «пронестись, пролетіти з дзижчанням» із додаванням суфікса -ун, що як вказує Ю. Редько зазвичай утворює зневажливо-насмішливу назву[151]. У нашому випадку прізвище радше має нейтральне забарвлення без відтінку зневаги. Мікротопонім утворений ще й завдяки суфіксу -івк- > **вул. Дзигунівка** (Сух.).

В. Утворені від прізвищ, які вказують на професію людини, соціальний статус та похідні від етнонімів

Дехтяр [Ірклієвський 2, с. 237] вказує на назву робітників у дігтярні [СУП, с. 44] < *дігтяр* «той, хто виготовляє або продає дьоготь» [СУМ, ІІ, с. 298] > **повор. Коло Дехтярова** (Бужк.).

Ковалюк. Прізвище **Ковалюк** [ССУП, І, с. 482] утворене за допомогою суфікса -ук від назви професії < *коваль* «майстер, що куванням обробляє метал, виготовляє металеві предмети» [СУМ, IV, с. 354] > **кут. Ковалюкова Колонія** (Кол.).

Ковалишин. Прізвище **Ковалишин** утворене від субстантивованого присвійного прикметника із суфіксом -ин від назви матері *Ковалиха* (дружина Коваля) [ССУП, І, с. 481] > **вул. Ковалишина Сторона** (Сух.).

Королюк утворене від прізвиська **Король** [Ірклієвський 2, с. 374] із суфіксом -ук < *король* «про чоловіка, що відзначається особливою красою, вмінням тощо» [СУМ, IV, с. 297] > **крин. Королюкова** (Бужк.).

Легкобит. Вважаємо, що прізвище походить від апелятива *легкобит* «людина, що живе легкими заробітками» [СУМ, IV, с. 464] > **п. Легкобита** (Бужк.).

Литвин утворене від етноніма *литвин (=литовець або поліщук)* [ССУП, І, с. 601] > **сад Литвинський** (Зар.). Прізвище вказує на походження, попереднє місце проживання особи або ж є інша пов’язаність із країною, наприклад, робота.

[151] Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища (походження, словотвір, поширення). Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2023. С. 316

Лихач [Ірклієвський 2, с. 428] < *лихач* «візник екіпажу з баським конем, а також самий екіпаж з таким конем», «нестримно, нерозсудливо смілива людина» [СУМ, IV, с. 495] > **вул. Лихачівка** (Зат.).

Мельник [СУП, с. 45] < *мельник* «власник млина або той, хто працює в млині; мірошник» [СУМ, IV, 671]. Лексема вказує на місцерозташування об'єкта за чимось/ кимось > **уроч. Замельник** (Зимн.).

Пасічник [СУП, с. 53] < *пасічник* «той, хто розводить бджіл, працює на пасіці; бджоляр» [СУМ, VI, с. 86] > **п. Пасічникове** (Бужк.).

Г. Вказують на предмети побуту, праці та рукоділля

Кіщак = Кішак = Кіш «корзина велика, ківш» [Ірклієвський 2, с. 346] > **уроч. Кіщак** (Маньк.). У Словникові сучасних українських прізвищ знаходимо іншу мотивацію. Прізвище походить від прізвиська *Кишка* із суфіксом -ак [ССУП, II, с. 463, 469].

Кужіль [Ірклієвський 2, с. 398] < *кужіль* «прядиво або вовна, намотані на кужівку» [СУМ, IV, с. 386], «мичка для прядіння пряжі» [Ірклієвський 2, с. 398] > **вул. Кужілева Колонія** (Кол.).

Латка [Ірклієвський 2, с. 417] < *латка* «шматок тканини або шкіри, яким зашивають дірки в одязі, взутті і т. ін.», «площа, ділянка тощо, яка виразно виділяється з чогось, відрізняється від чого-небудь» [СУМ, IV, с. 454] > **уроч. Латка** (Зар.).

Ґ. Похідні від топонімів та інших мікротопонімів

Прізвисько **Американ** походить від < *американці* «населення Сполучених Штатів Америки» [СУМ, I, с. 38] > **луг Американів Луг** (Холоп.). Із суфіксом -ан часто утворювали прізвища від топонімів або загально за місцем проживання[152]

Прізвище **Бачин** вірогідно утворене від назви населеного пункту *Бачина* [СУП, с. 28] > **п. Бачинське** (Маньк.).

Волянський утворене від ойконімів *Воляни, Волянка, Волянщина* із додаванням суфікса -ськ- [ССУП, I, с. 168] > **став. Волянський** (Кол.).

[152] Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища (походження, словотвір, поширення). Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2023. С. 233

Крижовець утворене суфіксом -ець від ойконіма *Крижова* [ССУП, І, с. 541] > **гай Крижовців** (Кол.).

Куницький ймовірно походить від ойконімів на кшталт *Кунича*, *Куничі* [ССУП, І, с. 559] або ж іншого мікротопоніма, який побутував у населеному пункті із доданим суфіксом -ськ- > **став. Куницький** (Кол.).

Марковський [ССУП, І, с. 654] вірогідно від ойконіма *Марківка* або *Марківці* із суфіксом -ськ- > **дол. Марковського** (Кол.).

Машевський [ССУП, І, с. 672] від ойконіма *Машеве* або *Машів* > **дол. Машевського** (Кол.), **п. Машевського** (Зат.).

Липинський [ССУП, ІІ, с. 597] ймовірно утворене від ойконімів *Липини, Липина, Липине* за допомогою суфікса -ськ-, вказуючи на походження або місце проживання > **л. Липинський** (Холоп.), **парк Липинський** (Зат.).

Рокицький = Рокитський [ССУП, ІІ, с. 902] походить з ойконіма *Рокита* або *Рокити* або іншого мікротопоніма у досліджуваному селі із доданим суфіксом -цьк- > **став. Рокицького** (Бужк.).

Торчинюк утворене від ойконіма *Торчин*, вказуючи на місце проживання або походження носія прізвища > *фер. Торчинюків* (Прив.). Як зазначає В. Німчук «словотворчий тип іменників (загальні і власні назви) з суфіксами -ук, -чук, мабуть, оформився на східнослов'янському ґрунті, а не був запозичений з тюрксько-татарських мов»[153]. У Словнику сучасних українських прізвищ знаходимо подібне – *Торчинський* [ССУП, ІІ, с. 1065].

Туруцький. У Словнику сучасних українських прізвищ знаходимо прізвище **Турицький**, яке походить від ойконіма *Туриця*. Вважаємо, що прізвище **Туруцький** так само утворене або від ойконіма, або від іншого мікротопоніма [ССУП, ІІ, с. 1076] > **став. Туруцький** (Кол.).

Уляницькій походить від ойконіма *Уляники* або *Уляниця* із суфіксом -ськ-, що вказувало на походження або місце проживання [ССУП, ІІ, с. 1084] > **п. Уляніцького** (Бужк.).

[153] Німчук В. В. Українські прізвища з суфіксами –'ук, - чук та етимологічно споріднені утворення. Українська діалектологія і ономастика. Київ, 1964. С. 209

Виокремлюємо два прізвища, які утворені не від топонімів, проте також вказують на місце проживання / походження особи.

Прізвище **Загоровський** [ССУП, І, с. 376**],** ймовірно, вказує на те, що людина жила *за горою* > **вул. Загоровська** (Пав.).

Зацерковний. Переважно префікс за- вказує на місце проживання, у цьому випадку, очевидно, особа проживала *за церквою*. [СУП, с. 30] Проте є й додаткове значення, яке вказує на професію людини «охоронник церкви» [Ірклієвський 2, с. 296] > **п. Зацерковного (Бужк.)**.

Д. Похідні від імен

Бензь ймовірно від власного імені Бенько (Бенедикт) [Ірклієвський 2, с. 77], [ССУП, І, с. 52] > **л. Бензюв** (Кол.).

Блащук = Блашук = Бласко = Власко = Влас = Власій [Ірклієвський 2, с. 88, 146] > **п. Блащукова долина** (Зат.). У Ю. Редька знаходимо прізвище Блажчук утворене від імені Блажко із додаванням суфікса -ук [ССУП, І, с. 73].

Віценюк утворене від імені Віцентій (Вікентій) [Трійняк, с. 66] із додаванням суфікса -ук > **п. Віценюкове** (Бужк.). У Ю. Редька знаходимо схожі прізвища *Віценко, Віцентій* [ССУП, І, с. 156].

Гавелко [Ірклієвський 2, с. 158] < *Гавел* або *Гаврило* > **п. Гавелків Корчунок** (Кол.).

Григоренко [ССУП, І, с. 247] < від імені *Григор* із суфіксом -енк(о) > **фер. Григоренка** (Прив.).

Грицюк [СУУП, І, с. 252]. Прізвище утворене від імені *Гриць* із приєднаним суфіксом -ук > **кут. Грицюкова** (Пав.).

Гузь. Припускаємо, що прізвище походить від апелятива ґудз – вузол; великий ґудзик; ґуля за аналогією до прізвищ Ґудз та Ґудзьо [ССУП, І, с. 278-279**]** > **оз. Гузьова Яма** (Зимн.).

Дацько від власного імені Дацко (Данило) [ССУП, І, с. 286] > **оз. Дацькова** (Холоп.).

Прізвисько **Катя** від імені **Катерина** [Ірклієвський 1, с. 183]. Ім'я лягло в основу чоловічого прізвиська, внаслідок чого утворився мікротопонім > **уроч. Катя** (Зар.) > де колись жив чоловік з прізвиськом Катя.

Карел. У Словнику сучасних українських прізвищ зафіксовано прізвище **Карел**, яке, як зазначає Ю. Редько, походить від чеського імені Karel = Карл [ССУП, І, с. 440] > **сін. Кареліна** (Бужк.).

Кондратюк [СУП, с. 151] < *Кондрат* > **п. Кондратюка** (Бужк.).

Костюк [Ірклієвський 2, с. 379] < *Костянтин* > **л. Костючий Гай** (Прив.).

Кузьмир походить від імені *Кузьма* [Ірклієвський 1, с. 95] > **п. Кузьмирове Поле** (Холоп.). Проте більшості випадків, як пише Ю. Редько, формант -ир «тільки умовно можна назвати суфіксом», адже часто будова прізвища неясна[154].

Лучко [Ірклієвський 2, с. 440] < *Лука* > **л-ок Лучка** (Холоп.). Зафіксована назва з демінутивним суфіксом -к- > **дол. Лучкова Долина** (Кол.),

Мисюрка утворене від згрубілого імені Мисюра (Михайло) із додаванням суфікса -к-, який навпаки надає прізвищу пестливої форми [ССУП, І, с. 689] > **п. Мисоркине** (Бужк.).

Моня [Чучка 2, с. 396] [155] < від імені *Соломон* або *Філімон.* Проте також може походити від апелятива з польської мови *monia,* що означає «лінива людина» [Чучка 2, с. 396] > **кут. Монюве** (Зар.).

Павлюк [Ірклієвський 2, с. 544] < *Павло* > **вул. Павлюкова** (Кол.).

Панасюк [Ірклієвський 2, с. 549] < *Панас* > **л. Панасюкові Корчі** (Сух.).

Петрусь утворене від зменшувально-пестливої форми **Петро** [ССУП, ІІ, с. 812] > **став. Петрусів Ставок** (Кол.).

Родюк [ССУП, ІІ, с. 899] походить від зменшувально-пестливої форми імені *Родіон – Родь* [Трійняк, с. 313] із додаванням суфікса -ук > **вул. Родюкова** (Сух.)

---

[154] Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища (походження, словотвір, поширення). Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2023. С. 275

[155] Тут і далі приклади зі словника Павла Чучки за виданням: Чучка П. П. Прізвища закарпатських українців : Історично-етимологічний словник / наук. ред. В. Німчук. Львів: Світ, 2005. XLVIII, 701 с. У дужках указуємо сторінку.

Тимошко [Ірклієвський 2, с. 723–724] < *Тимон, Тимофій* > **стеж. До Тимошка** (Бужк.).

Янович [Ірклієвський 2, с. 843] < *Ян* > **хут. Янович** (Зат.).

Ярош від імені Яріш (Ярема, Єремій) [ССУП, ІІ, с. 1254] > **л. Ярошківщина** (Зат.).

Е. Мотивовані фітолексемами та зоолексемами

Прізвище **Барах** утворене за допомогою згрубілого суфікса -ах- [СУП, с. 114] та вірогідно походить від апелятива *баран*. В українській мові «самець вівці», «дика травоїдна тварина з довгою шерстю і вигнутими рогами, що живе у відкритій гірській місцевості» [СУМ, І, с. 103] найменують *бараном*. У досліджуваному районі виявлено одну похідну лексему із суфіксом -ш- та -ик > **п. Барашник** (Прив.)

Кішка [ССУП, І, с. 469] від апелятива кіт/ кішка «свійська тварина родини котячих, що знищує мишей і щурів; самець кішки» [СУМ, IV, с. 171] > **п. Кішкин Яр** (Сух.).

Прізвище **Конюсько** походить від апелятива *кінь* «велика свійська однокопита тварина, яку використовують для перевезення людей і вантажів» [СУМ, IV, с. 167] > **кут. Конюська** (Прив.).

Пастернак [ССУП, ІІ, с. 796] < *пастернак* «дворічна чи багаторічна городня і дикорастуча рослина родини зонтичних, м’ясистий коренеплід якої використовується як пряноші в кулінарії, як корм для тварин» [СУМ, VI, с. 90] > **уроч. Пастернаки** (Зимн.).

Соколюк [Ірклієвський 2, с. 682] < *сокіл* «хижий птах родини соколиних з міцним гачкуватим дзьобом, кривими кігтями і довгими гострими крильми» [СУМ, IX, с. 438] > **п. Соколюкове** (Бужк.).

Є. Інші відіменникові, відприкметникові та віддієслівні

Варенник [Ірклієвський 2, с. 124] > **л. Вареників** (Прив.).

Громовий [СУП, с. 87] утворене від прикметника *громовий* > **луг Громовий** (Бужк.).

Жарко утворене акцентуаційним способом від діалектного прикметника *жарко* [ССУП, І, с. 356]. Вірогідно прізвище могло походити й від імені *Жора* [Ірклієвський 2, с. 276] > **кут. Жарки** (Зат.).

Калач [ССУП, І, с. 427] утворене від однойменного апелятива, що вказує на «білий хліб особливої форми, випечений із крученого й переплетеного тіста» [СУМ, IV, с. 75]. Похідна лексема утворена завдяки суфіксу -івк- > **кут. Калачівка** (Марк.).

Караба ймовірно утворене від діалектного апелятива *караб* – назва страви або ж з сербської *караба* – сопілка, з турецької *караба* – пляшка [ССУП, І, с. 437] > **вул. Карабасівська** (Сух.). Суфікс -ас, ймовірно, неукраїнського походження, більшість прізвищ утворені від власних імен, проте зустрічаються й відапелятивні прізвища, як у нашому випадку[156].

Колун. Прізвище походить від дієсловної основи від слова *колоти* та завдяки приєднаному суфіксу -ун утворює зневажливо-насмішливе прізвище за аналогією до Бовкун, Балакун, Дерун тощо[157]. Проте зважаймо на те, що в ВТССУМ лексема *колун* означає «важка, з тупим клиноподібним лезом сокира для розколювання дров і колод» [ВТССУМ, с. 557]. Зафіксовано мікротопонім > **кут. Колунів Кут** (Маньк.).

Мочулко. Припускаємо, що зафіксований мікротопонім походить з прізвища **Мочулко > вул. Мачулки** (Зимн.). Фіксуємо форму родового належності. Проте не відкидаємо й теорії, що назва може бути відапелятивного походження, адже має схожість із лексемами *мочулище* «яма в болоті; яма з водою у якій мочать коноплі» [ЕСУМ, ІІІ, с. 423], *мочарі* «те саме, що багно» [СУМ, IV, с. 814], а також лексемою *мочити* «робити мокрим, вологим», «тримати у воді, у спеціальному розчині, надаючи певних якостей» [СУМ, IV, с. 815].

https://ridni.org/karta/%D0%BC%D0%BE%D1%87%D1%83%D0%BB%D0%BA%D0%BE

Середа [СУП, с. 99] > **п. Середове** (Марк.).

---

[156] Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища (походження, словотвір, поширення). Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2023. С. 236

[157] Там само. – С. 316

Ж. Затемнена семантика

Походження прізвища **Сатин** залишається нез'ясованим. Ю. Редько припускає, що воно патронімічне, утворене від субстантивованого присвійного прикметника із суфіксом -ин від незасвідченого прізвиська *Сата* [ССУП, II, с. 931] > **кут. Сатен** (Сух.), **ч. в. Сатина́** (Сух.). Суфікс -ин найчастіше вказує на походження за національністю, рідше «виражалось походження з якогось населеного пункту»[158].

Сегейда. Знаходимо лише наближене **Сегедій**, угорське, відойконімне за походженням [ССУП, II, с. 937] > **п. Сегейдове** (Зат.).

Январ. Прізвище швидше за все походить від російської лексеми (січень українською мовою) > **уроч. Январеві Гори** (Зимн.).

Гніровський. Встановити походження та етимологію не вдалось, тому зараховуємо до прізвищ із затемненою семантикою **> п. Гніровського** (Прив.).

https://ridni.org/karta/%D0%B3%D0%BD%D1%96%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9

Риферд. Семантика прізвища затемнена. Можливо, походить з німецької, якщо колись були німецькі колонії, або ж від абревіатури. Встановити точно не змогли > **гал. Рифердова Соснина** (Зат.).

2.2.2. Відтопонімні мікротопоназви

Серед відонімних мікротопонімів вирізняємо відтопонімні, які вказують на просторові характеристики місцевості, зокрема є відойконімні, відгідронімні, а також мотивовані хоронімами та убранонімами. Значно переважає клас ойконімів, які вказують на локалізацію об'єкта.

А. Похідні від ойконімів

Варшавка, кут. (Маньк.), **Варшавка п.** (Холоп.) < *м. Варшава*.

Гранатівське, оз. (Зат.) < *с. Гранатів* у Затурцівській сільській громаді Володимирського району.

[158] Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища (походження, словотвір, поширення). Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2023. С. 274

Горанське, п. (Сух.) < *с. Орані* Володимирського району, поблизу села Суходоли.

Горичівщина, вул. (Сух.) < *с. Горичів* Володимирського району.

Грибовицький Тракт, дор. (Сух.) < *с. Грибовиця* Володимирського району.

Журавецький, л., х., Журавецький Шлях, дор. (Холоп.) < *с. Журавець* Володимирського району, поблизу села Холопичі.

Затурецький Шлях, дор. (Зат.) < *с. Затурці* Володимирського району.

Зимнівська, вул. (Зимн.) < *с. Зимне* Володимирського району.

Кисилинська, вул. (Холоп.) < *с. Кисилин* Володимирського району.

Козівський, п. (Кол.), > припускаємо, що мікротопоніми походять від ойконіма *Козів* або ж від іншого мікротопоніма. Також у Луцькому районі Волинської області є село *Козин*, можливо від цього утворилась назва **Козінський Луг** (Зат.).

Коритейщина, п. (Прив.), **Коритинська, кут.** (Зат.) < *с. Коритниця* Володимирського району.

Линівщина, кут. (Прив.) < *с. Линів* Луцького району.

Лобачин, кут. (Зар.) < *назва колишнього села Лобачин*, яке приєднали до села Заріччя.

Ляхівщина, кут. (Кол., Пав.), **Підляхівщина, п.** (Пав.) < *колишня назва села Старосілля – Ляхів* Володимирського району.

Маньківський Хутір, хут. (Маньк.) < *с. Маньків* Володимирського району.

Маркоставська Колонія, дор. (Бужк.) < *с. Маркостав* Володимирського району.

Оранщина, кут. (Сух.) < *с. Орані* Володимирського району.

Павлівське, оз. (Пав.) < *с. Павлівка* Володимирського району.

Павловичівський Шлях, дор. (Холоп.) < *с. Павловичі* Володимирського району.

Порицький, л. (Пав.) < *від давньої назви села Павлівка – Порицьк* Володимирського району.

Риковецька, дор. (Кол.) < *с. Риковичі* Володимирського району.

Самарово, кут. (Зар.) < *с. Самари* Ковельського району.

Самовільський Ліс, л. (Пав.), **Самовільське, джер.** (Пав.) < *с. Самоволя* Володимирського району.

Старчівське, оз. (Холоп.) < схиляємось вважати, що назва походить від ойконіма *Старчів* або від однойменного мікротопоніма, який позначав інший об'єкт.

Холопицький, л. (Холоп.) < *с. Холопичі* Володимирського району.

Хорова, дор., Хорова Долина, дол., Хоровщина, дол. (Кол.) < *с. Хорів* Володимирського району.

Яневицька Колонія, дор. (Бужк.) < *с. Яневичі* Володимирського району.

Б. Відгідронімні назви

Луга[159] [СГУ, с. 328] > **вул. Лужна** (Зар.), **бер. Лужниця** (Пав.).

Турія [СГУ, с. 575] > **б. Притурійське** (Зат.).

В. Мотивовані хоронімами

Усі зафіксовані назви є метафоричними, зважаючи на те, що вірогідно об'єкт заселяли вихідці з вказаного хороніма або можлива схожість мікротопоніма з хоронімом.

Америка > **вул. Америка** (Кол.).

Камчатка > **кут. Камчатка** (Зат., Марк.).

Китай > **вул. Китай-Город** (Сух.).

Саяни > **вул. Саяни** (Зат.).

Чехія > **вул. Чехія** (Кол.).

Г. Мотивовані урбанонімами

Пентагон це «п'ятикутна споруда, в якій розміщуються керівні військові установи США, а також військове відомство США» [СУМ, VI, с. 116] > **кут. Пентагон** (Маньк.).

Узагальнимо, що на досліджуваній території загалом зафіксовано 178 відонімних назв, серед яких найбільшу частку становлять відантропонімні

[159] Тут і далі приклади зі словника: Словник гідронімів України / уклад.: І. М. Желєзняк, А. П. Корепанова, Л. Т. Масенко, А. П. Непокупний, В. В. Німчук, Є. С. Отін, О. С. Стрижак, К. К. Цілуйко. АН УРСР. Ордена Трудового червоного прапора Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, Українська ономастична комісія. К.: Наукова думка, 1979. 782 с. У дужках указуємо сторінку.

(75,3%), а саме похідні від прізвищ та християнських імен. Поодинокими є назви, мотивовані слов'янськими іменами. Серед відтопонімних (24,7%) (див. Додаток Г) найбільш продуктивними є відойконімні назви (35 мікротопонімів), які переважно вказують на сусідні або ближні села. Відгідронімних є лиш два мікротопоніми, незважаючи на те, що в більшості сіл протікає або річка Луга, або її притоки.

Висновки до 2 розділу

Основним пластом для творення мікротопонімів Володимирського району є апелятивна лексика (68,2%) (див. Додаток Б). Найпродуктивнішими категоріями стали фітолексеми (18,3%), лексеми на позначення якісних та кількісних характеристик (серед яких зокрема відприкметикові, відчислівникові, віддієслівні, відзайменникові) (11,4%), просторові характеристики (10,3), географічна (9%) та гідрографічна (8,7%) номенклатура. Меншими за чисельністю стали зоолексеми (5,3%), землеробська лексика (5%), шляхи сполучень (3,7%), назви споруд (3,4%). Проаналізувавши матеріал, спостерігаємо, що на творення назв впливав рельєф села, навколишні водні об'єкти, природні особливості та загалом діяльність жителів. Найменшими групами є похідні від хвороб та частин тіла людини (2,6%), кліматичних умов (2,1%) та демонологічних істот (1,1%) (див. Додаток В).

Онімна лексика (31,8) (див. Додаток Б) активно залучена у процес творення мікротопонімів Володимирського району. Серед відонімних найменувань переважають пропріативи, утворені від антропонімів (75,3%) (див. Додаток Г), зокрема від імен (40,3%) та прізвищ (59,7%) (див. Додаток Ґ) мешканців аналізованих сіл. Такі найменування вказують на приналежність об'єкта або ж першопоселенця, наприклад, в певному кутку, вулиці населеного пункту тощо. Щодо відтопонімних (24,7%) (див. Додаток Г), то активно залучені до творення мікротопонімів ойконіми (35 мікротопонімів), переважно це назви сусідніх сіл. Найменш продуктивними є похідні від гідронімів (3 мікротопоніми) та урбанонімів (1 мікротопонім).

РОЗДІЛ 3. СТРУКТУРНО-СЛОВОТВІРНИЙ АНАЛІЗ МІКРОТОПОНІМІВ

3.1. Мікротопоніми простої структури

Прості пропріативи – однослівні лексеми, які утворились лексико-семантичним, морфологічним та морфолого-синтаксичним способами словотворення і є найчисельнішою групою аналізованого матеріалу. Назва може мати як просту, так і складну основу, в однині або множині, в різних родах іменника або прикметника.

3.1.1. Лексико-семантичний спосіб

Лексико-семантичний спосіб полягає в тому, що звукова оболонка залишається незмінною, але слово набуває нового значення, тобто відбувається процес утворення омонімів без граматичних та фонетичних змін у слові[160]. Д. Бучко зазначає, що цей спосіб був найактивнішим, адже завдяки ньому «можна було найкраще назвати той чи інший мікротопооб'єкт або дати характеристику певної території»[161]. Цей спосіб має два різновиди: онімізація та трансонімізація лексем як в однині, так й у плюральній формі. Д. Бучко зауважує, що лексеми у формі множини «є результатом доойконімного рівня деривації, тобто загальна назва в граматичній формі називного відмінка множини переходить у розряд топонімів»[162].

3.1.1.1. Онімізація

Онімізація – це різновид лексико-семантичного способу, при якому загальна назва переходить у власну. Цей процес відбувається з лексемами як у формі однини: **п. Аеродром** (Холоп.), **вул. Апендицит** (Холоп.), **кут. Вигін** (Пав.), **р. Гнида** (Сух.), **паг. Громош** (Зат.)**, п. Домброва** (Маньк.), **пас. Іподром** (Зар.), **кут. Кар'єр** (Прив.), **паг. Кемпа** (Прив.), **уроч. Клин** (Бужк.), **кут. Колія** (Зат.), **п. Колія** (Пав.), **кут. Колонія** (Зимн., Кол., Холоп.), **кар. Крейда** (Прив.),

---

[160] Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія : навч. посіб. для студ. філол. спец. вищ. закл. освіти. Київ : Вища школа, 1999. С. 131.
[161] Цит. за вид.: Ґрещук В. В., Шкорута Г. Структурно-словотвірна характеристика мікротопонімів села Підпечери Тисменицького району Івано-Франківської області. Науковий вісник Ужгородського університету : серія: Філологія. Вип. 1 (45). Ужгород, 2021. С. 197.
[162] Там само. – С. 197.

роз. Криж (Зимн.), **кут. Лагєр** (Пав.), **кут. Майдан** (Зат.), **кут. Міст** (Пав.), **кут. Місто** (Пав.), **вул. Моріг** (Сух.), **п. Наділ** (Прив.), **п. Нива** (Холоп.), **сін. Панщина** (Прив.), **п. Паранина** (Зимн.), **роз. Перехрестя** (Сух.), **кут. Пісок** (Сух.), **кут. Подіум** (Зар.), **п. Придаток** (Пав.), **л-ок Рудня** (Холоп.), **л. Самосів** (Холоп.), **кут. Село** (Маньк.), **сін. Сіножать** (Пав.), **п. Смолярня** (Холоп.), **п. Скотомогильник** (Зимн., Сух.), **ч. р. Тарзанка** (Зимн.), **дор. Траса** (Кол.), **кут. Торговиця** (Пав.), **сад Фільварок** (Зат.), **п. Хімія** (Холоп.), **кут. Хутір** (Маньк.), **кут. Цвинтар** (Зимн., Кол.), **кут. Циганщина** (Кол.), так і множини: **уроч. Городки** (Пав.), **бер. Зади** (Пав.), **п. Зади** (Прив.), **кут. Кути** (Маньк.), **пас. Ло́нки** (Маньк.), **уроч. Нивки** (Марк.), **пас. Пастовні** (Марк.), **п. Придатки** (Бужк.), **б. Сандалі** (Зар.), хоч їх кількісно значно менше. Найчастіше мікротопоніми у формі множини, утворені афіксальним способом за допомогою форманта -и, який існував ще на апелятивному рівні. Таким чином, ми приєднуємось до думки Н. Сокіл-Клепар, що «найменування у формі множини теж онімізувалися»[163]. Фіксуємо також лексему із усіченням першої літери (аферезою): **кут. Пендицит** (Маньк., Холоп.).

Здебільшого власні назви мікрооб'єктів утворюються від загальних назв, що вказують на:

1) ландшафт та рельєф: **яр Байрак** (Прив.), **яма Безодня** (Прив.), **пас. Долина** (Прив.), **став. Жолоб** (Бужк.), **кут. Луки** (Холоп.), **п. Макітра** (Сух.), **п. Низи** (Прив.), **кут. Окіп** (Пав.), **кут. Поділля** (Сух.), **кут. Рови** (Прив.)

2) гідрооб'єкти: **п. Джерела** (Прив.), **л. Кар'єр** (Сух.), **став. Копанка** (Прив.), **б. Копанки** (Холоп.), **уроч. Кубанка** (Марк.), **уроч. Озеро** (Бужк.), **став. Саджавка** (Зат., Холоп.), **кут. Студні** (Зар.);

3) рослинний світ: **л. Берізки** (Маньк.), **кут. Болото** (Сух.), **уроч. Брід** (Зимн.), **бер. Верба** (Зар.), **уроч. Верби** (Прив.), **кут. Вільха** (Зат.), **л. Вільха** (Пав.), **кут. Галярики** (Кол.), **п. Груша** (Прив.), **л. Гуща** (Марк.), **кут. Діброва** (Маньк.), **кут. Дуб** (Пав.), **р. Королиця** (Зимн.), **л., уроч. Липник** (Зат.), **кут. Ліс** (Бужк.), **л. Ліщина** (Прив.), **пас. Лози** (Сух.), **сін. Пирій** (Зар.), **л. Посадка**

[163] Сокіл Н. В. Мікротопонімія Сколівщини : монографія. Львів : Афіша, 2008. С. 105.

(Пав.), **уроч. Топольники** (Марк.), **кут. Узлісся** (Марк.), **л. Хмелі** (Сух.), **паг. Черемшина** (Зар.), **л. Ялинки** (Сух.);

4) тваринний світ: **уроч. Лиска** (Холоп.), **став. Ополоник** (Холоп.), **кут. Тхір** (Зар.);

5) діяльність та характеристика людини або групи людей: **п. Пасічник** (Кол.);

6) споруди: **кут. Бровар** (Пав.), **кут. Будки** (Сух.), **уроч. Вишка** (Сух.), **кут. Відстійники** (Пав.), **л. Дача** (Бужк.), **кут. Маєток** (Зат.), **кут. Плотина** (Зат.), **кут. Ферма** (Маньк.), **уроч. Цегельня** (Бужк.).

Онімізуються мікротопоніми переважно із демінутивними суфіксами:

- (зменшувально-пестливим) суфіксами: -к-: **уроч. Колєйка** (Пав.), **кут. Корчунки** (Бужк., Зимн.), **п. Корчунки** (Сух.), **п. Корчунок** (Прив.), **л. Ліщинка** (Прив.), **кут. Могилка** (Прив.), **дол. Хмарка** (Холоп.), -ок-: **кут. Городок** (Зар.), **уроч. Острівки** (Марк.), **хут. Острівок** (Зар.), -иц'(а)-: **кут. Волиця** (Кол.), -ц-: **уроч. Джерельце** (Прив.), поєднання суфіксів -ин- та -к-: **п. Ізюминка** (Зат.). Суфікс -ець не завжди є демінутивним: **паг. Городець** (Зат.), а суфікс -к- може вказувати на формування жіночого роду слова: **хут. Хуторянка** (Зар.) від *хуторянин*. Фіксуємо й назви із суфіксом -к- у плюральній формі: **дор. Бички** (Зар.), **ч. п. Парочки** (Зар.), **ч. р. Пеньки** (Зар.), **став. Ставочки** (Зар.).

У розряд мікротопонімів переходили лексеми, які містять й інші форманти. Серед них виокремлюємо:

– із префіксом по- та нульовою суфіксацією: **п. Поруби** (Сух.);

– із префіксом за- та нульовою суфіксацією: **вул. Загорода** (Кол.), **ч. р. Засуха** (Зар.), **бер. Затока** (Кол.);

– із префіксом на- та нульовою суфіксацією: **кут. Насип** (Зат.);

– із префіксом пере- та нульовою суфіксацією: **п. Перегороди** (Сух.);

– із конфіксом: **п. Виямки** (Прив.), **п. Закутки** (Прив.), **вул. Заселення** (Кол.), **пас. Межиріччя** (Сух.), **сін., пас. Підгірок** (Марк.);

– із суфіксом -ин-: **п. Пустиня** (Зар.), **п. Цілина** (Прив.);

– із суфіксом згрубілості: -иськ-: **п. Картоплисько** (Зар.), **п.**

Окописька (Прив.), **п. Селисько** (Холоп.), **б. Торфисько** (Кол.), **вод. Торфисько** (Сух.), -ищ-: **уроч. Городище** (Зимн.);

– із поєднанням суфікса -ів- та -щин-: **кут. Попівщина** (Кол., Прив.).

Процес онімізації мікротопонімів фіксуємо й з афіксами, які вказують на сукупність певних рослин, птахів або навпаки про їх поодинокість: -ин(а): **л. Березина** (Зат., Кол., Сух.), **парк Грабина** (Сух.), **л. Дубина** (Прив.), **уроч. Дубина** (Зат.), **л. Соснина** (Прив.), **п. Соснина** (Зимн.), -няк-: **л. Березняк** (Зат.).

Бачимо, що більшість мікротопонімів, утворених лексико-семантичним способом, мають похідні основи.

Деякі назви можуть використовуватись декілька разів на позначення різних географічних об'єктів та утворюють топонімну омонімність, наприклад: **кут. База** (Прив.) – **уроч. База** (Маньк.), **уроч. Береги** (Прив.) – **сін. Береги** (Бужк.), **паг. Вал** (Прив.) – **кут. Вал** (Маньк.), **п. Пасіка** (Маньк., Сух.) – **кут. Пасіка** (Прив.), **б. П'ятá** (Зар.) – **п. П'ятá** (Зат., Маньк.) – **сін. П'ятá** (Зат.) – **уроч. П'ятá** (Маньк.), **уроч. Цегельня** (Сух.) – **вул. Цегельня** (Сух.), **кут. Центр** (Пав.) – **вул. Центр** (Зат.).

Виявлено один випадок онімізації складноскороченого слова: **кут. Совхоз** (Зат., Сух.).

Онімізація є досить продуктивним способом словотворення (172 мікротопоніми) і займає важливе місце у процесі творення мікротопонімів.

3.1.1.2. Трансонімізація

Окрім онімізації спостерігаємо ще один лексико-семантичний спосіб – трансонімізацію – перехід власних назв з одного класу онімів у інший. У межах цього способу виокремлюємо відантропонімні та відтопонімні мікротопоніми.

1. Трансонімізація антропонімів:

– імен: **уроч. Марусúна** (Марк.), **сад Параска** (Маньк.), **л. Фаїна** (Зимн.);

– прізвищ та прізвиськ: **уроч. Ватраль** (Маньк.), **став. Волянський** (Кол.), **луг Громовий** (Бужк.), **вул. Загоровська** (Пав.), **уроч. Катя** (Зар.) > від прізвиська чоловіка, **уроч. Кіщак** (Маньк.), **став. Куницький** (Кол.), **уроч.**

Латка (Зар.), **л. Липинський** (Холоп.), **парк Липинський** (Зат.), **кут. Прикседа** (Прив.), **став. Туруцький** (Кол.), **хут. Янович** (Зат.);

– відродинні назви на -и: **уроч. Пастернаки** (Зимн.), **фер. Шелепіни** (Зар.);

2. Трансонімізація топонімів:

– ойконімів: **кут. Лобачин** (Зар.);

– урбанонімів: **кут. Пентагон** (Маньк.);

– хоронімів: **вул. Америка** (Кол.), **кут. Камчатка** (Зат.), **вул. Саяни** (Зат.), **вул. Чехія** (Кол.).

3. Трансонімізація етнонімів: **кут. Кацапи** (Зар.).

Спостерігаємо, що найбільшу частину становлять відантропонімні назви, які тісно пов'язані особами, які є власниками цієї території або проживають у цій місцевості.

Спостерігаємо, що трансонімізація (25 мікротопонімів) менш продуктивна, ніж онімізація.

3.1.2. Морфологічний спосіб

Серед мікротопонімів простої структури виокремлюємо найменування морфологічної деривації, що передбачає ускладнення слів спеціальними словотворчими формантами. У нашій роботі ми розглядаємо такі різновиди цього способу: афіксація (суфіксація, префіксація, конфіксація), основоскладання, словоскладання. Як зазначає Н. Сокіл-Клепар, мікротопоніми утворені суфіксацією переважно мотивовані антропонімами[164], проте у Володимирському районі засвідчені й відапелятивні назви.

3.1.2.1. Афіксація

Афіксація передбачає приєднання одного або кількох формантів (суфікса, префікса, флексії). Найпродуктивнішим різновидом афіксації є суфіксація. Серед субстантивних формантів виділяємо:

- -івк(а): **кут. Андріївка** (Марк.), **кут. Барбарівка** (Пав.), **кут.**

[164] Сокіл Н. В. Мікротопонімія Сколівщини : монографія. Львів : Афіша, 2008. 205 с

Ведмедівка (Зат.), **кут. Вікторівка** (Пав.), **кут. Вужівка** (Бужк.), **кут. Горбашівка** (Пав.), **вул. Дзигунівка** (Сух.), **хут. Дмитрівка** (Зат.), **кут. Калачівка** (Марк.), **вул. Лихачівка** (Зат.), **вул. Малахівка** (Сух.), **кут. Мартинівка** (Зат.), **вул. Махнівка** (Сух.), **п. Олександрівка** (Холоп.), **кут. Палажівка** (Пав.), **вул. Рогатівка** (Зат.), **кут. Романівка** (Сух.), **кут. Софіївка** (Зимн.), **кут., п. Юхимівка** (Холоп.), **хут. Яхимівка** (Зат.). Цей суфікс утворився внаслідок поєднання присвійного -ів та субстантивного -к-. Л. Гумецька у праці «Нарис словотворчої системи української актової мови XIV–XV ст.» зазначає, що суфіксу -івк- передували інші форманти, зокрема -овъ, -ова, -ово, але згодом межа між ними стерлась і суфікс став топографічним формантом, «внаслідок чого стало можливим утворення місцевих назв за допомогою суфікса -овк-а безпосередньо від назв осіб»[165]. У Володимирському району цей формант утворює мікротопоніми, мотивовані антропонімами, які у більшості пов'язані з іменами, рідше з прізвищами та прізвиськами. Проте є й невеликий відсоток відапелятивних назв: **хут. Голов'янівка** (Прив.), **кут. Каштанівка** (Бужк.), **кут. Малинівка** (Сух.), **л. Ясенівка** (Зат.).

- -ик: **уроч. Круглик** (Бужк.), **бер. Пресик** (Бужк.). Мікротопоніми утворені суфіксом здрібнілості -ик переважно від апелятивів, проте фіксуємо й відантропонімну назву: **п. Барашник** (Прив.);
- -к-: **кут. Варшавка** (Маньк.), **п. Варшавка** (Холоп.). Демінутивні суфікси творять переважно відапелятивні мікротопоніми, але зафіксовано й випадок відойконімної та відантропонімної назви.
- -ок: Першочергово суфікс -ок в українські мові вказує на носія процесуальної ознаки, особи, яка набуває певних рис в результаті якоїсь дії та предмет дії[166]. Серед зафіксованих назв цей суфікс виражає зменшувально-пестлива форму: **ч. р. Брідок** (Пав.), **бер. Бродок** (Бужк.). Записано й відчислівникову назву із суфіксом -к-: **пас., сін. Чотирнадцятка** (Марк.).
- -анк-: **уроч. Дюдянка** (Бужк.), **кут. Кобилянка** (Зимн.), **паг.**

[165] Гумецька Л. Л. Нарис словотворчої системи української актової мови XIV–XV ст. К. : Вид-во АН УРСР, 1958. С. 45.
[166] Словотвір сучасної української літературної мови. К.: Наук. думка, 1979. С. 62

Кобилянка (Зат.), **кут. Кошелянка** (Бужк.), **паг. Льотанка** (Зар.).

- -інк-: **кут. Чаїнка** (Бужк.). Формант є різновидом суфікса -к-, серед них ті, що вказують на місце дії та походять від дієслів (літати, чаяти).
- -щин(а): **кут. Дяківщина** (Кол.), **кут. Закордонщина** (Пав.), **кут., л. Садівщина** (Зат.), **л. Ярошківщина** (Зат.). Зауважимо, що Т. Поляруш наголошує, що суфікс «утворився внаслідок морфологічної абсорбції прикметникового суфікса -ськ- та іменникового -ин(а)»[167]. Два мікротопоніма утворились за допомогою додавання суфікса -щин- до основи із присвійним суфіксом -ів-, це відіменні назви: **уроч. Михайлівщина** (Пав.), **кут. Мірківщина** (Кол.). У такий спосіб виникає складений формант -івщин-. Назви такого типу найчастіше утворювались від ойконімів: **вул. Горичівщина** (Сух.), **п. Коритейщина** (Прив.), **кут. Линівщина** (Прив.), **кут. Ляхівщина** (Кол., Пав.), **кут. Оранщина** (Сух.), **дол. Хоровщина** (Кол.).
- -ець: **пас. Козинець** (Пав.), **кут. Михайловець** (Пав.). В обох випадках суфікс виконує субстантивувальну функцію з відтінком пестливості. Загалом в українській мові слова з цим суфіксом «належать до шару давніх утворень, успадкованих ще староукраїнською мовою із давньоруської[168]. Суфікс творить слова, які вказують на виконавця дії або якогось процесу.
- -иц’(а)-: **вул. Раковиця** (Сух.). Один з мікротопонімів доповнений суфіксом -н-: **вул. Кропивниця** (Кол.). Первісно суфікс «виконував посесивно-релятивну, а в окремих випадках, можливо, й посесивно-субстантивувальну функцію»[169]. Зазначаємо, що суфікс часто вживається для утворення гідронімів, у нашому ж випадку є дві дотичні до них лексеми на позначення берегу: **бер. Джерелиця** (Холоп.), **бер. Лужниця** (Пав.). Останній мікротопонім утворений від назви річки Луга.
- -иськ(о): **л. Печериська** (Зимн.), **кут. Шописька** (Зимн.). Суфікс

[167] Поляруш Т. І. Словотворчі моделі на -щина в різних топонімних класах. *Питання сучасної ономастики*. Київ, 1976. С. 204.
[168] Словотвір сучасної української літературної мови. К.: Наук. думка, 1979. С. 59
[169] Бучко Д. Г. Ойконіми України на -иця. Історична та сучасна українська ономастика: вибрані статті. Чернівці: Букрек, 2013. С. 314.

надає відтінку згрубілості, певної збільшеності об’єкту, окрім цього вказує на місце дії: **уроч. Замчисько** (Марк.), **п. Озересько** (Кол.).

- -ан(и): **кут. Вовчани** (Зат.), **кут. Кутяни** (Сух.). В ойконімії суфікс використовують «для творення патронімних, родинних, локально-етнічних і власне етнічних назв окремих людських спільнот, які згодом ставали назвами поселень»[170].

- -н-: **вул. Церковня** (Сух.). Назва походить від апелятива, який вказує на певне приміщення. Додавання суфіксу -н’- доповнює цей відтінок, адже деривати на -ня «позначають приміщення певного призначення, а також виробництв, розташованих у цих приміщеннях»[171]. Фіксуємо ще одну назву похідну від лексеми *електрика* з суфіксами -ов- та -н-: **уроч. Ліктровня** (Пав.).

- -ін’-: **уроч. Стремінь** (Зимн.). Суфікс вказує на загальну процесуальну ознаку[172]. Проте словотвірний тип не є достатньо продуктивним.

- -от(а): **б., п. Сирвота** (Пав.).

Серед ад’єктивних вирізняємо з формантами:

- -ев-/ -ов-: **вул. Могилева** (Пав.). Найчастіше формант вказує на приналежність комусь, власника об’єкта або ж здрібнілість. У зафіксованому мікротопонімі суфікс додано до апелятива. Зазвичай суфікс -ов- виконує присвійну функцію, проте у нашому випадку є відносним > **кут. Самарово** (Зар.) < від села *Самари*.

- -ал-: **уроч. Хорали** (Кол.). Припускаємо, що походження назви від *хорос* з грецької, що первісно мав значення «обгороджене місце для танців» та був спорідненим із *хортос* «двір, подвір’я» із додаванням суфікса *-ал-* до основи *хор* більш вірогідне.

За допомогою префіксально-суфіксального способу утворилось декілька мікротопонімів. Серед досліджуваного матеріалу виявлено назви, утворені за допомогою префікса за-, який приєднується до апелятивів у формі однини із

[170] Бучко Д. Г. Основні принципи і способи номінації поселень у Галицькій землі (за даними реєстру поселень з 1670 р.). Українська мова №4. Київ, 2009. С. 45.
[171] Словотвір сучасної української літературної мови. К.: Наук. думка, 1979. С. 66
[172] Там само. – С. 68

суфіксом j: **уроч. Загая** (Бужк.), **кут. Застав'я** (Сух.) Хоч здебільшого префікс за- використовуються з дієсловами, то у цьому випадку зафіксовано приєднання до іменника. Мікротопоніми, утворені від іменникових основ, виражають переважно просторові відношення, вказували на те, що найменована територія знаходилась «за» якимось об'єктом. Значення «той, що перебуває за межами чогось, названого мотивуючим словом»[173].

Менш продуктивним є префікс під- у поєднанні із суфіксом j: **кут. Підверб'я** (Зар.) та із суфіксом -щин-: **п. Підляхівщина** (Пав.) < від села *Ляхів*. Префікс під- вказує на те, що об'єкт знаходиться знизу чогось. Також «у складі похідних іменників вказує на розміщення позначуваного предмета стосовно іншого, названого мотивуючим словом»[174].

Фіксуємо лише одну назву із префіксом за-: **п. Завовче** (Пав.).

3.1.2.2. Основоскладання

Зафіксовано лексеми, утворені об'єднанням двох основ – основоскладанням. Назви «утворюються на базі синтаксичних словосполучень, з компонентів яких виділяються твірні основи, що поєднуються в складне слово здебільшого за допомогою сполучних морфем»[175]. Зокрема:

– поєднання іменникової основи та дієслівної: **ч. р. Жабокрич** (Зар.). Зафіксовано одну назву, ускладнену суфіксом -н-: **уроч. Оліндерня** (Пав.);

– поєднання прикметникової основи до імені людини: **кут. Новоянка** (Сух.);

– ускладнене поєднання числівникової основи та іменника суфіксом -к-: **кут. П'ятихатка** (Маньк., Сух.), **кут. П'ятихатки** (Холоп.).

3.1.2.3. Словоскладання

Незначну частину становлять мікротопоніми, утворені за допомогою словоскладання, при якому лексеми утворюються поєднанням двох повноцінних іменників в один складений за допомогою сполучних звуків або без них[176].

---

[173] Словотвір сучасної української літературної мови. К.: Наук. думка, 1979. С. 235
[174] Там само. – С. 236
[175]Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія : навч. посіб. для студ. філол. спец. вищ. закл. освіти. Київ : Вища школа, 1999. С. 147.
[176] Там само. – С. 147.

Зафіксовані мікротопоніми мають іменникову основу: **вул. Китай-город** (Сух.) та поєднання іменникової та прикметникової основи: **кар. Піски-річинські** (Прив.).

Аналіз простих мікротопонімів, утворених морфологічним способом, показав, що найпродуктивнішою була афіксація (77 мікротопонімів), а саме суфікси -івк-, -к-, -щин-, переважно утворених від онімів, а саме антропонімів та ойконімів. Непродуктивними є префіксальний та конфіксальний методи, ймовірно, що замість префіксів мешканці сіл послуговувались прийменниками. Поодинокими були мікротопоніми сформовані основоскладанням (5 мікротопонімів) та словоскладанням (2 мікротопоніми).

3.1.3. Морфолого-синтаксичний спосіб

Морфолого-синтаксичний спосіб – це спосіб утворення нових слів шляхом переходу слів з однієї частини мови в іншу. Внаслідок цього способу змінюється не тільки частиномовна приналежність, а й синтаксична роль слова. Для проаналізованих мікротопонімів характерна субстантивація. Зазвичай такі оніми вказували на зовнішні ознаки найменовано об’єкта.

Мотивувальними базами були якісні: **оз. Біле** (Пав.), **вул. Віддалена** (Пав.), **сін. Вузенькі** (Пав.), **дор. Глибока** (Сух.), **оз. Гниле** (Бужк.), **вул. Зелена** (Прив.), **уроч. Крива** (Прив.), **г. Лиса** (Зат), **кут. Лиса** (Пав.), **б. Лихе** (Сух.), **сін. Неудобне** (Зимн.), **вул. Нова** (Сух.), **луг Солоний** (Пав.), **п. Червоне** (Пав.), **л. Червоний** (Пав.), **сін. Широкі** (Пав.), відносні: **вул. Вишнева** (Зар.), **вул. Головна** (Сух.), **став. Дачний** (Бужк.), **клад. Католицьке** (Пав.), **оз. Коване** (Зат.), **вул. Набережна** (Бужк., Холоп.), **вул. Молодіжна** (Зат.), **кут. Муружéни** (Сух.) < від прикметника морожений, **вул. Роздільна** (Кол.), **вул. Середня** (Холоп.), **вул. Спокійна** (Сух.), **кут. Церковний** (Зар.) та присвійні прикметники: **л. Бензюв** (Кол.), **сін. Воловий** (Холоп.), **паг. Куцова** (Зимн.), **оз. Лукове** (Зат.), **кут. Ляхів** (Пав.), **кут. Монюве** (Зар.), **п. Попове** (Кол.), **кут. Ракова** (Пав.), **п. Чортове** (Холоп.).

Відапелятивні мікротопоніми утворювались внаслідок субстантивації прикметників:

– чоловічого роду однини: **пас. Вербовий** (Пав.), **кут. Панський** (Зат.), **сін. Панський** (Пав.);

– жіночого роду однини: **вул. Асфальтна** (Холоп.), **вул. Березова** (Зар.), **вул. Вчительська** (Холоп.), **пас., сін. Джерельна** (Марк.), **дор. Залізнична** (Пав.), **вул. Костельна** (Зат.), **вул. Лісна** (Пав.), **кут. Магазинна** (Маньк.), **кут. Міжколгоспна** (Зат.), **вул. Надрічна** (Холоп.), **вул. Озерна** (Холоп.), **вул. Пивзаводська** (Пав.), **вул. Річкова** (Зар.), **вул. Садова** (Сух.), **дор. Середохресна** (Зимн., Зат.), **вул. Ставкова** (Зар.), **п. Стогектарна** (Зимн.), **кут. Тракторна** (Кол.), **гал. Хмарна** (Холоп.), **дол. Хмарна** (Зат.), **вул. Центральна** (Кол., Сух., Холоп.), **вул. Циганська** (Прив.), **вул. Шкільна** (Зат.);

– середнього роду однини: **кут. Берегове** (Бужк.), **п. Волошкове** (Зар., Пав.), **п. Глиняне** (Пав.), **сін. Задорожнє** (Зар.), **луг Кінське** (Зат.), **л-ок Лохинське** (Зар.), **п. Макове** (Зар.), **п. Монастирське** (Зимн,), **оз. Панське** (Маньк.), **п. Панське** (Сух.), **кут. Підлісне** (Зат.), **п. Піщане** (Зат.), **клад. Православне** (Пав.), **п. Пшеничне** (Кол.), **кут. Садове** (Марк.), **п. Совхозне** (Сух.), **п. Церковне** (Сух.).

Субстантивувались відантропонімні та відойконімні назви. Серед них із суфіксом -ів(-ов/ -ев). Щодо відантропонімних найчисельнішими є відпрізвищеві назви, що вказують на особу, яка проживала на вказаній реалії або була її власником.

– чоловічого роду однини: **л. Вареників** (Прив.), **хут. Геленів** (Зат.), **луг Громів** (Бужк.), **гай Крижовців** (Кол.), **сад Митрохонів** (Кол.), **став. Ростиковий** (Кол.), **фер. Торчинюків** (Прив.);

– жіночого роду однини: **дол. Василькова** (Бужк.), **кут. Грицюкова** (Пав.), **оз. Дацькова** (Холоп.), **паг. Кіндрашкова** (Прив.), **крин. Королюкова** (Бужк.), **вул. Павлюкова** (Кол.), **вул. Родюкова** (Сух.), **дол. Трохимцева** (Прив.), **дол. Хорова** (Кол.);

– середнього роду однини: **п. Віценюкове** (Бужк.), **крин. Левове**

(Бужк.), **п. Немикинове** (Сух.), **п. Панасове** (Холоп.), **п. Пасічникове** (Бужк.), **п. Порфове** (Бужк.), **п. Сегейдове** (Зат.), **п. Середове** (Марк.), **п. Соколюкове** (Бужк.), **джер. Шутове** (Холоп.).

Із суфіксами -ськ/ -цьк від ойконімів або інших мікротопонімів:

– жіночого роду однини: **вул. Варшавська** (Сух.), **вул. Зимнівська** (Зимн.), **вул. Лужна** (Зар.), **вул. Польська** (Сух.);

чоловічого роду однини: **л., хут. Журавецький** (Холоп.), **л. Порицький** (Пав.), **л. Холопицький** (Холоп.);

– середнього роду однини: **п. Горанське** (Сух.), **джер. Самовільське** (Пав.). Зафіксовано одну лексему із префіксом при- та суфіксом -ськ-: **б. Притурійське** (Зат.). Префікс при- у зафіксованому мікротопонімі додано до гідроніма, а саме назви річки Турія, що вказує на місце, «прилегле до того, яке назване мотивуючим словом»[177].

Простежуємо, що назви утворюються від основи, поширеної іншими суфіксами -ів-, -ин-, -ін-: **оз. Гранатівське** (Зат.), **вул. Кисилинська** (Холоп.), **п. Козівське** (Кол.), **луг Козінський** (Зат.), **кут. Коритинська** (Зат.), **сад Литвинський** (Зар.), **оз. Павлівське** (Пав.), **дор. Риковецька** (Кол.), **оз. Старчівське** (Холоп.).

Д. Бучко зазначає, що «суфікс -ів (-ов), як і -ин, є ойконімотворчим формантом, який додавався виключно до антропонімних твірних основ і виражав належність іменованого об’єкта особі, названій в основі ойконіма»[178].

Також фіксуємо відпрізвищеві назви: **п. Бачинське** (Маньк.), **вул. Карабасівська** (Сух.).

Із суфіксом -ін/ -ин мікротопоніми утворились переважно від імен у формі:

– чоловічого роду однини: **хут. Голін** (Пав.), **сад Зінаїдин** (Бужк.), **кут. Марисін** (Пав.), **сад Лісаветин** (Бужк.), **уроч. Октавин** (Зимн.);

– жіночого роду однини: **вул. Мару́сина** (Зат.);

– середнього роду однини: **п. Мисюркине** (Бужк.).

---

[177]Словотвір сучасної української літературної мови. К.: Наук. думка, 1979. С. 235

[178] Бучко Д. Г. Проблемні питання деривації українських ойконімів. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. Хмельницький, 2013. Вип. 6 (2). С. 11–12.

Субстантивувались порядкові числівники: **уроч. Тринадцять** (Прив.)

Також зафіксовано лише один субстантивований займенник: **вул. Своя** (Холоп.).

Представлені мікротопоніми у формі родового належності. О. Курило зазначає, що «родовий належності в граматиці розглядають як синтаксичну конструкцію, в якій форма родового відмінка вказує на особу, якій щось належить»[179]. Фіксуємо назви із формантами -а, -и, -е, -ого: **п. Гніровського** (Прив.), **фер. Григоренка** (Прив.), **кут. Жарки** (Зат.), **п. Зацерковного** (Бужк.), **сін. Кареліна** (Бужк.), **п. Кондратюка** (Бужк.), **кут. Конюська** (Прив.), **п. Легкобита** (Бужк.), **л-ок Лучка** (Холоп.), **дол. Марковського** (Кол.), **вул. Мачулки** (Зимн.), **дол. Машевського** (Кол.), **п. Машевського** (Зат.), **став. Рокицького** (Бужк.), **ч. в. Сатина́** (Сух.), **кут. Силе́ни** (Сух.), **п. Талімона** (Зимн.), **п. Уляніцького** (Бужк.), **вул. Шокала** (Холоп.).

Переважно субстантивувались прикметники, які вказували на належність об’єкта або ж характеризували їх зовнішні особливості. Значну частину становлять відонімні мікротопоніми на -ів та -ськ в однині, менш продуктивними є відапелятивні назви.

3.1.4. Лексикалізація прийменникових конструкцій

Мікротопоніми утворювались й внаслідок лексикалізації відмінкових форм з такими прийменниками:

- між: **пас. Міжрови** (Кол.);
- по: **кут. Поліс** (Зат.);
- із поєднанням під та за: **уроч. Підзарука** (Бужк.).

Кожен з прийменників вказує на детальне розташування об’єкта. Прийменник *між* додано до іменника у плюральній формі, завдяки цьому простежуємо, що найменований мікротопонім розташовано між двома ідентичними географічними об’єктами, у нашому випадку між двома ровами.

[179] Курило О. Б. Уваги до сучасної української літературної мови. 2-е вид. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2008. 303 с.

Прийменник *по* зазвичай творить назву, яка вказує, що об’єкт знаходиться поблизу або вподовж чогось.

– за: **кут. Загуманки** (Бужк.), **уроч. Задубина** (Бужк.), **кут. Запрядки** (Пав.), **хут. Запустка** (Зат.). Прийменник приєднаний до антропоніма **> уроч. Замельник** (Зимн.), у нашому випадку прізвища, вказує на те, що мікротопонім знаходиться «за» певним об’єктом, власником якого є чоловік із прізвищем Мельник.

– під: **кут. Підрічка** (Зар.).

Переважно прийменник відіграє роль префікса, адже, як зазначає В. Горпинич, морфема утворилась на базі прийменників та часток[180]. Внаслідок лексикалізації відбувається відкидання й заміна флексії у форму називному відмінка.

3.2. Мікротопоніми складеної структури

Відстежено значну кількість двослівних мікротопонімів. У межах цієї групи виділяємо такі моделі творення: «прикметник + іменник», «числівник + іменник». Дослідниця В. Лужецька, характеризуючи складені мікротопоніми, зазначає, що такі номінації зумовлені потребою назвати декілька однотипних об’єктів, які знаходяться поряд, тому доданий прикметник, числівник або ще один іменник виконує розрізнювальну функцію[181].

Серед якісних виділяємо:

– на позначення забарвлення: **уроч. Біла Гора** (Зар., Прив.), **бер. Білі Береги** (Зимн.), **кут. Білі Гори** (Зимн.), **оз. Чорна Безодня** (Пав.);

– розмір та величина: **кут. Великий Міст** (Зимн.), **л. Довга Лоза** (Зимн.), **п. Довга Лоза** (Сух.);

– час створення: **клад. Нові Могилки** (Сух.), **кут. Стара Школа** (Пав.), **паг. Старий Міст** (Зар.), **клад. Старі Могилки** (Сух.);

– інші характеристики: **уроч. Гнила Груша** (Прив.), **вул., паг. Лиса Гора**

---

[180] Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія : навч. посіб. для студ. філол. спец. вищ. закл. освіти. Київ : Вища школа, 1999. С. 44

[181] Лужецька О. Б. Мікротопонімія Південно-Західного Опілля: дис. ... канд. філол. наук 10.02.01. Івано-Франківськ, 2015. С. 170

(Пав.), **кут. Лиса Колонія** (Кол.), **сад Лисий Жид** (Зар.).

Серед відносних виділяємо:

– мотивовані назвою села, річки: **п. Грибове Поділля** (Сух.), **дор. Грибовицький Тракт** (Сух.), **дор. Журавецький Шлях** (Холоп), **дор. Затурецький Шлях** (Зат.), **хут. Маньківський Хутір** (Маньк.), **дор. Маркоставська Колонія** (Бужк.), **дор. Павловичівський Шлях** (Холоп.), **л. Самовільський Ліс** (Пав.), **дол. Хорова Долина** (Кол.), **дор. Яневицька Колонія** (Бужк.);

– мотивовані назвою етносу: **уроч. Австрійський Цвинтар** (Холоп.), **кут. Німецьке Кладовище** (Холоп.), **вул. Польська Колонія** (Кол.), **п. Польська Школа** (Сух.), **кут. Польські Могилки** (Зат., Пав.), **п. Польські Могилки** (Сух.);

– мотивовані флорою та фауною: **уроч. Ведмежі Ями** (Холоп.), **дол. Курятниківська Долина** (Прив.), **л. Лисячі Гори** (Холоп.), **стеж. Сірєнєва Стежка** (Зар.), **кут. Тополевий Ставок** (Маньк.);

– вказують на соціальну власність: **л. Панський Парк** (Сух.), **п. Панська Нива** (Холоп.), **уроч. Панське Поле** (Марк.), **п. Попівські Поля** (Кол.), **паг. Царська Гора** (Сух.);

– інші характеристики: **сад Кругла Річка** (Зат.), **дор. Середня Дорога** (Кол.), **кут. Торгова Гора** (Зимн.), **кут. Хмарна Долина** (Маньк.), **л. Хмарна Долина** (Холоп.), **паг. Чубата Гора** (Бужк.).

Серед присвійних виділяємо:

– пов’язані з чоловічими та жіночими іменами: **гор. Ганьчине Поле** (Холоп.), **кут. Гапчина Баюра** (Зимн.), **п. Лаврінове Поле** (Холоп.), **л. Марисін Ліс** (Пав.), **л. Митрофанів Гай** (Кол.), **п. Митрофанове Поле** (Маньк.), **кут. Панасикові Гори** (Зимн.), **хут. Пилипів Хутір** (Прив.), **пров. Радійонова Безодня** (Сух.), **кут. Степанове Озеро** (Маньк.), **паг. Тарасові Гори** (Зимн.), **кут. Харитонів Сад** (Холоп.), **п. Юркові Штани** (Холоп.);

– пов’язані з прізвищами та прізвиськами: **луг Американів Луг**

(Холоп.), **п. Блащукова Долина** (Зат.), **п. Гавелків Корчунок** (Кол.), **оз. Гузьова Яма** (Зимн.), **п. Кішкин Яр** (Сух.), **кут. Колунів Кут** (Маньк.), **л. Костючий Гай** (Прив.), **вул. Кужілева Колонія** (Кол.), **п. Кузьмирове Поле** (Холоп.), **дол. Лучкова Долина** (Кол.), **л. Панасюкові Корчі** (Сух.), **став. Петрусів Ставок** (Кол.), **п. Пузьова Гора** (Зимн.), **гал. Рифредова Соснина** (Зат.), **уроч. Январеві Гори** (Зимн.);

– пов'язані з назвами професій: **вул. Ковалишина Сторона** (Сух.), **кут. Ковалюкова Колонія** (Кол.);

– пов'язані з прізвиськами чи пізнішими прізвищами за певною рисою вдачі першоносія: **п. Щасливого Долина** (Холоп.);

– пов'язані з апелятивами: **кут. Відьмин Куток** (Зар.), **паг. Ластівчина Гора** (Пав.), **уроч. Лисина Гора** (Пав.), **паг. Лисова Гора** (Прив.), **уроч. Попова Могила** (Бужк.), **ч. р. Чортів Вир** (Зар.), **п. Чортові Гори** (Сух.).

Є декілька поєднань порядкового числівника з іменником: **кут. Друга Лінія** (Марк.), **кут. Другий Маньків** (Маньк.), **кут. Перша Бригада** (Зимн.), **сад Перша Бригада** (Сух.), **кут. Перша Лінія** (Марк.), **вул. Сьомий Тупік** (Зар.)

Таким чином простежуємо, що опорним компонентом постійно виступає іменник. Найчисельнішим є поєднання прикметника з іменником, які можна поділити на три підгрупи: якісний прикметник + іменник», «відносний прикметник + іменник», «присвійний прикметник + іменник». Другий компонент назви чіткіше найменує об'єкт, адже, припустимо, що на території села знаходиться декілька мостів, аби їх розрізнити, до іменника люди можуть додати прикметник, який детальніше вкаже на час виникнення, розмір, колір тощо.

3.3. Прийменникові конструкції

Менш притаманними серед зафіксованих мікротопонімів є прийменникові конструкції, які складаються з прийменника та іменника, вказують на локалізацію об'єкта. Поєднання прийменника відбувається як і з загальною назвою, так і з власною. Такі мікротопоніми найчіткіше вказують на місце розташування відповідного об'єкта.

Мікротопоніми із прийменником *до*: **стеж. До Кладовища** (Бужк.), **пас. До Музи** (Бужк.), **кут. До Села** (Сух.), **стеж. До Тимошка** (Бужк.).

Зафіксовано лексеми з прийменником *за*: **кут. За Бригадою** (Зимн.), **уроч. За Двором** (Прив.), **п. За Колією** (Пав.).

Лексеми з прийменником *біля*: **ч. р. Біля Витоку** (Зат.), **кут. Біля Млина** (Зимн.), **повор. Біля Пам'ятника** (Пав.), **повор. Біля Хреста** (Пав.).

Лексеми з прийменником *коло*: **повор. Коло Дехтярова** (Бужк.), **повор. Коло Марфи** (Бужк.).

Прийменник *на*: **стеж. На Перекалі** (Зимн.), **п. На Потоці** (Зимн.), **кут. На Хуторі** (Бужк.),

Загалом прийменниково-іменникових конструкцій небагато, найпоширенішими прийменниками є на *за*, *біля* та *до*.

Висновки до 3 розділу

За структурою зафіксовані мікротопоніми у Володимирському районі виділяємо прості, складені та прийменникові. Найменування простої структури (80,5%) (див. Додаток Д) домінують над складеними (16,6%) (див. Додаток Д) та прийменниковими (2,9%) (див. Додаток Д). Серед способів словотворення, переважає лексико-семантичний (44,3%) (див. Додаток Е), а саме онімізація (173 мікротопоніми). Онімізувались назви, які вказують на ландшафт та рельєф, фіто- та зоолексеми, гідрооб'єкти, діяльність людини та споруди. Мікротопоніми утворювались й морфологічним способом (18,7%) (див. Додаток Е): зокрема за допомогою суфіксів -івк-, -к-, -ець, -щин(а), -иц'(а), -ищ(е). Частина мікротопонімів утворилась морфолого-синтаксичним способом (34,9%) (див. Додаток Е), тобто субстантивацією якісних, відносних та присвійних прикметників. Щодо складених (16,6) (див. Додаток Д), то серед найпродуктивніших конструкцій: «прикметник + іменник», рідше «числівник + іменник». З поміж прийменникових конструкцій (2,9%) (див. Додаток Д) виокремлюємо прийменники *за, біля, до* поєднані як з апелятивами, так і з онімами.

ВИСНОВКИ

Вивчення мікротопонімії є одним з актуальних напрямів у сучасному українському мовознавстві. Дослідження мікротопонімів серед регіонів України є об'єктом дослідження багатьох українських ономастів, котрі з'ясовують етимологію, мотивацію та структурно-словотвірні особливості мікротопонімів у конкретних населених пунктах.

Проаналізувавши теоретичні праці з мікротопоніміки та здійснивши лексико-семантичний та структурно-словотвірний аналіз мікротопонімного матеріалу, а саме 555 лексем, зафіксованих у Володимирському районі Волинської області (села Бужковичі, Заріччя, Затурці, Зимне, Колона, Маньків, Маркостав, Павлівка, Привітне, Суходоли, Холопичі), ми дійшли до таких висновків:

1. Мікротопоніми є важливою частиною історичного, культурного та мовознавчого розвитку українського народу. Спорадичні наукові зацікавлення мікротопонімією України сягають ще другої половини XIX – початку XX століття, серед них М. Максимович, М. Сумцов, М. Кордуба. Активізація дослідження мовознавцями мікротопонімії розпочалась у другій половині XX – початку XXI століття. Здебільшого опрацьовано південно-західну та північно-західну Україну, зокрема Волинську (Г. Аркушин), Рівненську (Я. Пура), Львівську (Н. Сокіл, Н. Яніцька, О. Проць), Хмельницьку (М. Коваль, І. Ординська, Н. Торчинська, М. Торчинський, Я. Янчишина), Івано-Франківську (Н. Вебер), Закарпатську (В. Баньоі), Тернопільську (Н. Бицко). Окрім цього мікротопопніми опрацьовано у дисертаціях Л. Білінської, О. Заінчковської, Н. Лісняк, О. Лужецької, О. Михальчук, І. Чеховського. Незважаючи на те, що мікротопоніми є одним із найбільших класів онімів, досі мікротопонімія сходу України достатньо не опрацьована (Р. Ляшенко, Т. Поляруш, Л. Сегін).

2. Дотепер існує низка запитань, які потребують ґрунтовнішого дослідження, зокрема немає єдиної інтерпретації змісту терміна «мікротопонім» та їх диференційних ознак, а також, які об'єкти зараховуємо до класу мікротопонімів. На наш погляд, мікротопонім – це власна назва природно або

штучно створеного невеликого географічного об’єкта, а саме найменування кутків, вулиць, шляхів, урочищ, сінокосів, пасовищ, полів, озер, боліт тощо. Диференційними ознаками мікротопонімів є: 1) чисельність; 2) обмежена сфера вживання; 3) відносна нестійкість; 4) відчутний вплив місцевого мовлення досліджуваного регіону; 5) невеликий розмір названого об’єкта; 6) переважно усна форма побутування.

3. Лексико-семантичний аналіз мікротопонімів досліджуваного району, доводить, що твірними базами першочергово були апелятиви (68,2%), рідше оніми (31,8%) (див. Додаток Б). Проаналізувавши матеріал, спостерігаємо, що найпродуктивнішими категоріями стали похідні від фітолексем (18,3%), просторові характеристики (10,3%), вказівка на якісні та кількісні характеристики (11,4%) (серед яких зокрема відприкметникові, відчислівникові, віддієслівні та відзайменникові), географічна (9%) та гідрографічна (8,7%) номенклатура (див. Додаток В). Також мікротопоніми утворювалась від зоолексем (5,3%), землеробської лексики (5%) найменувань шляхів сполучень (3,7%), назв споруд (3,4%) (див. Додаток В). Найменш продуктивними є мікротопоніми, похідні від назв на позначення хвороб та органів людини (2,6%), кліматичної термінології (2,1%), а також демонологічних образів (1,1%) (див. Додаток В). Визначальними у процесі номінації ставали якісні характеристики денотата, до яких зараховуємо: колір, розмір та довжину. Діяльність жителів сіл відтворена у мікротопонімах, мотивованих назвами промислів та ремесл (8,5%) (див. Додаток В), серед них видобування корисних копалин, харчова промисловість та сільсько-господарська діяльність. Серед відонімних (31,8%) (див. Додаток Б) найменувань переважають пропріативи, утворені від антропонімів (134 мікротопоніми), зокрема від імен церковно-християнського походження (51 мікротопонім) і слов’янського (3 мікротопоніми) (сумарно 40,3%) (див. Додаток Ґ) та прізвищ (80 мікротопонімів) (59,7%) (див. Додаток Ґ) мешканців аналізованих сіл. Найчастіше прізвища похідні від імен, топонімів або ж містять вказівку на зовнішню ознаку носія (зріст, статура) та на внутрішню ознаку носія (розумові здібності, риси характеру). Такі найменування вказують

на приналежність об’єкта або ж першопоселенця, наприклад, у певному кутку, вулиці населеного пункту тощо. Щодо відтопонімних (24,7%) (див. Додаток Г), то активно залучені до творення мікротопонімів ойконіми (35 мікротопонімів), переважно це назви сусідніх сіл. Цей пласт відображає географічні особливості села та вказують на просторові відношення між населеними пунктами. Найменш продуктивними є похідні від хоронімів (5 мікротопонімів), гідронімів (3 мікротопоніми) та урбанонімів (1 мікротопонім).

4. За структурою виділяємо прості, складені та прийменникові. Прості мікротопоніми (80,5%) домінують над складеними (16,6%) та прийменниковими (2,9%) (див. Додаток Д). Назви цього типу становлять більшість лексичного фонду. Серед способів словотворення виокремлюємо лексико-семантичний, морфологічний, морфолого-синтаксичний та лексикалізацію прийменникових конструкцій. Значно переважає лексико-семантичний (44,3%) (див. Додаток Е), а саме онімізація (173 мікротопоніми). Онімізувались назви, які вказують на ландшафт та рельєф, фіто- та зоолексеми, гідрооб’єкти, рослинний світ, діяльність людини, споруди. Трансонімізувались переважно антропоніми та топоніми, проте цей спосіб не є активним (25 мікротопонімів). Щодо морфологічного, а саме афіксального способу (77 мікротопонімів), то здебільшого мікротопоніми творились за допомогою суфіксів -івк-, -к-, -ець, -щин(а), -иц’(а), -ищ(е), конфіксів за-…-j, під-…-j. Фіксуємо лише одну назву із префіксом за-. Форманти приєднувались як до апелятивів, так і до онімів. Частина мікротопонімів утворилась морфолого-синтаксичним способом (34,9%) (див. Додаток Е), тобто субстантивацією якісних, відносних та присвійних прикметників. Фіксуємо один випадок субстантивації числівника та займенника. Лексикалізуються прийменникові форми (2%) (див. Додаток Е) серед яких із прийменниками *між*, *по*, *за*, поєднання *по* та *за*. Щодо складених (16,6%) (див. Додаток Д), то найпродуктивніших конструкцій: «прикметник + іменник», рідше «числівник + іменник». Найчисельнішим є поєднання прикметника з іменником, які можна поділити на три підгрупи: якісний прикметник + іменник», «відносний прикметник +

іменник», «присвійний прикметник + іменник». Переважають атрибутивні сполуки, а саме на позначення забарвлення, розміру та величини, часу створення, локалізації у просторі, швидкості тощо. З поміж прийменникових конструкцій (2,9%) (див. Додаток Д) виокремлюємо прийменники *за, біля, до* поєднані як з апелятивами, так і з онімами. Такі найменування вказують на розташування іменованого об’єкта.

5. Здійснене дослідження дозволило укласти реєстр мікротопонімів 11 сіл Володимирського району Волинської області, який налічує 555 пропріативи.

Опрацювання мікротопонімікону є важливим процесом для виявлення особливостей творення, розвитку та змін лексем, адже значна частина незафіксованих назв із часом зникає. Аналіз мікротопонімів дав змогу розглянути їхнє лексико-семантичне наповнення, структуру, а також способи творення. Завдяки вивченню мікротопонімів, які є невід’ємною частиною лексичної системи, можна збагатити дані не тільки про мовні зміни та особливості, а й детальніше пізнати місцевість сіл, наявність гідрооб’єктів, споруд, дізнатись, якими промислами та ремеслами займаються тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аркушин Г. Л. Відбиття говіркових особливостей у мікротопонімії північно-західної України. Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія. 2007. № 354–355. С. 12–15.

2. Аркушин Г. Л. Західнополіська діалектологія: навч. посіб. з регіон. діалектології для студ. спец. «Укр. мова та літ.». Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 257 с.

3. Аркушин Г. Л. Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель. У 2-х т. / упоряд. Г. Л. Аркушин. Луцьк: РВВ «Вежа» ВДУ ім. Лесі Українки, 2006.

4. Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок. У 2-х т. Т.І. А-Н. Луцьк: Ред,-вид. відд. «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. 354 с.

5. Бабічева О. Л. Назви земельних ділянок Деснянсько-Сеймського межиріччя і їх відображення в мікротопонімії. Питання історичної ономастики України / за ред. О. П. Карпенко. Київ, 1994. С. 151–157.

6. Банк М. В. Спостереження над мікрогідронімією східного Закарпаття. Питання гідроніміки: матеріали III Республіканської ономастичної (гідронімічної) наради / за ред. К. К. Цілуйко. Київ, 1971. С. 61–68.

7. Баньоі В. Ф. Деякі аспекти дослідження мікротопонімів. Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. 2015. Вип. 20. С. 15–19.

8. Баньоі В. Ф. Мікротопонімія басейну річки Ужа (на матеріалі українських говірок Закарпаття): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Ужгород, 2009. 23 с.

9. Бевзенко С. П. Історична морфологія української мови: нариси із словозміни та словотвору. Ужгород: Ужгород. держ. ун-т, 1960. 416 с.

10. Бєліцька Є. М. Конотонімізація онімів як лексико-семантичний процес : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15. Горлівський держ. пед. ін-т іноземн. мов ім. Н. К. Крупської. Горлівка, 2000. 185 с.

11. Бицко Н. І. Мікрогідроніми (назви ярів) Тернопільщини (лексикосемантичний аспект). Науковий вісник Чернівецького університету. Чернівці, 2007. Вип. 354–355. С. 95–98.

12. Бицко Н. І. Мікрогідронімія Тернопільщини (назви непротічних вод) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Чернівці, 2012. 20 с.

13. Білінська Л. П. Формування мікротопонімії Покуття : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Івано-Франківськ, 2012. 17 с.

14. Бучко Г. Є. Семантична та словотвірна структура сучасних прізвищ Бойківщини. Історична та сучасна українська ономастика. Чернівці, 2013. С. 32–40.

15. Бучко Г. Є. Способи творення українських прізвищ (морфологічний спосіб). Історична та сучасна українська ономастика. Чернівці, 2013. С. 83–92.

16. Бучко Д. Г. Лексична база відапелятивних топонімів. Українська лексика в історичному та ареальному аспектах / за ред. Р. Й. Керста. Київ, 1991. С. 137–145.

17. Бучко Д. Г. Лексико-мотиваційні та структурно-словотвірні особливості мікротопонімії Перегінщини. Історична та сучасна українська ономастика: Вибрані праці. Чернівці: «Букрек», 2013. С. 384–394.

18. Бучко Д. Г. Ойконіми України на -иця. Історична та сучасна українська ономастика: Вибрані праці. Чернівці: Букрек, 2013. С. 310–320.

19. Бучко Д. Г. Основні принципи і способи номінації поселень у Галицькій землі (за даними реєстру поселень з 1670 р.). Українська мова №4. Київ, 2009. С. 41–51.

20. Бучко Д. Г. Проблемні питання деривації українських ойконімів. Актуальні проблеми філології та перекладознавства. Хмельницький, 2013. Вип. 6 (2). С. 10.

21. Бучко Д. Г., Ткачова, Н. В. Словник української ономастичної термінології. Харків, 2012. 256 с.

22. Василик О. Б. Мікротопонімія Уманщини XVII–XI ст.: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Вінниця, 2015. 20 с.

23. Вебер Н. В. Мікроойконімія Івано-Франківщини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Івано-Франківськ, 2012. 20 с.

24. Великий тлумачний словник сучасної української мови/ уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

25. Галас К. Й. Словник українських топонімів Закарпаття. Українська мова на Закарпатті у минулому і сьогодні: матеріали науково-практичної конференції. Ужгород, 1993. С. 109–117.

26. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ, 1985. 360 с.

27. Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія : навч. посіб. для студ. філол. спец. вищ. закл. освіти. Київ : Вища школа, 1999. 206 с.

28. Громко Т. В. Семантичні особливості народних географічних термінів Центральної України (на матеріалі Кіровоградщини) : автореф. дис. … канд. філол. наук : 10.02.01. Кіровоград, 2000. 18 с.

29. Гумецька Л. Л. Нарис словотворчої системи української актової мови XIV–XV ст. Київ : Вид-во АН УРСР, 1958. 297 с.

30. Ґрещук В. В., Шкорута Г. Структурно-словотвірна характеристика мікротопонімів села Підпечери Тисменицького району Івано-Франківської області. Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Філологія. Вип. 1 (45). Ужгород, 2021. С. 196-201.

31. Данилюк О. К. Географічні терміни як твірні основи мікротопонімів. *Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр.* Чернівці : Рута, 2007. Вип. 356–359 : Слов'янська філологія. С. 272–276.

32. Данилюк О. К. Словник народних географічних термінів Волині. Вид. 2-ге, випр. і доп. Луцьк, 2013. 148 с.

33. Дзендзелівський Й. О. Українські назви для 'витоку, початку, вершини річки'. Slavica. Дебрецен, 1968. Т. VII. С. 61–68.

34. Дзендзелівський Й. О. Українські назви для гирла, устя річки. Onomastica. Pismo poświęcone nazewnictwu geograficznemu i osobowemu. 2. Wrocław; Warszawa; Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, 1970. Rocz. XV. Zesz. 1. S. 125–142.

35. Дзендзелівський Й. О. Українські назви для «острова на річці». Studia Slavica. Будапешт, 1966. Т. XII. С. 103–113.

36. Дзендзелівський Й. О. Українські назви для притоки річки. Slavia Orientalis. Варшава, 1968. Т. XVII. С. 297–303.

37. Дуйчак М. М. Мікротопонімія сіл Старшинської Долини (лексико семантичні групи та структура). Науковий збірник Музею української культури у Свитнику / за ред. І. Русина. Пряшів, 1985. С. 489–532.

38. Етимологічний словник української мови: В 7 т. / ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), І. К. Білодід, В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. К.: Наукова думка.

39. Заінчковська О. В. Відантропонімні мікротопоніми південно-східного Поділля. Записки з ономастики. 2009. № 12. С. 31–42.

40. Заінчковська О. В. До проблеми збирання і дослідження мікротопонімії південно-східного Поділля. Наукові записки: серія філологічна. Вип. 73. Ч. І. Кіровоград, 2007. С. 331–336.

41. Заінчковська О. В. Мікротопонімія південно-східного Поділля (на матеріалі Кіровоградської області) : дис. … канд. філол. наук : 10.02.01. Кіровоград, 2009. 295 с.

42. Закревська Я. В. Творення назв поля з-під сільськогосподарських культур. Українська діалектна морфологія. Київ, 1969. С. 34–44.

43. Ірклієвський В. Д. Наші ймення, їх походження та значення. Мюнхен : Iskra, 1968. 243 с.

44. Ірклієвський В. Д. Етимологічний словник українських прізвищ. Прізвищезнавство. Мюнхен, 1987. 903 с.

45. Ковалик І. І. Українські топоніми з суфіксами -ищ-е, -нищ-е, -лищ-е, бищ-е, -овищ-е, -ис(ь)к-о, -овис(ь)к-о на загальнослов'янському фоні. Питання українського і слов'янського мовознавства: вибрані праці / упоряд. З. Терлак. Львів, 2008. Ч. ІІ. С. 328–335.

46. Кордуба М. М. Земля свідком минулого. Географічні назви як історичне джерело. Львів: Друкарня наук ім. Т. Г. Шевченко, 1924. 14 с.

47. Кордуба М. М. Потреба організації збирання географічних назв. Кордуба Мирон. Вибрані статті. Тернопіль, 2011. С. 118–124.

48. Кордуба М. М. Що кажуть нам назви осель? Львів : Вид-во «Наша Батьківщина», 1938. 22 с.

49. Кравченко Л. О. Українська ономастика : навч. посібник. Київ : Знання, 2014. 239 с.

50. Купчинська З. О. Топоніми на -ин, -ів слов'янського походження. Мовознавство. 1993. № 5. С. 27–35

51. Курило О. Б. Уваги до сучасної української літературної мови. 2-е вид. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 303 с.

52. Лісняк Н. І. Географічна термінологія в мікротопонімії Західного Поділля. *Studia Slovakistica. Ономастика. Топоніміка : зб. наук. пр.* Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2009. Вип. 10. С. 357–363.

53. Лісняк Н. І. Мікротопонімія групи сіл Лемківщини. *Studia Methodologica : альманах*. Тернопіль : ТНПУ, 2009. Вип. 27. С. 109-112.

54. Лісняк Н. І. Мікротопонімія Західного Поділля : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Ужгород, 2004. 21 с.

55. Лозко Г. С. Рідні імена. Слов'янський іменослов. Тернопіль: Мандрівець, 2011. 363 с.

56. Лужецька О. Б. Актуальність регіонального дослідження місцевої топонімії на прикладі мікротопонімії Південно-Західного Опілля. Актуальні проблеми іншомовної комунікації: лінгвістичні, методичні та соціально-психологічні аспекти : зб. матеріалів всеукраїнської науково-методичної Інтернет-конференції. Луцьк, 2014. С. 223–224.

57. Лужецька О. Б. Мікротопонімія Південно-Західного Опілля: дис. ... канд. філол. наук 10.02.01. Івано-Франківськ, 2015. 292 с.

58. Лучик В. В. Власні назви місцевостей в українській мові. Студії з ономастики та етимології. Київ, 2002. С. 123–127.

59. Лучик В. В. Ретроспективний і перспективний погляди на українську ойконімію та стан її вивчення. Linguistica slavica: ювілейний збірник на пошану Ірини Михалівни Желєзняк. Київ, 2002. С. 93–94.

60. Львівська ономастична школа: хрестоматія / відп. ред. Купчинська З. О. Львів: Вид. «Растр-7», 2019. 556 с.

61. Ляшенко Р. О. Мікротопонімія Кіровограда: дис. … канд. філол. наук: 10.02.01. Харків, 2008. 192 с.

62. Максимович М. О. Топографическія замѣтки Кіевлянина. Собраніе Сочиненій. Т. 2. Киевъ, 1877. С. 47–57.

63. Масенко Л. Т. Українські імена і прізвища. Київ : Т-во «Знання» УРСР, 1990. 47 с.

64. Мельничук О. С. Топоніміка Кодимського району Одеської області. Мовознавство. Київ, 1957. Т. 14. С. 52–61.

65. Михальчук О. І. Мікротопонімія Підгір'я: автореф. дис. … канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 1998. 18 с.

66. Михальчук О. І. Мікротопонімія Підгір'я: дис. … канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 1998. 219 с.

67. Мосур О. С. Мікротопонімія кінця XVIII – початку XIX століття: Самбірський циркул: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Львівський національний університет ім. Івана Франка. Львів, 2019. 23 с.

68. Мосур О. С. Трансонімізація як спосіб творення мікротопонімії кінця XVIII – початку XIX ст. (на матеріалі назв Самбірського циркулу). Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2017. Вип. 64. Ч. ІІ. С. 177–184.

69. Німчук В. В. Українська ономастична термінологія (проєкт). Повідомлення української ономастичної комісії. Київ, 1966. Вип. 1. С. 24–43.

70. Основен систем и терминологија на словенската ономастика. Скопје, 1983. 412 с.

71. Ординська І. Я. Мікротопонімія Північної Хмельниччини: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Донецький національний університет ім. Василя Стуса. Вінниця, 2020. 18 с.

72. Ординська І. Я. Мікротопонімія Північної Хмельниччини : дис ... канд. філол. наук : 10.02.01. Вінниця, 2020. 279 с.

73. Поляруш Т. І. З історичної мікротопонімії північно-східного Лівобережжя (лексико-семантичні моделі). Питання історичної ономастики України. Київ, 1994. С. 131–139.

74. Поляруш Т. І. Словотворчі моделі на -щина в різних топонімних класах. *Питання сучасної ономастики*. Київ, 1976. С. 203–212.

75. Проць О. І. Мікротопонімія півночі Львівської області: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Львів, 2011. 21 с.

76. Пура Я. О. Походження назв територіальних мікрооб'єктів Рівненщини. Рівне, 1990. 206 с.

77. Редько Ю. К. Словник сучасних українських прізвищ: У 2-х томах. Львів, 2007.

78. Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища (походження, словотвір, поширення). Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2023. 552 с.

79. Рудницький Я. А. Географічні назви Бойківщини. Українська Вільна Академія Наук. Серія: Назвознавство. Ч. 23–24. 1962. 246 с.

80. Словник гідронімів України / уклад.: І. М. Желєзняк, А. П. Корепанова, Л. Т. Масенко, А. П. Непокупний, В. В. Німчук, Є. С. Отін, О. С. Стрижак, К. К. Цілуйко. АН УРСР. Ордена Трудового червоного прапора Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, Українська ономастична комісія. К.: Наукова думка, 1979. 782 с.

81. Словник мікрогідронімів України: Волинь, Житомирщина, Запоріжжя, Київщина, Кіровоградщина, Полтавщина, Черкащина / за ред. О. П. Карпенко. Київ, 2004. 440 с.

82. Словник мікротопонімії Черкащини. Укладачі Гаврилова Т. О., Денисенко З. М. Черкаси, 2010. 494 с.

83. Словник української мови: В 11 т. за ред. І. К. Білодіда. К.: Наук. думка, 1970-1980.

84. Словник української ономастичної термінології. Укладачі Бучко Д. Г., Ткачова Н. В. Харків : Ранок: НТ, 2012. 256 с.

85. Словотвір сучасної української літературної мови. Київ : Наук. думка, 1979. 408 с.

86. Слюзар (Вебер) Н. В. Мікротопоніми як окремий клас онімів. Українознавчі студії. Івано-Франківськ, 2019. С. 118–128.

87. Сокіл Н. В. Мікротопонімія Сколівщини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Львів, 2007. 20 с.

88. Сокіл Н. В. Мікротопонімія Сколівщини : монографія. Львів : Афіша, 2008. 205 с.

89. Стрилюк О. М. Мікротопоніми Волині, мотивовані назвами поселень і садиб. Актуальні проблеми філології та перекладознавства. 2013. Вип. 6 (2). С. 246–254.

90. Сумцов Н. Ф. Малорусская географическая номенклатура. Кіевъ: Изданіе редакціи «Кіевской Старины». Томь XV. 1886. С. 456– 489.

91. Сумцов Н. Ф. Мѣстные названія въ украинской народной словесности. Кіевъ: Изданіе редакціи «Кіевской Старины», 1886. 34 с.

92. Торчинський М. М. Квантитативна характеристика власних географічних назв. Вісник Львівського університету. Серія Філологічна. Львів, 2019. Вип. 72. С. 276–287.

93. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови : монографія. Хмельницький : Авіст, 2008. 548 с.

94. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови. Частина 2. Функціонування власних назв. Хмельницький: ХНУ, 2009. 454 с.

95. Трійняк І. І. Словник українських імен. Київ: «Довіра», 2005. 509 с.

96. Українська мова: Енциклопедія/ ред. кол.: В. М. Русанівський та ін. 2-е вид., випр. і допов. Київ, 2004. С. 345.

97. Худаш М. Л. З історії української антропонімії : монографія. Київ : «Наукова думка», 1977. 236 с.

98. Чеховський І. Г. Мікротопонімія Чернівецької області в історичному аспекті (утворення на базі народної географічної термінології) : автореф. дис. … канд. істор. наук : 07.00.01. Чернівці, 1996. 24 с.

99. Чучка П. П. Слов'янські особові імена українців : історико-етимологічний словник. Ужгород : Ліра, 2011. 432 с.

100. Чучка П. П. Прізвища закарпатських українців : Історично-етимологічний словник / наук. ред. В. Німчук. Львів: Світ, 2005. XLVIII, 701 с.

101. Яніцька Н. Р. Мікротопонімія центральних та східних районів Львівської області : автореф. дис. … канд. філол. наук : 10. 02. 01. Львів, 2012. 18 с.

102. Яніцька Н. Р. Мікротопоніми центральних та східних районів Львівщини, мотивовані дендролексемами (етнолінгвістичний аспект). Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія : Філологічні науки. Мовознавство. Луцьк, 2009. Вип. 5. С. 171–176.

103. Янчишина Я. В. Мікротопонімія Центральної Хмельниччини: дис. … канд. філол. наук. 10.02.01. Вінниця, 2021. 296 с.

104. Borek H. Rozważania o toponimii. Onomastika. Kraków, 2002. Rocz. XLVII. S. 5–23.

105. Czerny A. Polska terminologia onomastyczna. Warzawa , 2011. 266 s.

106. Gyrnowicz H. Wstyp do onomastyki. Gdacsk : Wydawnictwo Uniwersytetu Gdacskiego, 1988. 124 s.

107. Handke K. Nazewnictwo miejskie (szkicteoretyczno-metodologiczny). Nazewnictwo miejskie. Warszawa-Poznac, 1989. 89 s.

108. Hrabec S. Nazwy geograficzne Huculszczyzny. Kraków, 1950. 264 s.

109. Jakus-Borkowa E. Nazewnictwo polskie. Opole, 1987. 233 s.

110. Rospond S. Stratygrafia toponimiczna. Z polskich studio siawistycznych. Warszawa, 1958. S. 159–186.

111. Słowiacska onomastyka. Encyklopedia: w 2 t. / pod redakc. Ewy Rzetelskiej-Feleszko i Aleksandry Cieślikowej; przy wspyi J. Dumy. Warzawa; Krakyw: Wyd-wo Naukowe Warszawskie. 2002 T. 1. 535 s.; 2003. T. 2. 616 s.

112. Słovnik pomístních jmen v Čechach. Uvodní svazek / pod red. L. Olivová-Nezbedová, J. Malenínská. Praha: Academia, 2000. 172 s.

113. Słownik geograficzny Krolestwa Polskiego I innych krajow słowianskich. T. 1–8. Warszawa, 1880–1914.

114. Smilauer V. Uvod do toponomastiky. Praha, 1966. 211 s.

115. Stiber Zd. Toponomastyka Łemkowszczyzny. Łodź: Łódzkie Towarzystwo Naukowe, 1949. № 6. Cz. II. Nazwy terenowe. 114 s.

116. Taszycki W. Słowiacskie nazwy miejscowe. Krakyw, 1946. 264 s.

117. Waser E. Flurnamen. Namenarten und ihre Erforschung : ein Lehrbuch für das Studium der Onomastik. Hamburg : Baar, 2004. S. 349–380.

ДОДАТКИ

Додаток А.

Реєстр мікротопонімів Володимирського району Волинської області

Аеродром п. (Холоп.)

Австрійський Цвинтар уроч. (Холоп.)

Америка вул. (Кол.)

Американів Луг луг (Холоп.)

Андріївка кут. (Марк.)

Апендицит вул. (Холоп.)

Асфальтна вул. (Холоп.)

База кут. (Прив.)

База уроч. (Маньк.)

Байрак яр (Прив.)

Барашник п. (Прив.)

Барбарівка кут. (Пав.)

Бачинське п. (Маньк.)

Бензюв л. (Кол.)

Береги сін. (Бужк.)

Береги уроч. (Прив.)

Берегове кут. (Бужк.)

Березова вул. (Зар.)

Безодня яма (Прив.)

Березина л. (Зат., Кол., Сух.)

Березняк л. (Зат.)

Берізки л. (Маньк.)

Бички дор. (Зар.)

Біла Гора уроч. (Зар., Прив.)

Біле оз. (Пав.)

Білі Береги бер. (Зимн.)

Білі Гори кут. (Зимн.)

Біля Витоку ч. р. (Зат.)

Біля Млина кут. (Зимн.)

Біля Пам’ятника повор. (Пав.)

Біля Хреста повор. (Пав.)

Блащукова Долина п. (Зат.)

Болото кут. (Сух.)

Брід уроч. (Зимн.)

Брідок ч. р. (Пав.)

Бровар кут. (Пав.)

Бродок бер. (Бужк.)

Будки кут. (Сух.)

Вал кут. (Маньк.)

Вал паг. (Прив.)

Вареників л. (Прив.)

Варшавка кут. (Маньк.)

Варшавка п. (Холоп.).

Варшавська вул. (Сух.)

Василькова дол. (Бужк.)

Ватраль уроч. (Маньк.)

Ведмедівка кут. (Зат.)

Ведмежі Ями уроч. (Холоп.)

Великий Міст кут. (Зимн.)

Верба бер. (Зар.)

Верби уроч. (Прив.)

Вербовий пас. (Пав.)

Вигін кут. (Пав.)

Вишка уроч. (Сух.)

Вишнева вул. (Зар.)

Виямки п. (Прив.)

Віддалена вул. (Пав.)

Відстійники кут. (Пав.)

Відьмин Куток кут. (Зар.)

Вікторівка кут. (Пав.)

Вільха кут. (Зат.)

Вільха л. (Пав.)

Віценюкове п. (Бужк.)

Вовчани кут. (Зат.)

Волиця кут. (Кол.)

Воловий сін. (Холоп.)

Волошкове п. (Зар., Пав.)

Волянський став. (Кол.)

Вужівка кут. (Бужк.)

Вузенькі сін. (Пав.)

Вчительська вул. (Холоп.)

Гавелків Корчунок п. (Кол.)

Галярики кут. (Кол.)

Ганьчине Поле гор. (Холоп.)

Гапчина Баюра кут. (Зимн.)

Геленів хут. (Зат.)

Глибока дор. (Сух.)

Глиняне п. (Пав.)

Гнида р. (Сух.)

Гнила Груша уроч. (Прив.)

Гниле оз. (Бужк.)

Гніровського п. (Прив.)

Голін хут. (Пав.)

Головна вул. (Сух.)

Голов'янівка хут. (Прив.)

Горанське п. (Сух.)

Горбашівка кут. (Пав.)

Горичівщина вул. (Сух.)

Городець паг. (Зат.)

Городище уроч. (Зимн.)

Городки уроч. (Пав.)

Городок кут. (Зар.)

Грабина парк (Сух.)

Гранатівське оз. (Зат.)

Грибове Поділля п. (Сух.)

Грибовицький Тракт дор. (Сух.)

Григоренка фер. (Прив.)

Грицюкова кут. (Пав.)

Громів луг (Бужк.)

Громовий луг (Бужк.)

Громош паг. (Зат.)

Груша п. (Прив.)

Гузьова Яма оз. (Зимн.)

Гуща л. (Марк.)

Дацькова оз. (Холоп.)

Дача л. (Бужк.)

Дачний став. (Бужк.)

Джерела п. (Прив.)

Джерелиця бер. (Холоп.)

Джерельна пас. (Марк.)

Джерельна сін. (Марк.)

Джерельце уроч. (Прив.)

Дзигунівка вул. (Сух.)

Діброва кут. (Маньк.)

Дмитрівка хут. (Зат.)

Довга Лоза л. (Зимн.)

Довга Лоза п. (Сух.)

До Кладовища стеж. (Бужк.)

Долина пас. (Прив.)

Домброва п. (Маньк.)

До Музи пас. (Бужк.)

До Села кут. (Сух.)

Друга Лінія кут. (Марк.)

Другий Маньків кут. (Маньк.)

Дуб кут. (Пав.)

До Тимошка стеж. (Бужк.)

Дубина л. (Прив.)

Дубина уроч. (Зат.)

Дюдянка уроч. (Бужк.)

Дяківщина кут. (Кол.)

Жабокрич ч. р. (Зар.)

Жарки кут. (Зат.)

Жолоб став. (Бужк.)

Журавецький л. (Холоп.)

Журавецький хут. (Холоп.)

Журавецький Шлях дор. (Холоп)

За Бригадою кут. (Зимн.)

Завовче п. (Пав.).

Загуманки кут. (Бужк.)

За Двором уроч. (Прив.)

Зади бер. (Пав.)

Зади п. (Прив.)

Задубина уроч. (Бужк.)

Загая уроч. (Бужк.)

Загоровська вул. (Пав.)

Загорода вул. (Кол.)

Задорожнє сін. (Зар.)

За Колією п. (Пав.)

Закордонщина кут. (Пав.)

Закутки п. (Прив.)

Залізнична дор. (Пав.)

Замельник уроч. (Зимн.)

Замчисько уроч. (Марк.)

Запрядки кут. (Пав.)

Запустка хут. (Зат.)

Заселення вул. (Кол.)

Застав'я кут. (Сух.)

Засуха ч. р. (Зар.)

Затока бер. (Кол.)

Затурецький Шлях дор. (Зат.)

Зацерковного п. (Бужк.)

Зелена вул. (Прив.)

Зимнівська вул. (Зимн.)

Зінаїдин сад (Бужк.)

Ізюминка п. (Зат.)

Іподром пас. (Зар.)

Калачівка кут. (Марк.)

Камчатка кут. (Зат.)

Карабасівська вул. (Сух.)

Кареліна сін. (Бужк.)

Кар'єр кут. (Прив.)

Кар'єр л. (Сух.)

Картоплисько п. (Зар.)

Католицьке клад. (Пав.)

Катя уроч. (Зар.)

Кацапи кут. (Зар.)

Каштанівка кут. (Бужк.)

Кемпа паг. (Прив.)

Кисилинська вул. (Холоп.)

Китай-город вул. (Сух.)

Кіндрашкова паг. (Прив.)

Кінське луг (Зат.)

Кішкин Яр п. (Сух.)

Кіщак уроч. (Маньк.)

Клин уроч. (Бужк.)

Кобилянка кут. (Зимн.)

Кобилянка паг. (Зат.)

Ковалишина Сторона вул. (Сух.)

Ковалюкова Колонія кут. (Кол.)

Коване оз. (Зат.)

Козинець пас. (Пав.)

Козівське п. (Кол.)

Козінський луг (Зат.)

Колєйка уроч. (Пав.)

Колія кут. (Зат.)

Колія п. (Пав.)

Коло Дехтярова повор. (Бужк.)

Коло Марфи повор. (Бужк.)

Колонія кут. (Зимн., Кол., Холоп.)

Колунів Кут кут. (Маньк.)

Кондратюка п. (Бужк.)

Конюська кут. (Прив.)

Копанка став. (Прив.)

Копанки б. (Холоп.)

Коритейщина п. (Прив.)

Коритинська кут. (Зат.)

Королиця р. (Зимн.)

Королюкова крин. (Бужк.)

Корчунки кут. (Бужк., Зимн.)

Корчунки п. (Сух.)

Корчунок п. (Прив.)

Костельна вул. (Зат.)

Костючий Гай л. (Прив.)

Кошелянка кут. (Бужк.)

Крейда кар. (Прив.)

Крива уроч. (Прив.)

Криж роз. (Зимн.)

Крижовців гай (Кол.)

Кропивниця вул. (Кол.)

Кругла Річка сад (Зат.)

Круглик уроч. (Бужк.)

Кубанка уроч. (Марк.)

Кужілева Колонія вул. (Кол.)

Кузьмирове Поле п. (Холоп.)

Куницький став. (Кол.)

Курятниківська Долина дол. (Прив.)

Кути кут. (Маньк.)

Кутяни кут. (Сух.)

Куцова паг. (Зимн.)

Лаврінове Поле п. (Холоп.)

Лагєр кут. (Пав.)

Ластівчина Гора паг. (Пав.)

Латка уроч. (Зар.)

Левове крин. (Бужк.)

Легкобита п. (Бужк.)

Линівщина кут. (Прив.)

Липинський л. (Холоп.)

Липинський парк (Зат.)

Липник л. (Зат.)

Липник уроч. (Зат.)

Лиса г. (Зат)

Лиса кут. (Пав.)

Лиска уроч. (Холоп.)

Лисина Гора уроч. (Пав.)

Лисова Гора паг. (Прив.)

Лисячі Гори л. (Холоп.)

Литвинський сад (Зар.)

Лихачівка вул. (Зат.)

Лихе б. (Сух.)

Ліктровня уроч. (Пав.)

Ліс кут. (Бужк.)

Лісаветин сад (Бужк.)

Лиса Гора вул. (Пав.)

Лиса Гора паг. (Пав.)

Лиса Колонія кут. (Кол.)

Лисий Жид сад (Зар.).

Лісна вул. (Пав.)

Ліщина л. (Прив.)

Ліщинка л. (Прив.)

Лобачин кут. (Зар.)

Лози пас. (Сух.)

Ло́нки пас. (Маньк.)

Лохинське л-ок (Зар.)

Лужна вул. (Зар.)

Лужниця бер. (Пав.)

Луки кут. (Холоп.)

Лукове оз. (Зат.)

Лучка л-ок (Холоп.)

Лучкова Долина дол. (Кол.)

Льотанка паг. (Зар.)

Ляхів кут. (Пав.)

Ляхівщина кут. (Кол., Пав.)

Маєток кут. (Зат.)

Магазинна кут. (Маньк.)

Майдан кут. (Зат.)

Макітра п. (Сух.)

Макове п. (Зар.)

Малахівка вул. (Сух.)

Малинівка кут. (Сух.)

Маньківський Хутір хут. (Маньк.)

Марисін кут. (Пав.)

Марисін Ліс л. (Пав.)

Марковського дол. (Кол.)

Маркоставська Колонія дор. (Бужк.)

Мартинівка кут. (Зат.)

Маруýсина вул. (Зат.)

Марусúна уроч. (Марк.)

Махнівка вул. (Сух.)

Мачулки вул. (Зимн.)

Машевського дол. (Кол.)

Машевського п. (Зат.)

Межиріччя пас. (Сух.)

Мисюркине п. (Бужк.)

Митрофанів Гай л. (Кол.)

Митрофанове Поле п. (Маньк.),

Митрохонів сад (Кол.)

Михайлівщина уроч. (Пав.)

Михайловець кут. (Пав.)

Міжколгоспна кут. (Зат.)

Міжрови пас. (Кол.)

Мірківщина кут. (Кол.)

Міст кут. (Пав.)

Місто кут. (Пав.)

Могилева вул. (Пав.)

Могилка кут. (Прив.)

Молодіжна вул. (Зат.)

Монастирське п. (Зимн,)

Монюве кут. (Зар.)

Моріг вул. (Сух.)

Муружéни кут. (Сух.)

Набережна вул. (Бужк., Холоп.),

Наділ п. (Прив.)

Надрічна вул. (Холоп.)

На Перекалі стеж. (Зимн.)

На Потоці п. (Зимн.)

На Хуторі кут. (Бужк.)

Насип кут. (Зат.)

Неудобне сін. (Зимн.)

Немикинове п. (Сух.)

Нива п. (Холоп.)

Нивки уроч. (Марк.)

Низи п. (Прив.)

Німецьке Кладовище кут. (Холоп.)

Нова вул. (Сух.)

Нові Могилки клад. (Сух.)

Новоянка кут. (Сух.)

Озересько п. (Кол.)

Озерна вул. (Холоп.)

Озеро уроч. (Бужк.)

Окіп кут. (Пав.)

Окописька п. (Прив.)

Октавин уроч. (Зимн.)

Олександрівка п. (Холоп.)

Оліндерня уроч. (Пав.)

Ополоник став. (Холоп.)

Оранщина кут. (Сух.)

Острівки уроч. (Марк.)

Острівок хут. (Зар.)

Павлівське оз. (Пав.)

Павловичівський Шлях дор. (Холоп.)

Павлюкова вул. (Кол.)

Палажівка кут. (Пав.)

Панасикові Гори кут. (Зимн.)

Панасове п. (Холоп.)

Панасюкові Корчі л. (Сух.)

Панське оз. (Маньк.)

Панське п. (Сух.)

Панський кут. (Зат.)

Панський сін. (Пав.)

Панський Парк л. (Сух.)

Панська Нива п. (Холоп.)

Панське Поле уроч. (Марк.)

Панщина сін. (Прив.)

Паранина п. (Зимн.)

Парочки ч. п. (Зар.)

Пасіка кут. (Прив.)

Пасіка п. (Маньк., Сух.)

Пасічник п. (Кол.)

Пасічникове п. (Бужк.)

Пастернаки уроч. (Зимн.)

Пастовні пас. (Марк.)

Параска сад (Маньк.)

Пендицит кут. (Маньк., Холоп.)

Пентагон кут. (Маньк.)

Пеньки ч. р. (Зар.)

Перегороди п. (Сух.)

Перехрестя роз. (Сух.)

Перша Бригада кут. (Зимн.)

Перша Бригада сад (Сух.)

Перша Лінія кут. (Марк.)

Петрусів Ставок став. (Кол.)

Печериська л. (Зимн.)

Пивзаводська вул. (Пав.)

Пилипів Хутір хут. (Прив.)

Пирій сін. (Зар.)

Підверб'я кут. (Зар.)

Підгірок пас. (Марк.)

Підгірок сін. (Марк.)

Підзарука уроч. (Бужк.)

Підлісне кут. (Зат.)

Підляхівщина п. (Пав.)

Підрічка кут. (Зар.)

Піски-річинські кар. (Прив.)

Пісок кут. (Сух.)

Піщане п. (Зат.)

Плотина кут. (Зат.)

Поділля кут. (Сух.)

Подіум кут. (Зар.)

Поліс кут. (Зат.)

Польська вул. (Сух.)

Польська Колонія вул. (Кол.)

Польська Школа п. (Сух.)

Польські Могилки кут. (Зат., Пав.)

Польські Могилки п. (Сух.)

Попівські Поля п. (Кол.)

Попівщина кут. (Кол., Прив.)

Попова Могила уроч. (Бужк.)

Попове п. (Кол.)

Порицький л. (Пав.)

Поруби п. (Сух.)

Порфове п. (Бужк.)

Посадка л. (Пав.)

Православне клад. (Пав.)

Пресик бер. (Бужк.)

Придатки п. (Бужк.)

Придаток п. (Пав.)

Прикседа кут. (Прив.)

Притурійське б. (Зат.)

Пузьова Гора п. (Зимн.)

Пустиня п. (Зар.)

Пшеничне п. (Кол.)

П’ятá б. (Зар.)

П’ятá п. (Зат., Маньк.)

П’ятá сін. (Зат.)

П’ятá уроч. (Маньк.)

П’ятихатка кут. (Маньк., Сух.)

П’ятихатки кут. (Холоп.)

Радійонова Безодня пров. (Сух.)

Ракова кут. (Пав.)

Раковиця вул. (Сух.)

Риковецька дор. (Кол.)

Рифредова Соснина гал. (Зат.)

Річкова вул. (Зар.)

Рови кут. (Прив.)

Рогатівка вул. (Зат.)

Родюкова вул. (Сух.)

Роздільна вул. (Кол.)

Рокицького став. (Бужк.)

Романівка кут. (Сух.)

Ростиковий став. (Кол.)

Рудня л-ок (Холоп.)

Садівщина кут. (Зат.)

Садівщина л. (Зат.)

Саджавка став. (Зат., Холоп.)

Садова вул. (Сух.)

Садове кут. (Марк.)

Самовільське джер. (Пав.)

Самарово кут. (Зар.)

Самовільський Ліс л. (Пав.)

Самосів л. (Холоп.)

Сандалі б. (Зар.)

Сатина́ ч. в. (Сух.)

Саяни вул. (Зат.)

Своя вул. (Холоп.)

Сегейдове п. (Зат.)

Селисько п. (Холоп.)

Село кут. (Маньк.)

Середня вул. (Холоп.)

Середня Дорога дор. (Кол.)

Середове п. (Марк.)

Середохресна дор. (Зимн., Зат.)

Сірєнєва Стежка стеж. (Зар.)

Силéни кут. (Сух.)

Сирвота б. (Пав.)

Сирвота п. (Пав.)

Сіножать сін. (Пав.)

Скотомогильник п. (Зимн., Сух.)

Смолярня п. (Холоп.)

Совхоз кут. (Зат., Сух.)

Совхозне п. (Сух.)

Соколюкове п. (Бужк.)

Солоний луг (Пав.)

Соснина л. (Прив.)

Соснина п. (Зимн.)

Софіївка кут. (Зимн.)

Спокійна вул. (Сух.)

Ставкова вул. (Зар.)

Ставочки став. (Зар.)

Стара Школа кут. (Пав.)

Старий Міст паг. (Зар.)

Старі Могилки клад. (Сух.)

Старчівське оз. (Холоп.)

Степанове Озеро кут. (Маньк.)

Стремінь уроч. (Зимн.)

Стогектарна п. (Зимн.)

Студні кут. (Зар.)

вул. Сьомий Тупік (Зар.)

Тарасові Гори паг. (Зимн.)

Талімона п. (Зимн.)

Тарзанка ч. р. (Зимн.)

Тополевий Ставок кут. (Маньк.)

Топольники уроч. (Марк.)

Торгова Гора кут. (Зимн.)

Торговиця кут. (Пав.)

Торфисько б. (Кол.)

Торфисько вод. (Сух.)

Торчинюків фер. (Прив.)

Траса дор. (Кол.)

Тракторна кут. (Кол.)

Тринадцять уроч. (Прив.)

Трохимцева дол. (Прив.)

Туруцький став. (Кол.)

Тхір кут. (Зар.)

Узлісся кут. (Марк.)

Уляніцького п. (Бужк.)

Фаїна л. (Зимн.)

Ферма кут. (Маньк.)

Фільварок сад (Зат.)

Харитонів Сад кут. (Холоп.)

Хімія п. (Холоп.)

Хмарка дол. (Холоп.)

Хмарна гал. (Холоп.)

Хмарна дол. (Зат.)

Хмарна Долина кут. (Маньк.)

Хмарна Долина л. (Холоп.)

Хорали уроч. (Кол.)

Хмелі л. (Сух.)

Холопицький л. (Холоп.)

Хорова дол. (Кол.)

Хорова Долина дол. (Кол.)

Хоровщина дол. (Кол.)

Хутір кут. (Маньк.)

Хуторянка хут. (Зар.)

Царська Гора паг. (Сух.)

Цвинтар кут. (Зимн., Кол.)

Цегельня вул. (Сух.)

Цегельня уроч. (Бужк., Сух.)

Центр кут. (Пав.)

Центр вул. (Зат.)

Центральна вул. (Кол., Сух., Холоп.)

Церковне п. (Сух.)

Церковний кут. (Зар.)

Церковня вул. (Сух.)

Циганська вул. (Прив.)

Циганщина кут. (Кол.)

Цілина п. (Прив.)

Чаїнка кут. (Бужк.)

Червоне п. (Пав.)

Червоний л. (Пав.)

Черемшина паг. (Зар.)

Чехія вул. (Кол.)

Чорна Безодня оз. (Пав.)

Чортів Вир ч. р. (Зар.)

Чортові Гори п. (Сух.)

Чортове п. (Холоп.)

Чотирнадцятка пас. (Марк.)

Чотирнадцятка сін. (Марк.)

Чубата Гора паг. (Бужк.)

Шелепіни фер. (Зар.)

Широкі сін. (Пав.)

Шкільна вул. (Зат.)

Шокала вул. (Холоп.)

Шописька кут. (Зимн.)

Шутове джер. (Холоп.)

Щасливого Долина п. (Холоп.)

Юркові Штани п. (Холоп.)

Юхимівка кут. (Холоп.)

Юхимівка п. (Холоп.)

Ялинки л. (Сух.)

Январеві Гори уроч. (Зимн.)

Яневицька Колонія дор. (Бужк.)

Янович хут. (Зат.)

Ярошківщина л. (Зат.)

Ясенівка л. (Зат.)

Яхимівка хут. (Зат.)

Додаток Б.

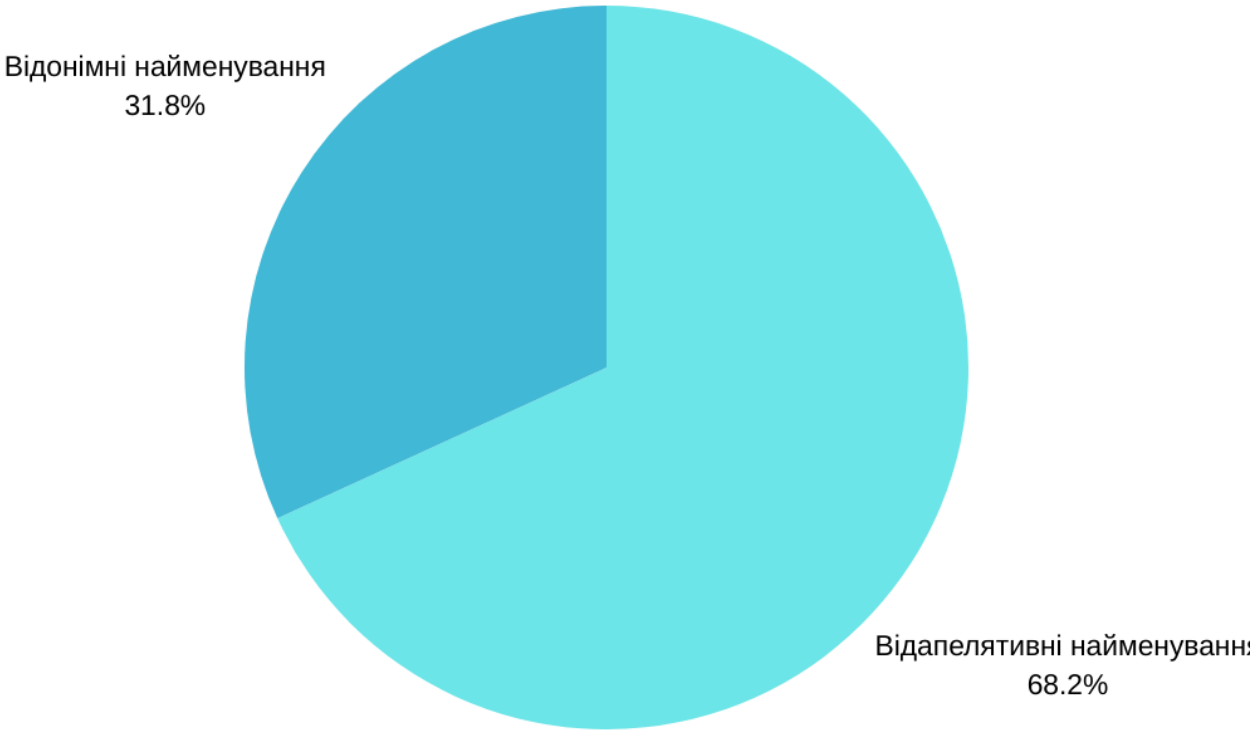
Відонімні найменування
31.8%
Відапелятивні найменуванн
68.2%

Додаток В.

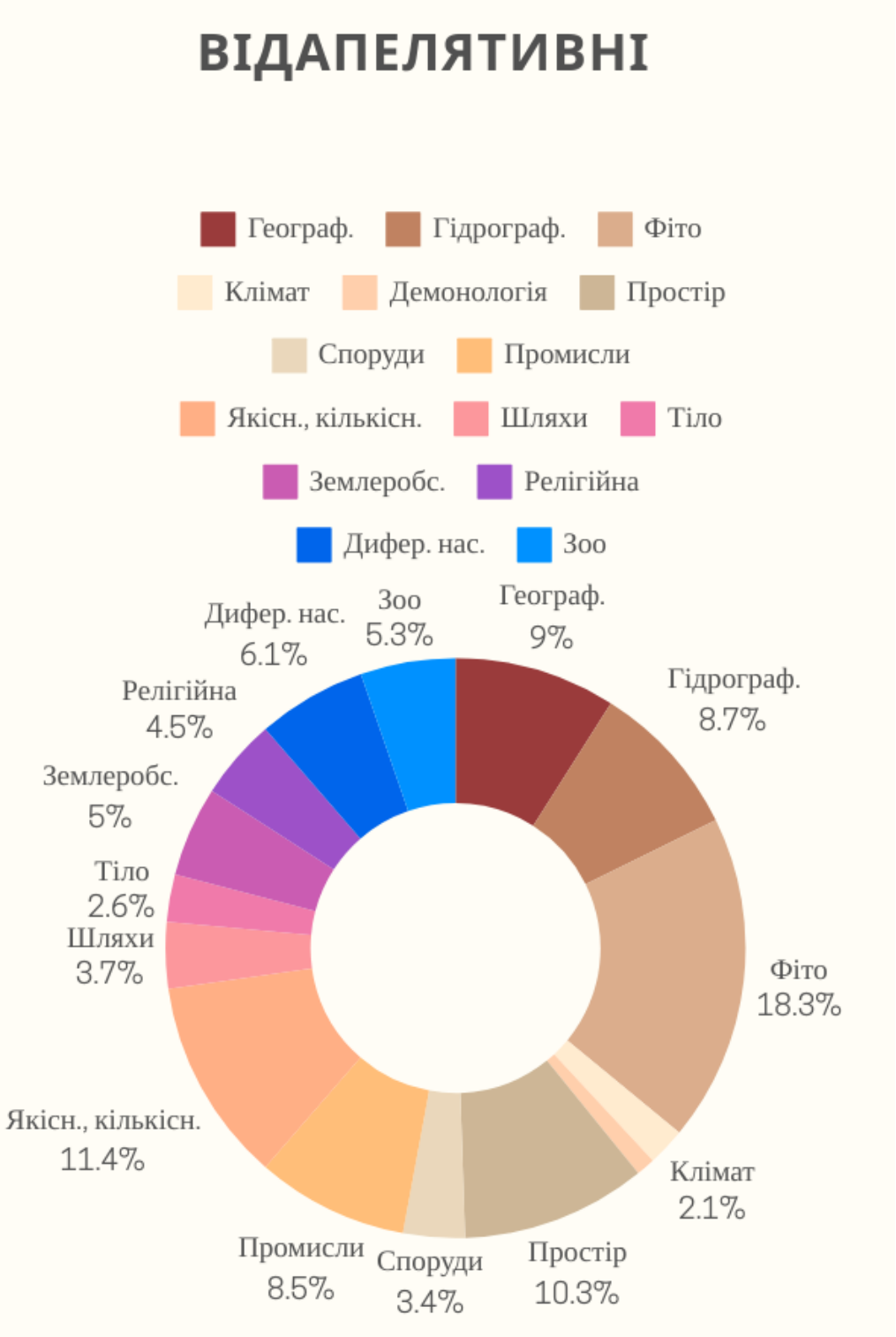
ВІДАПЕЛЯТИВНІ
Географ.
Гідрограф.
Фіто
Клімат
Демонологія
Простір
Споруди
Промисли
Якісн., кількісн.
Шляхи
Тіло
Землеробс.
Религійна
Дифер. нас.
Зоо
Географ. 9%
Гідрограф. 8.7%
Фіто 18.3%
Клімат 2.1%
Простір 10.3%
Споруди 3.4%
Промисли 8.5%
Якісн., кількісн. 11.4%
Тіло 2.6%
Шляхи 3.7%
Землеробс. 5%
Религійна 4.5%
Дифер. нас. 6.1%
Зоо 5.3%

Додаток Г.

Додаток Ґ

Додаток Д

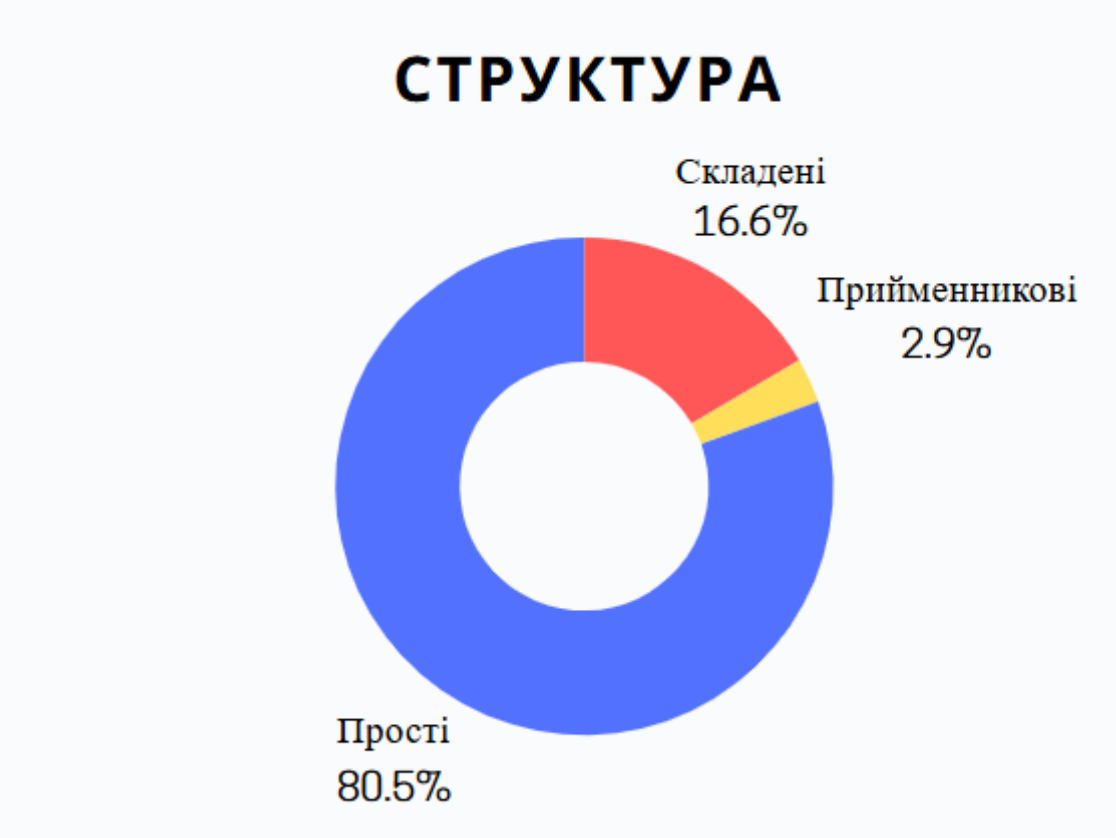

Додаток Е